

Τα Καντιώτικα

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΩΝ
Τεύχος 19^ο Δεκέμβριος 2012

Διανέμεται Δωρεάν

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΩΝ
ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περιεχόμενα:

- **Εκδοτικά**
προλόγισμα της Συντακτικής Ομάδας σ
- **Ειδήσεις για την απελευθέρωση του 1913**
Επιμέλεια: Χαρίλαος Γ. Γκούτος 1
- **Εικόνες του 1913**
του Θωμά Β. Ζιώγα 1
- **Μνήμη Χρήστου Γ. Εξάρχου (1911-2012)**
του Βασίλη Παπαγεωργίου 1
- **Ένα συμφωνητικό του Κανταιώτη μάστορα**
Θεοδόση Ζιώγα (Δόσια) στη Φούρκα το 1939
του Βασίλη Παπαγεωργίου 1
- **Μια ξεχασμένη «Αδελφότητα Κανταιωτών»**
του Θωμά Β. Ζιώγα 1
- **Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο**
στη Δροσοπηγή
του Νίκου Σίμου 1
- **Μνήμες σε «Άσπρο - Μαύρο»**
του Θωμά Α. Μουκούλη 2
- **Η δημοσιότητα των εκδηλώσεών μας**
της Συντακτικής Ομάδας 2
- **Μπορούμε να κοστολογήσουμε τον πολιτισμό;**
του Γιώργου Κοτολούλη 3
- **Αύγουστος 2012**
του Νίκου Γ. Δημητρούλη 3
- **Το καφενείο ογδόντα εππά ετών,**
οι ιδιοκτήτες ογδόντα πέντε
του Ευθύμη Σταθόπουλου 3
- **Η ζωή της γυναικας του χωριού μας**
σε παλαιότερες εποχές
του Νίκου Δ. Καθάριου 3
- **Ο από μηχανής θεός**
του Χαρίλαου Δ. Καθάριου 4
- **Τα ΚΤΕΛ της επαρχίας**
του Χρήστου Τσιγκούλη 4
- **Στάση «Δροσοπηγή»**
Ιστορικό ενός μικρού έργου
του Θωμά Β. Ζιώγα 4
- **Νερό, ο θησαυρός του τόπου μας**
του Θωμά Β. Ζιώγα 4
- Ιστορικά γεγονότα**
- **Πόλεμος του 1940 - Οι πρώτες μέρες**
Επιμέλεια: Θωμά Β. Ζιώγα 5
- **Φωτοθήκη** 5
- **Νέα για τις δραστηριότητες**
της Αδελφότητάς μας 5

Εικόνα εξωφύλλου:

Από την είσοδο του ελληνικού στρατού στα Ιωάννινα στις 21 Φεβρουαρίου 1913.

Πηγή από το λεύκωμα **ΙΩΑΝΝΙΝΑ**
Έκδοση: ΟΛΚΟΣ / ΡΙΖΑΡΕΙΟΝ ΙΔΡΥΜΑ
Αθήνα 1996.

Ανώνυμες επιστολές και κείμενα δεν δημοσιεύονται.

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν σημαίνει ότι εκφράζουν και τις απόψεις του Δ.Σ. της Αδελφότητας ή της Συντακτικής Ομάδας.

Κείμενα και υλικό που έχουν σταλεί προς δημοσίευση και δεν συμπεριλαμβάνονται στο παρόν τεύχος λόγω περιορισμένου χώρου, το Δ.Σ. και η Σ.Ο. δεσμεύονται, μετά από αξιολόγησή τους, να τα δημοσιεύσουν σε ένα από τα επόμενα τεύχη μας.

Εκδοτικά

Πρώτα τα κακά, για να προσγειωθούμε στο τώρα.

Κρίση: Οι παλιοί μαστόροι «βουρλή» ονόμαζαν το νόμισμα του νέου ελληνικού κράτους, είτε αυτό ήταν ο αρχικός «φοίνικας», είτε η μετέπειτα «δραχμή». Και είχαν δίκαιο, γιατί είχε τρελές διακυμάνσεις. Πότε ανέβαινε η αξία της και πότε ευτελιζόταν τελείως, ανάλογα με τις οικονομικές και ιστορικές συγκυρίες, οπότε η ένδεια απλωνόταν παντού. Το σημερινό μας, όμως, νόμισμα, δηλ. το €, δεν είναι καθόλου βουρλό. Το αντίθετο μάλιστα είναι. Μη μπορώντας οι «ιθύνοντες» να το υποτιμήσουν, υποβιβάζουν και απαξιώνουν τη ζωή μας. Κόβουν αμοιβές, μισθούς, συντάξεις, επιδόματα, κοινωνικές παροχές. Εξαρθρώνουν εκ βάθρων τις εργασιακές σχέσεις και κατακτήσεις. Για να διατηρήσουν ποσοτικά αλώβητο το απέραντο «κράτος», που οι ίδιοι ιδιοτελώς δημιούργησαν, φορολογούν υπέρμετρα τα πάντα και τους πάντες, εξωθώντας εκατομμύρια συνανθρώπους μας στην εξαθλίωση της ανεργίας. Η υποτίμηση της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας, και όχι του νομίσματος, είναι ολοφάνερη πλέον σε όλη την κοινωνική διαστρωμάτωση. Και το ερώτημα είναι: Τι θα γίνει; Πού θα πάει αυτή η κατάσταση; Η απάντηση είναι, προς το παρόν, καρτερία και υπομονή, αλλά και κοινωνική αλληλεγγύη, για να περάσει με λιγότερο πόνο αυτή η καταστροφική θύελλα, η οποία δείχνει ότι θα διαρκέσει πολύ.

Δεύτερα τα καλά, για να φτιάξουμε τη διάθεση των αναγνωστών.

Επέτειος: Συμπληρώθηκε εφέτος μια εκατονταετία από τότε που το χωριό μας, αλλά και όλα τα Μαστοροχώρια, εντάχθηκαν στο «Δέξιο», δηλ. στο (καλό) νέο ελληνικό κράτος, όπως έλεγαν στα κουδαρίτικα οι παλιοί μαστόροι. Ύστερα από 5 αιώνες κατάκτησης και υπαγωγής μας στο «Ζέρβιο», δηλ. στο (κακό) τουρκικό/οθωμανικό κράτος, ήλθε η περιπόθητη ελευθερία με τον νικηφόρο 1ο βαλκανικό πόλε-

μο 1912/13. Τότε, όλοι οι Ήπειρώτες, μαζί και οι Μαστοροχωρίτες, Έλληνες φυλετικά και πολιτισμικά από τα βάθη των αιώνων, έγιναν και τυπικά «υπήκοοι» του ελληνικού κράτους, με το οποίο συνέδεσαν έκτοτε τις τύχες τους και πορεύτηκαν μαζί του την πολυτάραχη ιστορική διαδρομή του, μέχρι σήμερα. Το γεγονός είναι η σημαντικότερη, αν όχι η ύψιστη, ιστορική στιγμή για τα Μαστοροχώρια, που είχε καταλυτικές συνέπειες στη μετέπειτα εξέλιξή τους. Θα λέγαμε ότι είναι η αρχή της χρονολογίας, το σημείο μηδέν, η αφετηρία της μετά ταύτα πορείας τους, μαζί με όλους τους άλλους Συνέλληνες. Έστω και σε καιρό κρίσης, με φρόνηση και σεβασμό πρέπει να αναφερόμαστε στην επέτειο, απονέμοντας την πρέπουσα τιμή σε όσους πολέμησαν τότε για την ελευθερία μας, μεταξύ των οποίων ήσαν και πολλοί δικοί μας, εθελοντές ή στρατευμένοι. Το περιοδικό μας, στο παρόν και το προηγούμενο τεύχος, με τα άρθρα του Χαρ. Γκούτου και τις σχετικές χρονολογικά και ιστορικά επιστολές, προσπαθεί να μεταφέρει το κλίμα που επικρατούσε στα Μαστοροχώρια, καρτερώντας τη λευτεριά, την εποχή εκείνη.

Συνέδριο + Έκθεση: Οι πρωτόγνωρες συνεδριακές εκδηλώσεις του Αυγούστου 2012, στις οποίες παρουσιάστηκε η τωρινή υψηλή επιστημονική γνώση για τα συγκεκριμένα θέματα που αναπτύχθηκαν, άφησαν το στίγμα τους σε όσους παραβρέθηκαν. Καινοφανή ευρήματα μας αποκάλυψαν οι πανεπιστημιακοί επιστήμονες/ερευνητές, που μας ξάφνιασαν ευχάριστα, (π.χ. Σεισμοί: τεκτονικά ρήγματα, σεισμογραφήματα, αντισεισμική δόμηση, ρευστοποίηση εδάφους, προσομοιώσεις – Μικρόκοσμος: χαρακτηριστικά στοιχειωδών σωματίων, μέτρηση ραδονίου, υψηλό μαγνητικό πεδίο κυκλότρου – Μεγάκοσμος: κοσμογονία, γαλαξίες, μεγάλη έκρηξη – κ.λπ.). Επί πλέον αποκαλύφθηκε και έγινε πιο εναργής και κατανοητή η μεθοδολογία της σύγχρονης έρευνας, (θέμα/στόχος – παρατήρηση – επεξεργασία/θεωρία – προσομοίωση – πείραμα – αποτέλεσμα), αριστοτέλεια στην συγκρότησή της, αφού θεμελιώνεται στο «επίσταμαι», αφήνοντας κατά μέρος το «πιστεύω». Στον συγχωριανό μας Νίκο Σίμο, πρωτεργάτη και συντονιστή του συνεδρίου, ένα μεγάλο ΕΥΓΕ και ένα τρανό ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ από τον καθένα μας.

Και η άρτια οργανωμένη έκθεση του δικού μας Κώστα Τζιμούλη, με καταπληκτικά φωτογραφικά θέματα πολύ πιο οικεία σε όλους μας, από

τη ζωή στο χωριό πριν από μια πεντηκονταετία περίπου, η οποία επανέφερε στη μνήμη μας πρόσωπα και πράγματα, ήταν υψηλότατης στάθμης, από κάθε άποψη. Πολλούς τους έθελξε και ήλθαν και ξαναήλθαν, για να την ιδούν και να θυμηθούν.

Με τις σπουδαίες αυτές εκδηλώσεις ως αρχή λειτουργίας του «Συνεδριακού – Πνευματικού Κέντρου Δροσοπηγής» το Δ.Σ. της Αδελφότητας έθεσε πάρα πολύ ψηλά τον πήχη της ποιότητας των εκδηλώσεων. Σχεδόν στο υπέρτατο ύψος των κορυφών του Γράμμου - Σμόλικα. Και το ερώτημα που προβάλλει είναι: Ποιά θα είναι η συνέχεια; Θα έχει την ίδια ποιότητα; Ελπίζουμε ναι, γιατί διαφορετικά θα επέλθει σοβαρή υποβάθμιση, λόγω οφθαλμοφανούς διαφοράς. Ίδωμεν!

Εθελοντισμός: Οι εκδηλώσεις του καλοκαιριού 2012 αποκάλυψαν μια κρυφή αρετή των συγχωριανών μας, τον εθελοντισμό. Πολλοί άνδρες, αλλά και πολύ περισσότερες γυναίκες και νεολαίοι, προσφέρθηκαν για κάθε είδος βοήθεια σε όλα τα στάδια των εκδηλώσεων. Χωρίς αυτούς τους εθελοντές είναι βέβαιο ότι θα ήταν υποδεέστερη η ποιότητα των υπηρεσιών των εκδηλώσεων. ΕΥΓΕ σε όλους και είθε αυτό να έχει διαχρονική συνέχεια.

Ευχές: Το Δ.Σ. της Αδελφότητας και η Σ.Ο. του περιοδικού «Καντσιώτικα» εύχεται σε όλους τους χωριανούς, φίλους και λοιπούς μαστοροχωρίτες υγεία, καλή χρονιά και χρόνια πολλά, ελπίζοντας σε κάτι καλύτερο, κατά το νέο έτος 2013.

Το Δ.Σ. και η Σ.Ο.

Ειδήσεις για την απελευθέρωση του 1913

Επιμέλεια: Χαρίλαος Γ. Γκούτος

{Στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού τούτου, παρουσίασα 2 επιστολές του ιατρού Μιλ. Κουτσούκη (καταγόμενου από την Πουρνιά), με τις οποίες αυτός το 1912 πληροφορούσε τον ευρισκόμενο στο Βουκουρέστι Γαναδιώτη φίλο του Δ. Τζιμινάδη για τις απελευθερωτικές κινήσεις που γίνονταν τότε στα βόρεια χωριά της επαρχίας μας. Στο αρχείο της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών, υπάρχουν και οι παρακάτω 2 επιστολές που περιέχουν σχετικές νεότερες ειδήσεις. Η μια γράφτηκε από τον Μιλ. Κουτσούκη στην Αθήνα για τον Δ. Τζιμινάδη. Την άλλη έγραψε στη Πουρνιά ο καταγόμενος από εκεί δάσκαλος Γεώργιος Παπαβασιλειάδης (περίπου 1850-1915) για τον αδελφό του Δημήτριο που κατοικούσε στα Τρίκαλα. Με τη δημοσίευση των ως άνω επιστολών στα «Καντσιώτικα», αυξάνονται οι υπάρχουσες βιβλιογραφικές πηγές για την απελευθέρωση της επαρχίας μας πριν από έναν αιώνα}

Επιστολή 3η του Μ. Κουτσούκη

Αθήναι 12-1-1913

Σας μεταδίδω τα εξής περί των καθημάς, τα οποία μοι είπεν ο προ δύο ημερών αφιχθείς ενταύθα ταχυδρόμος Αλέξιος Καραγιάννης εκ Βουρμπιάνης. Είναι αληθές ότι εις Καστάνιανην, Σταρίτσιανην, Κεράσοβον, Φούρκαν, Κάντσικον και Ζέρμαν δεν επήγαν ολοσδιόλου Τούρκοι. Εις την Μόλισταν έμειναν 200 Τούρκοι μόνον 1 ή 2 ημέρας και ήταν ανεχώρησαν. Όλοι οι Τούρκοι, εξ όλων των χωρίων εις α κατέφυγον, συνεκεντρώθησαν εις Στράτσιανην και κατέλυσαν και εν σκηναίς.

Εκ της Στράτσιανης 700 Τούρκοι μετά 3 πυροβόλων, την 27ην Δεκεμβρίου επήγαν εις Σταρίτσιανην και έφθασαν μέχρι του άκρου του χωρίου, ένθα ευρίσκοντο και αντάρται υπό τον Τσιακαντάνον, οι οποίοι – ευνόητοι οι λόγοι –

δεν αντελήφθησαν ογληγορώτερον τους Τούρκους! Όταν τους αντελήφθησαν, ήρχισαν να τους κτυπώσι και διήρκησεν η συμπλοκή, από της 2 μ.μ. ώρας ευρωπαϊκής μέχρι της εσπέρας, συγχρόνως δε ειδοποιήθη και το υπό τον Σιδέρην σώμα, το οποίον ευρίσκετο εις το Κεράσοβον και ούτως οι Τούρκοι ετέθησαν εντός δυο πυρών. Η μάχη εξηκολούθησε και την άλλην ημέραν, από της πρωίας μέχρι της εσπέρας, οπότε οι Τούρκοι ανεχώρησαν, αφήσαντες 27, ως λέγεται, νεκρούς και εν τηλεβόλον, επληγώθησαν δε πολλοί, εν οις και εις μουλιαζίμης. Εκ των ημετέρων ουδείς έπαθεν, το δε χωρίον δεν εβλάβη, αλλά φαντάζεστε τον πανικόν κ.λπ. των κατοίκων. Ταύτα λέγονται, αλλά, αν τα ιδήτε εις τας εφημερίδας, μη τα πιστεύσετε όλα. Διότι επληροφορήθην καλλίτερα: ότι οι 700 Τούρκοι έφερον εν πυροβόλον, το οποίον αναχωρούντες συμπαρέλαβον, ότι το πρωί εις τα πέριξ της μάχης εύρον δέκα τάφους εκσκαφθέντας υπό των Τούρκων προς ταφήν των νεκρών, λέγεται δε ότι εφονεύθησαν 17 και επληγώθησαν 18 και ο μουλιαζίμης. Μεγαλοποιούνται δε τα πράγματα υπό ενδιαφερομένων τινών χάριν ιδιοτελείας ή και να φανώσιν ότι τα χωρία των έχουσιν άνδρας παλληκάρια (π.χ. η Βούρμπιανη) και ιδίως να φανή μεγάλη η δράσις του καπετάν Σιδέρη.

Εκ Σταρίτσιανης οι Τούρκοι επήγαν πάλιν εις Στράτσιανην. Ο σκοπός των ήταν, ως λέγεται, μόνον να εύρωσι τροφάς. Είναι δε τόσον πανικόβλητοι, ως λέγουσιν, ώστε δεν περιγράφεται ο φόβος των. Λέγεται ότι συνελήφθησαν και Τούρκοι αιχμάλωτοι. Οι των πέραν των χωρίων ημών κάτοικοι απέστειλαν αναφοράν προς τον διοικητήν του στρατού τούτου Τζαβήτ πασάν, παραπονούμενοι ότι αδυνατούσι να συντηρώσι τόσον στρατόν, καθότι οι κάτοικοι αυτοί στερούνται τροφών, εκείνος δε τοις είπε: «Τι να σας κάμω; ημείς θα πεθάνωμεν το Σάββατον και υμείς την Κυριακήν. Έπειτα, πώς δια τους αντάρτας έχετε τροφάς; τι τους θέλετε τους αντάρτας; Ιδού υμών η ημέρα της ελευθερίας σας ήγγικεν, ενώ η ιδική μας τύχη είναι άγνωστος». Παρά Κορυτσαίου τινός έμαθον ότι η διαγωγή του στρατηγού τούτου είναι πολύ καλή και ότι ασκεί μεγάλην επιρροήν επί του στρατού του, όστις πειθαρχεί. Ίσως να τον έστειλε προς ημάς ο θεός και είθε να επαληθεύσωσι πάντα. Επίσης και αξιωματικοί και στρατιώται τινές ενθαρρύνουσι τους ημετέρους λέγοντες ότι ήγγικεν η ημέρα της ελευθερίας και ότι δεν πρέπει να αφήσωσι και τούτους να αποθάνωσι

της πείνης. Λέγεται δε ότι αξιωματικός τις έλαβεν επιστολήν παρά της εν Θεσσαλονίκη συζύγου του, η οποία τω έγραφε πολλά τα καλά δια τους Έλληνας. Αν ούτως έχουσι τα πράγματα, πολύ καλά έκαμαν να τους βαρέσωσιν εις την Σταρίτσιανην και εξ άλλου ποίος δίδει εμπιστοσύνην εις τους Τούρκους; Τι να είπη κανείς δεν γνωρίζει και ο θεός βοηθός.

Του καλογήρου εκ Ζέρμας η δράσις δεν ηκούσθη εισέτι. Εις την Κόνιτσαν ολίγος στρατός έμεινεν, ο δε επίλοιπος κατέλαβε τα Μεσογέφυρα.

Επιστολή του Γ. Παπαβασιλειάδη

Σταρίτσιανη 8-3-1913

Είμεθα ευτυχείς αδελφέ, διότι είδομεν την κυανόλευκον κυματίζουσαν εις την πατρίδα μας και ημάς ελευθέρους πλέον εκ του ζυγού της δουλείας. Ως όνειρον φαίνονται εισέτι τα πέριξ ημών ενεργούμενα, άτινα οι πατέρες ημών και οι προπάτορες ματαίως ήλπισαν. Ο οίκος μας αδελφέ μου πράγματι δύναται να καυχάται ότι κατά το '21 παρέσχεν αγωνιστάς απ' αρχής μέχρι τέλους της επαναστάσεως και κατά τον σήμερον αγώνα τον ταγματάρχην και τους υιούς σας. Άλλα και η Σραρίτσιανη δύναται να καυχάται (.....).

Οι Τούρκοι κατέλαβον το χωρίον μας απροσδοκήτως, προς εκπόρθησιν του Κερασόβου, ενσπείραντες τον φόβον, φονεύσαντες τον Χρ. Κοντογιάννην και πληγώσαντες τον Χρ. Π. Καφέν. Την επιούσαν ήρχοντο οι ταξειδιώται χωρικοί μετά των Κερασοβιτών και επί 15 ημέρας ουδέν εγιγνώσκομεν δια τους ταξειδιώτας μας. Αίφνης ήλθον σώοι, κινδυνεύσαντες από οπαδούς καλογήρου τινός, αυτοχειροτονήτου λοχαγού και διοικητού της φρουράς Κονίτσης, οίτινες εμυρίσθησαν τους ταξειδιώτας ως έχοντας χρήματα και τους εγύρισαν από Κερασόβον προς Φούρκαν, δήθεν προς τον αρχηγόν των, ενώ ήτο ήδη εσπέρα. Άλλα, τύχη αγαθή, παρουσιάσθη ο Κερασοβίτης Νικ. Στεργιούλης ή Καραχάλιος, προς ον ένευσαν να μην τους εγκαταλείψη και ούτος αντιληφθείς δεν εσάλευσε και ούτω εσώθησαν, έφερον δε χρήματα ιδικά των και ξένα άνω των 500 λιρών, τα έπιπλά των και ενδύματα.

Από των Χριστουγέννων μέχρι της 8ης Φεβρουαρίου εζήσαμεν αναισθήτως, μη εννοούντες ημέρας αργίας ή εργασίμους, περίφοβοι και ως

σκιαί περιφερόμενοι δι' ολίγας ώρας και ατενίζοντες σιωπηλώς την μίαν ή την άλλην ράχιν όπως αντιληφθώμεν μη έρχονται αντάρται ή Τούρκοι, καθότι αμφοτέρων ο εν τω χωρίω καταυλισμός τρόμον ενέπνεεν. Την 27ην Δεκεμβρίου, τάγμα τουρκικού στρατού μετά πυροβόλου εις Μόλισταν, προσεκάλεσε και τους μουχταροδημογέροντας του χωρίου μας προς είσπραξιν των φόρων. Ο γυναικάδελφός σας έμεινεν εις Μόλισταν, κρατηθείς ίνα έλθη την επαύριον μετά του στρατού. Άλλα την αυτήν εσπέραν ήλθον αντάρται περί τους 60, όπως φάγωσι και πίωσι μέχρι μέθης, μη αναλογιζόμενοι τον κίνδυνον ημών. Την επιούσαν περί το δειλινόν έρχεται από την Μόλισταν ο μουχτάρης μας, εντεταλμένος όπως ετοιμάση καταλύματα δια τον στρατόν και ευρίσκει τους αντάρτας εντός του χωρίου. Και από Κεράσοβον άλλοι αντάρται, υπό κάποιον Σιδέρην οπλαρχηγόν, έχοντα εστημένον το στρατηγείον του από πολλού εις Κεράσοβον, εισέρχονται εντός του χωρίου, ενώ άλλοι Κερασοβίται και τινές αντάρται καταλαμβάνουσι την θέσιν «Κοκόρινας» και επάνω. Ο Χριστόδουλος, επί τη θέα τούτων, φωνάζει «τι κάμνετε, μας καταστρέφετε». Τότε ο οπλαρχηγός Μπλατσής, λογικώτερος των άλλων, προσκαλεί πάντας να εξέλθωσι του χωρίου. Μόλις εξήλθον μέχρι της εκκλησίας Αγ. Ηλίας και άνω, ο στρατός εφάνη εις την ράχιν «Εικόνισμα» κατερχόμενος, δύοντος του ηλίου. Αμέσως από την «Κοκόριναν» αντηχούσι πυροβολισμοί και ο πόλεμος άρχεται. Ο στρατός καταλαμβάνει τα υψώματα μέχρι «Τσιομπάνι», αντιπυροβολών και διανυκτερεύει εκεί. Την πρωίαν 29ην άρχεται ο πόλεμος και διαρκεί δι' όλης της ημέρας. Μέρος του στρατού, εισελθόν εις το χωρίον, φροντίζει περί της εισπράξεως, πυροβολούν εκ του χωρίου, ο μουχτάρης και τινές πρόκριτοι καλούνται εις το «Εικόνισμα», ανέρχονται και κατέρχονται από λάκκου εις λάκκον υπό βροχήν σφαιρών. Τα ζητούμενα χρήματα εισεπράχθησαν αμέσως, προκαταβληθέντων υπό των εχόντων, βίᾳ και δυναστεία, με το ρεβόλβερ επί τραπέζης. Αι σφαιραι εκρότουν ως χάλαζα επί πολλών στεγών των οικιών ημών, ημείς δε περίτρομοι εκλείσθημεν εις τας οικίας. Ό,τι μας εζητήθη εις χρήματα και τρόφιμα εδώκαμε, ευτυχώς ουδείς έπαθεν, εκτός ολίγων οικιών εις τα άκρα, ων οι κάτοικοι φοβηθέντες είχον καταφύγει εις άλλας και αίτινες ελαφυραγγήθησαν τελείως, διότι ο στρατός επείνα. Πολλοί στρατιώται εβρόντων τας θύρας μας και ηυχαριστούντο εις τεμάχιον άρτου, το οποίον ευχαρίστως τοις παρέχομεν – πετώντες

από των παραθύρων – αν ήτο και τεμάχιο τυρού θα ήτο πολύ, ενώ έτεροι ώρμων όποιοι έβλεπον κυψέλας μελισσών και απέσπων τα πήτας. Ούτω συνέβη και εις τον κήπον μας ένθα υπήρχον 4 κυψέλαι. Του γαμβρού Νικολού δεν επειράχθησαν, διότι οι στρατιώται υπαχώρησαν εις τας φωνάς ημών, η δε γραί Χαραλάμπενα τους εξέβαλε του κήπου σπρωχνουσα και συμπλακείσα μετ' αυτών. Ταύτα φαίνονται υμίν απίστευτα, αλλά συνέβησαν διότι το χωρίον μας εδείχθη πρόθυμον εις τα απαιτήσεις των δια τρόφιμα, τζεράπια, κ.λπ., αδε αξιωματικοί είχον δώσει αυστηράς διαταγάς εις τους στρατιώτας να μην βλάψωσι τα χωρίον. Εφονεύφθη μόνον εις Τούρκος πυροβολητής, την δε επιούσαν ο στρατός ανεχώρησε δια Κόνιτσαν και Στράτσιανην, συστήσας να απέχωμεν από αντάρτας και κινήματα ίνα μη καταστραφώμεν.

Το διάστημα μέχρι 14ης Ιανουαρίου διέρρευσεν φόβω και αγωνία, ένεκα των συνεχών επισκέψεων των ανταρτών, ενώ ημείς έπρεπε να ειδοποιώμεν δι' αυτάς την Κόνιτσαν και την πράγμα καθίστατο γελοίον. Οι Κερασοβίται προετράπησαν να απόσχωσι των κινημάτων και συγχωρηθώσι και ήτο τούτο δυνατόν επειδή πάντοτε επροστατεύοντο από τον μπέην των Τακήν, αλλά μάτην. Ο δε πάτρων των Σιδέρης έχων καταφύγιον το Κεράσοβον, αφού τη πέραν χωρία τον απεδίωξαν, έλεγεν ότι δε δύναται να δώσῃ τοιαύτας οδηγίας, διότι αποθαρρύνουν τους Κερασοβίτας. Τοιούτων τρόπων εσκέφθησαν πως ήτο δυνατόν να φέρωσιν εις θέσιν και την Σταρίτσανην και την Μόλισταν να επαναστατήσωσι, ίνα έχωσι προπύργιον, μη συλλογιζόμενοι ποίαν συνδρομήν ηθέλομεν παράσχη εις τον αγώνα ημείς επαναστατούντες, ενώ αι συμβουλαί των Ελλήνων αξιωματικών ήσαν να δώσωμεν εις τους Τούρκους ότι μας ζητούν και να έχωμεν ολίγην υπομονήν ίνα μη δωρεάν καταστραφώμεν προς ζημίαν και ημών αυτών και του Ελλ. Βασιλείου. Τίποτε δε ακούουσι, διότι έχουσι ερριζωμένην πλέον την ιδέαν ότι, λαβόντες τα όπλα, το Κεράσοβο από ταιφλίκι γίνεται κεφαλοχώρι.

Την 14ην Ιανουαρίου οι Τούρκοι, περί τους 1200 ή 1300, απροσδοκήτως φθάνουσι εις το χωρίο μας, οι 1000 περίπου, ενώ οι 300 από Στράτσιανην κατέλαβον την Καστάνιανην. Μόλις εισήλθον εις το χωρίον οι αξιωματικοί και το πλείστον του στρατού, οι ολίγοι αντάρται μετά των Κερασοβίτων άρχονται πυροβολούντες από την «Κοκόριναν». Οι Τούρκοι υπέθεσαν ότι οι αντάρ-

ται ήσαν εις το χωρίον μας και εξεμάνησαν εναντίον μας. Οι προς υποδοχήν ελθόντες εις το χοροστάσιον χωριανοί διεσκορπίσθησαν, όπως κρυβώσιν από τας σφαιράς. Ο Χρ. Π. Καφφές μετά του Περικλέους Παπαδάδων και του Χρ. Κοντογιάννη ώρμησαν εις την οικία Καφφέ, διό επυροβολήθησαν υπό Τούρκου ζεπτιέ. Τραυματίζεται ο Χρ. Π. Καφφές, πίπτει νεκρός ο Χρ. Κοντογιάννης, ο δε μουχτάρης σώζεται υπό τινός τσιούση, φωνάζει και ορκίζεται ότι οι αντάρται δεν ήσαν εις το χωρίον. Επειδή ήδη είναι νυξ, λαμβάνεται φροντίς δια καταλύματα και σιτισμόν του στρατού, απάγονται δε οι παρατυχόντες Χρ. Σωτηρούλης και Κων. Μανέκας όπως χρησιμεύσωσι ως οδηγοί ή ως πρώτοι στόχοι δια τον στρατόν τον πεμπόμενον ίνα καταλάβη τας θέσεις «Κοκόρινα» και «Πρασιάνου», αλλά οι ζαππιέδες εγίγνωσκον ακριβέστατα τας θέσεις και τας είχον καταλάβει, διό οι οδηγοί απελύθησαν.

Την πρωίαν ο από Καστανιανην στρατός, φανείς εις «Γκριάμπαν», επροχώρησαν οι μεν από ποταμιάν οι δε από «Μεσίτσαν» [μάλλον εννοεί Μασίτσαν] και τότε ο Σιδέρης έλαβεν την δια Κάνισκον [μάλλον εννοεί Κάντσικον], αι δε οικογένειαι του Κερασόβου την δια Φούρκαν. Οι εκ «Μεσίτσης» Τούρκοι εθεώντο τα γυναικόπαιδα φεύγοντα, αλλά δεν επυροβόλησαν, εισήλθον εις το Κεράσοβον και εύρων αφθόνους τροφάς. Εφόνευσαν ένα κωφόλαλον, όστις εκλείσθη εις την οικίαν του και δεν ήνοιγεν, διότι δεν ήκουε. Ένα γέροντα αόμματον έπεμψαν εις Μόλισταν και δυο γραίας εις το χωρίον μας. Τρεις στρατιώται έφερον εις το χωρίον μας μίαν γραίαν ημιπαράλυτον, καθημένην επί ημιόνου, την εκφόρτωσαν εις την αυλήν του μουχτάρη, ζήτησαν και έλαβον απόδειξιν ότι την έκαμαν τεσλήκι και ανεχώρησαν. Οι Τούρκοι, αφού δι' αγγαρίας πάντων των χωρίων εσήκωσαν από το Κεράσοβον τα γεννήματα και τα λοιπά λάφυρα, έθηκαν πυρ, καύσαντες περί τας 100 οικίας και έφυγαν. Είναι πολλαί άλλαι λεπτομέρειαι, αλλ' εβαρύνθην πλέον και σιωπώ, μολονότι έχω πολλά εναντίον πολλών Κερασοβιτών. Εάν ήκουον φρονίμους συμβουλάς, ούτε ημείς θα επαθαίνομεν όσα επάθομεν ούτε αυτοί θα κατεστρέφοντο, αλλ' εκώφευσαν και ήδη ηγωνίσθησαν πώς να καταστρέψωσι και ημάς και μάλιστα μας διέβαλον ως Ρουμανίζοντας και Αλβανίζοντας, ω της βλασφημίας!!!, διότι τοιούτω τρόπω ήλπισαν, αν δεν καταστραφώμεν από τους Τούρκους, να καταστραφώμεν παρ' αυτών και των ανταρτών.

Τέρμα έθηκεν η προέλασις του Ελλ. στρατού δια του χωρίου μας εις Μόλισταν και η αιχμαλωσία των εις Μόλισταν Τούρκων, ήτις προεκάλεσε την φυγήν των εις Γκρισμπάνι ετέρων Τούρκων, 1000 περίπου, προς Κόνιτσαν. Ο πολύς Τζαβήτ πασάς, ελθών εξ Ερσέκας εις Κόνιτσαν και έχων υπό τας διαταγάς του 4000 περίπου στρατόν, προέθετε να καταστρέψῃ τα χωρία μας πυρί και σιδήρω, θυσιάζων όσον στρατόν. Εις τας πρώτας επιθέσεις απέτυχεν, οι δε Έλληνες στρατιώται, με όλον το ψύχος και τους χιονοστροβίλους, εφύλαξαν όλον το σύνορον Μολίστης από Γκρισμπάνι μέχρι της ποταμιάς Στράτσιανης, αποκρούσαντες πάσαν επίθεσιν και εφόνευσαν πολλούς Τούρκους, ώστε και νυν απερχόμενος τις εις Κόνιτσαν απαντά ενιαχού εις λακκάκια πτώματα άταφα. Ήτο υποψία μήπως ο Τζαβήτ επιμείνη μέχρι τέλους, αλλ' η άλωσις των Ιωαννίνων προεκάλεσε την άμεσον φυγήν των Τούρκων και την κατάληψιν της Κονίτσης υπό του Ελλ. στρατού.

Ταύτα αδελφέ εν ολίγοις δύναμαι να εκθέσω. Εξωδεύθημεν πολύ εις χρήμα και εις τροφάς, αλλ' εσώθημεν από βέβαιον όλεθρον και δοξάζομεν τον θεόν. Έχομεν αραβόσιτον δι' όλον το έτος και σίτον επαρκή, αλλά υπολογίζομεν ήδη να μην έχομεν αραβόσιτον πέραν του Ιουνίου, ο δε σίτος δεν θα υπάρχει ημίν ούτε δια το τεσσαρακονθήμερον της μακαρίτιδος μνημόσυνον και δεν ευρίσκει τις να αγοράσῃ σίτον ή άλευρον, αλλ' ελπίζομεν να ανοίξωσι τέλος οι δρόμοι και να οικονομηθώμεν. Τα πέριξ χωρία πάσχουσι έτι πλέον, έρχονται και δίδουσι 3 ή 4 δραχμάς εις τον αραβόσιτον την οκάν και δεν ευρίσκουν. Περαίνων την παρούσαν μου, ην θα βαρυνθήτε αναγιγνώσκοντες, σας προσφέρω τα σέβη των θυγατέρων, γαμβρών και εγγόνων μου.

{Σημείωση: Οι παραπάνω δύο επιστολές είναι γραμμένες σε πολυτονικό σύστημα. Για τεχνικούς και μόνον λόγους εδώ καταγράφονται σε μονοτονικό σύστημα, ενώ σχολαστικά τηρήθηκε η λοιπή καθαρευουσιανική σύνταξη και ορθογραφία}

Εικόνες του 1913

του Θωμά Β. Ζιώγα

O Fred Boissonnas (Φρεντ Μπουσουά 1858-1946), Ελβετός την καταγωγή, ήταν ο πρώτος ξένος φωτογράφος, που περιέτρεξε σχεδόν όλο τον ελλαδικό χώρο, από το 1903 και για τρεις δεκαετίες μετέπειτα. Ταξίδεψε παντού, από την Κρήτη και την Πελοπόννησο μέχρι τη Μακεδονία και την Ήπειρο, και από την Ιθάκη έως το Άγιο Όρος, ακόμη και σε εποχές που αυτές ήσαν τουρκοκρατούμενες περιοχές. Γι' αυτό, αλλά λόγω και των κλασικών του σπουδών στην πατρίδα του, αγάπησε και δέθηκε με την Ελλάδα και τους ανθρώπους της, την οποία περιηγήθηκε, φωτογράφησε και περιέγραψε. Το θαυμαστό για την εποχή του έργο, πολύ σπουδαίο για την ιστορική τεκμηρίωση του νέου ελληνισμού, διέσωσε εικόνες από την υπάρχουσα κατάσταση στην τότε Ελλάδα, η οποία με λόγια δεν μπορούσε να περιγραφεί, {«μια εικόνα, χίλιες λέξεις», έλεγαν οι σοφοί Κινέζοι}, όσο επιδέξιος χειριστής του λόγου και αν ήταν κάποιος. Του χρωστάμε ευγνωμοσύνη και τιμή εμείς οι νεότεροι.

Πρόσφατα, περιήλθαν στην κατοχή μου μια σειρά φωτογραφιών από το αρχείο του Μπουσουά. Η ηλεκτρονική και το διαδίκτυο έκαναν πάλι το θαύμα τους. Μεταξύ αυτών αρκετές από την Ήπειρο και τρεις από την επαρχία Κόνιτσας. Η πρώτη φωτογραφία είναι από την πόλη της Κόνιτσας με λεζάντα «Κόνιτσα 1913» και οι άλλες υπόλοιπες δύο αμφότερες από τη «Μεσογέφυρα» στον κάμπο της Κόνιτσας, κάπου ανάμεσα στο «Μπουραζάνι» και τη «Μέρτζιανη». Έκρινα σωστό να τις δημοσιεύσω εδώ, στα «Καντσιώτικα», έστω και αν πιθανώς έχουν δημοσιευτεί και σε άλλα τοπικά περιοδικά¹.

Η πρώτη φωτογραφία, «Κόνιτσα, 1913» δείχνει μια περαστική γυναίκα μπροστά από μια αψιδω-

τή αυλόπορτα με χαριάτι που στηρίζεται σε δύο πέτρινες κολόνες. Η δεύτερη με τίτλο «Κόνιτσα Μεσογέφυρα, 1913», μας δίνει μια εικόνα της μορφής της πολύτοξης λιθογέφυρας που υπήρχε εκεί, για το πέρασμα του Αώου. Κάποια από τα τόξα αυτά υπήρχαν και ήσαν διαβατήρια μέχρι τον πόλεμο του 1940. Τότε, για λόγους αμυντικής τακτικής, ένα τμήμα της ανατινάχτηκε από τον ελληνικό στρατό. Έκτοτε, επειδή στο μεταξύ η θέση παρακάμφθηκε από το νέο οδικό δίκτυο, δεν επανακατασκευάστηκε. Σώζεται εκεί ακόμη ερείπια και κάποια χρονοφαγά μένα μεσόβαθρα. Η παρατιθέμενη νέα φωτογραφία, του 1994, με λήψη αντίθετης φορά δείχνει ότι απόμεινε από το δεξιό βάθρο της.

Η τρίτη φωτογραφία, με υπόθετη γραφή «Μεσογέφυρα Κόνιτσας, χωρικοί, 1913», δείχνει τις ενδυματολογικές συνήθειες των πεντακοσίων χωρικών της περιοχής μας, αλλά ταυτόχρονα και τη φτώχεια που τους ταλάνιζε. Είναι ένα καλό δείγμα για όσους άκριτα και ανιστρητά ενεργούν σαν να θέλουν οι δυσκολίες του σήμερα, λόγω κρίσης, να μετατραπούν στην απέραντη δυστυχία του τότε. Ο Θεός να μας φυλάξει!

Κόνιτσα 1913.

1. Ο φίλος Κ. Τζιμούλης με πληροφορεί ότι κυκλοφόρησε από το Ριζάριο Ίδρυμα πολυτελέστατη έκδοση - λεύκωμα με τίτλο «Εικόνες της Ελλάδας / Images of Greece - BOISSONNAS», όπου είναι καταχωρημένες οι εν λόγω φωτογραφίες.

Κόνιτσα, Μεσογέφυρα, 1913.

Μεσογέφυρα 1994. Ότι απόμεινε από την παλαιά πολύτοξη γέφυρα επί του Αώου ποταμού.

Κόνιτσα, Μεσογέφυρα, χωρικοί, 1913.

Μνήμη Χρήστου Γ. Εξάρχου (1911-2012)

του Βασίλη Παπαγεωργίου

Με την Πρωτοχρονιά του 2012 άφησε τη σκηνή αυτού του κόσμου ο Χρήστος Εξάρχου, ο λαμπρός Φουρκιώτης δάσκαλος. Για κείνον ήταν το τέλος μιας ζωής που με υποδειγματική ευσυνειδησία, ασύγαστο ερευνητικό πάθος και προσωπικό μόχθο αποθησαύρισε ένα πολύτιμο αρχειακό υλικό για την ιστορία της Φούρκας και της επαρχίας Κονίτσης.

Τον κινούσε η αγάπη για το λαϊκό μας πολιτισμό, για τον τόπο που τον γέννησε και που μέσα του ζούσε. Μια αγάπη κυβερνημένη από μια σκέψη καθαρή και πεισματάρικη. Ένα δείγμα το απόσπασμα από τον πρόλογο του βιβλίου του «Η ΦΟΥΡΚΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ - ΙΣΤΟΡΙΑΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, 1987:»

«Όλα αυτά με έκαναν να τρέφω για το γενέθλιο χώρο μου μια φλογισμένη αγάπη, που βγαίνε από τα μύχια της ψυχής μου και τα φυλλοκάρδια μου, γι' αυτό και δεν μεταδημότευσα.

Νομίζω ότι πάσχισα να παρουσιάσω μια δουλειά καλή, ολοκληρωμένη και ανώτερη από τις δυνάμεις ενός μόνου ανθρώπου. Κάθε καλοπροαίρετη, καλόπιστη, ακριβοδίκαιη και αντικειμενική κριτική, θα μου είναι καλόδεχτη!

Στηρίχτηκα όχι μόνον στα βιώματά μου και τις αναμνήσεις μου, αλλά και σε αξιόπιστα στοιχεία ιστορικών δεδομένων και έκανα διασταύρωση των γραπτών και προφορικών πηγών, για να εξακριβώσω την αλήθεια.

Ευτυχώς πρόλαβα πολλούς γεροντότερους άντρες και γυναίκες του χωριού μου, ακόμα και κοντοχωρίτες, πριν φύγουν για τ' αγύριστα ταξίδι και μου έδωσαν πολλές γραπτές και προφορικές ιστορικολαογραφικές πληροφορίες, οι οποίες περισσότερες από πρώτο χέρι.

Πριν από 50 ολόκληρα χρόνια άρχισα την έρευνα, τη συγκέντρωση, κατάταξη και την καταγραφή...».

Αν μπορούσαν να βρεθούν μέσα σε κάθε

Ο δάσκαλος Χρήστος Γ. Εξάρχου (1911 - 2012) με τη σύζυγό του Ευανθία (1908 - 2001).

χωριό, σε κάθε επαρχία, άνθρωποι σαν τον Χρήστο Εξάρχου, θα ήταν μεγάλη η ωφέλεια για τον νεοελληνικό μας πολιτισμό. Είναι ευχή για κάθε τόπο να γεννάει τέτοιους ανθρώπους.

Το βιβλίο του είναι πηγή έμπνευσης και πολύτιμο βοήθημα για τους νεώτερους ερευνητές.

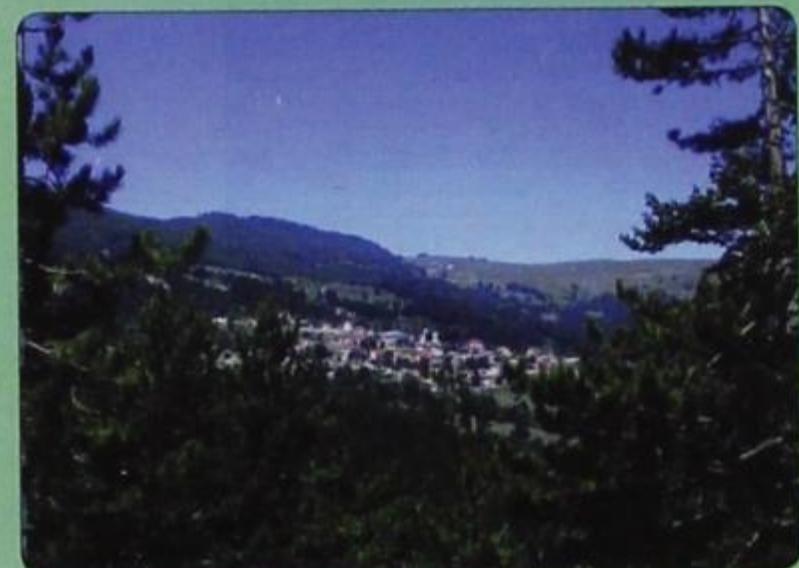
Στις 29 Δεκεμβρίου του 1989 βραβεύεται από την Ακαδημία Αθηνών. Το 2007, είκοσι χρόνια μετά την πρώτη έκδοση του βιβλίου «Η ΦΟΥΡΚΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ - ΙΣΤΟΡΙΑ-ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ» ο Πολιτιστικός Σύλλογος και το Κοινωνικό Συμβούλιο της Φουρκας το επανεκδίδουν.

Πρωτανταμώσαμε γύρω στα 1980 στη Θεσσαλονίκη με αφορμή το περιοδικό «ΑΡΜΟΛΟΪ». Με εντυπωσίασε η αποστολική του πίστη και το ανυποχώρητο πάθος του για την ιστορική έρευνα. Ένα χρόνο πριν τον θάνατό του κουβεντιάζαμε και η ψυχή του πετούσε στα περασμένα, αγωνιούσε για το αρχείο του, χάιδευε τα γραπτά του και τις παλιές φωτογραφίες. Μιλούσε με νεανικό ενθουσιασμό και εξηγούσε το περιεχόμενο των φωτογραφιών:

- Να, εδώ είμαι με τη γυναίκα μου την Ευανθία, όλο ομορφιά και αγάπη.
- Να, εδώ είμαι στην Πουρνιά, την Σταρίτσιανη με το παλιό, όταν πρωτοδιορίστηκα κοινωνικός δάσκαλος με 1.000 δραχμές. Είναι μία σχολική γιορτή. Να και ο δάσκαλος ο Τάσιος Πρωικήρης από το Τσερβάρι Ζαγορίου. Προοδευτικός δάσκαλος, έπιανε πουλιά στον αέρα. Είχε και έναν αδερφό Γιώργο, κι αυτός δάσκαλος. Τους κατηγορούσαν για αριστερούς.
- Να, εδώ το 1918 στη Φουρκα είμαι εφτά χρονών, πρώτος αριστερά με τη μάνα μου την Αθηνά, τον αδερφό μου το Γιαννάκη και τον αδερφό της μάνας μου τον Αλέξη Μουτσιούλη.
- Γεννήθηκα το 1911. Ορφάνεψα από μικρός. Ο πατέρας μου πήγε στην Αμερική, άνοιξε εμπορικό με τον Αλέξη τον αδερφό του. Είχαν πάει περισσότεροι από 150 Φουρκιώτες, οι πιο πολλοί στο Μάντσεστερ κοντά στη Βοστώνη. Το 1905 ίδρυσαν και Σύλλογο Φουρκιωτών. Έκανε και πρόεδρος του Συλλόγου ο πατέρας μου. Ήταν το πρώτο και αρχαιότερο φιλεκπαιδευτικό σωματείο.
- Είχα μεγάλη αγάπη με τα γράμματα. Πήγα στο οικοτροφείο Γρεβενών και συνέχισα στο εξατάξιο διδασκαλείο Καστοριάς. Πρωτοδιορίστηκα στο Λούψ'κο (Λυκόρραχη) το 1935. Έμει-

ΧΡΗΣΤΟΥ Γ. ΕΞΑΡΧΟΥ
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Η ΦΟΥΡΚΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ)

«Παρακαλώ σε, σταυράστε, για χαμηλόσου λίγα και δύο μοι τις φτερούγες σου και πάρε με μαζί σου πάρε με εκάνω στα βουνά. 'τι θα με φέύξε ο κάμπος»

Κ. Κρεστάλλης

Β' ΕΚΔΟΣΗ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ

ΕΔΟΣΕ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΧΡΗΣΤΟΝ ΕΞΑΡΧΟΝ

ΕΠΑΙΝΕΣΑΙ

ΟΤΙ ΕΝ ΤΩ ΑΥΤΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΩ, ΠΟΝΗΜΑΤΙ Η ΦΟΥΡΚΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ,
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΕ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑ, ΧΡΩΜΕΝΟΣ
ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑΣ ΣΥΝΕΓΡΑΨΕΝ

ΑΝΕΙΠΕΙΝ ΔΕ ΤΑΣ ΤΙΜΑΣ ΕΝ ΤΗ ΠΑΝΗΓΥΡΕΙ
ΜΗΝΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΕΝΑΤΗ, ΕΠΙ ΕΙΚΑΔΙ ΕΤΟΥΣ ΕΝΑΤΟΥ
ΚΑΙ ΟΓΔΟΝΚΟΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΝΑΚΟΣΙΟΣΤΟΥ ΚΑΙ ΧΙΛΙΟΣΤΟΥ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

1933 - Σχολική γιορτή (εξετάσεις) στην Πουρνιά Κονίτσης. Ο Χρήστος Εξάρχου στη δεύτερη σειρά (ο καθιστός), πίσω από τον δάσκαλο Αναστάσιο Πριμικήρη (ο καθιστός στην πρώτη σειρά).

Να εδώ το 1918 στη Φουρκά, εφτά χρονών,
πρώτος αριστερά με τη μάνα μου την Αθηνά...

να τρία χρόνια. Είχα 89 παιδιά. Στον πόλεμο
του 1940 έφτασα μέχρι το Τεπελένι.

Στο ύψωμα Τρεμπεσίνα αρρώστησα, έπαθη
κρυοπαγήματα και με πήγαν στο νοσοκομείο
στα Γιάννενα και στην Αθήνα.

Υπηρέτησα δάσκαλος στη Φουρκά στα δύσκα
λα χρόνια 1943-1945. Ύστερα ήρθα στη Μακε
δονία. Διορίστηκα στο χωριό Αρετή (παλιό
Τσιερνίκ) περιοχή Λαγκαδά. Συνέχισα στη Θεσ
σαλονίκη και σταμάτησα το 1969 από το 48ο
Δημοτικό Σχολείο.

- Να μου ξανάρθεις, θα ψάχω καλά να το βρω
το συμφωνητικό με τον Καντσιώτη μάστορα της
Ζιώγα. Πού θα πάει, θα το βρω. Σου ετοίμασα
τις φωτογραφίες και τα έγγραφα.

Δεύτερη μέρα της Πρωτοχρονιάς έκλεισε τα
μάτια του. Ήταν ο δικαιωμένος της ιστορίας.

Θεσσαλονίκη 8/12/2012

**Ένα συμφωνητικό του Καντσιώπη
μάστορα Θεοδόση Ζιώγα (Δόσια)
στη Φούρκα το 1939.**

του Βασίλη Παπαγεωργίου

Πολύτιμες πληροφορίες έδωσαν η Εύη Γ. Εξάρχου, ο Κώστας Μουτσιούλης, παλιός πρόεδρος της Φούρκας, η Ελευθερία Ζιώγα, ο Γιάννης Κανναβός και ο Γιώργος Κοτολούλης.

Φωτογραφίες, έγγραφα: Εύη Γ. Εξάρχου, Κώστας Μουτσιούλης, Γιώργος Κοτολούλης.

Ο δάσκαλος Χρήστος Γ. Εξάρχου προσπάθησε πολύ και έψαξε όλο το αρχείο του να βρει το συμφωνητικό οικοδομικών εργασιών που υπέγραψε με τον Καντσιώπη αρχιμάστορα Θεοδόση Ζιώγα (Δόσια), στη Φούρκα, το 1939. Επικοινώνησα με την εγγονή του Εύη Γ. Εξάρ-

χου που πρόθυμα προσφέρθηκε να με βοηθήσει. Την ευχαριστώ ολόψυχα. Μαζί με το συμφωνητικό μού παρέδωσε το διπλότυπο αποδεικτικό εισπράξεων № 155625 του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος και την άδεια ανεγέρσεως της οικοδομής № 5 υπογεγραμμένη από τον τότε πρόεδρο της Φούρκας Κωνσταντίνο Ζιώζη.

Το συμφωνητικό και η μεταγραφή του σε πολυτονική γραφή δημοσιεύονται για πρώτη φορά. Μέχρι σήμερα μας είναι γνωστό από τη μεταγραφή του σε μονοτονική γραφή στο

Τ' αρχοντικό μας στη Φούρνα-Ηόνιτσα. Χρίστημε το 1939.

Ο πρωτομάστορας Θεοδόσης Ζιώγας (Δόσιας) καθιστός ανάμεσα στη γυναίκα της Ευαγγελία, την κόρη του Ουρανία και την εγγονή της Ευαγγελία.

Όρθιοι από αριστερά, ο μάστορας Γιώργος Θεοδοσίου Ζιώγας (Δόσιας), η αδερφή του Λευκοθέα, ο Βασίλης Μπενέκας σύζυγος της Ουρανίας και ο μικρός Γιάννης Βασιλείος Μπενέκας.

1964, Πλοέστι Ρουμανίας.

βιβλίο του Χρήστου Γ. Εξάρχου «Η ΦΟΥΡΚΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ - ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ, 1987».

«Το 1939 – διηγείται ο Χρήστος Εξάρχου – πήραμε την απόφαση με τη μάνα μου Αθηνά, την λέγαμε Ανθούλου, και τον Γιάννη τον αδερφό μου να χτίσουμε το καινούριο μας σπίτι. Είναι αυτό το διώροφο και όμορφο σπίτι, όπως το βλέπεις στη φωτογραφία. Κάτω-κάτω γράφω:

«Τ' αρχοντικό μας στη Φούρκα-Κόνιτσας χτίστηκε το 1939». Όπως το βλέπεις αριστερά το σπίτι, στο τρίτο αγκωνάρι κάτω από τη στέγη πελέκησαν οι μαστόροι τη χρονολογία 1939. Ύστερα από καιρό έβαψα με μαύρο χρώμα την πέτρα γιατί με τα ασβεστώματα της τοιχοποιίας δεν φαίνονταν η χρονολογία.

Ήρθαμε σε συμφωνία με το μάστορα Θεοδόση Ζιώγα απ' το Κάντσικο. Έκανε εκείνο τον καιρό αρκετές και καλές δουλειές στη Φούρκα και τον προτιμήσαμε. Είχε στην παρέα του 4-5 μαστόρους και τα δυο παιδιά του, τον Κώστα και το Γιώργο. Καλός τεχνίτης και φωνακλάς. Τραγουδούσε καλά, χαιρόσουνα να τον ακούς.

Κουβεντιάσαμε με το μάστορα το σχέδιο του σπιτιού. Τον πρώτο λόγο τον είχε η μάνα μου Ικανή γυναίκα και αποφασισμένη. Ήξερε τί ήθελε και ποιες ήταν οι ανάγκες μας.

Πήραμε αρκετή πέτρα από το παλιό το σπίτι. Οι μαστόροι απ' το νταμάρι στο Καίσαρι κουβαλούσαν πέτρα με τα ζώα. Το σπίτι έγινε μεγάλο και διώροφο. Έχει μήκος 13 μέτρα, πλάτος 5,50 μέτρα και 6 μέτρα ύψος. Θυμάμαι την μακαρίτισσα τη μάνα μου, που έβαλε νόμισμα στην πέτρα, στο αγκωνάρι και ο μαστρο-Θεοδόσης ράντιζε τα θεμέλια με το αίμα του κόκορα για να στεριώσει το σπίτι. Βροντόφωνος όπως ήταν ο Καντσιώτης στα μπαχτσίσια τουδωσε και κατάλαβε:

όσα λουλούδια του Μαγιού
και χόρταρα στους κάμπους.

Χτιπούσαν οι μαστόροι τα ξύλα της σκεπής με τα σφυριά και κρεμούσαν τα δώρα που έφερναν οι συγγενείς. Ό,τι είχε ο καθένας, μαντήλια, κάλτσες, προσόψια. Η μάνα μου τους κέρασε πουκάμισα.

Στη στέγη, όπως γράψαμε και στο συμφωνητικό,

(4)

Συγχρηματοποίηση

Τι φοίνια σημειεύει τών 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1939 στην πόλη
ιανοκαραϊβων από την οικοδόμη θέση της Λιούιν Σ.
Εξέταση, για αφίσεις στην Οδό Καποδιστρίου, η οποία περιλαμβάνει
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης συγχρηματοποίησης της Εθνικής Τράπεζας.

- 1) Η περιουσία, μεσογειακής ηλικίας 31,50 μαρά πλατινίνης, περιλαμβάνει
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης στην οικοδόμη θέση της Λιούιν Σ.
Εξέταση, για αφίσεις στην Οδό Καποδιστρίου, η οποία περιλαμβάνει
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης της Εθνικής Τράπεζας.
- 2) Η πόλη μαρουσιών πλατινίνης στην οικοδόμη θέση της Λιούιν Σ.
Εξέταση, για αφίσεις στην Οδό Καποδιστρίου, η οποία περιλαμβάνει
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης της Εθνικής Τράπεζας.
- 3) Η πόλη μαρουσιών πλατινίνης στην οικοδόμη θέση της Λιούιν Σ.
Εξέταση, για αφίσεις στην Οδό Καποδιστρίου, η οποία περιλαμβάνει
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης της Εθνικής Τράπεζας.

- 4) Τα χρήματα, την περιοχή της οποίας είναι 0,60 π. μίσθιος
της πόλης μαρουσιών πλατινίνης, καθώς και 0,55 π. μίσθιος της πόλης μαρουσιών πλατινίνης.

Οι διαφορετικές ποσοτήτες της πόλης μαρουσιών πλατινίνης
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης για την πόλη μαρουσιών πλατινίνης.

Η πόλη μαρουσιών πλατινίνης την πόλη μαρουσιών πλατινίνης
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης.

Η πόλη μαρουσιών πλατινίνης την πόλη μαρουσιών πλατινίνης
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης την πόλη μαρουσιών πλατινίνης.

Η πόλη μαρουσιών πλατινίνης την πόλη μαρουσιών πλατινίνης
την πόλη μαρουσιών πλατινίνης την πόλη μαρουσιών πλατινίνης.

Η πόλη μαρουσιών πλατινίνης την πόλη μαρουσιών πλατινίνης.

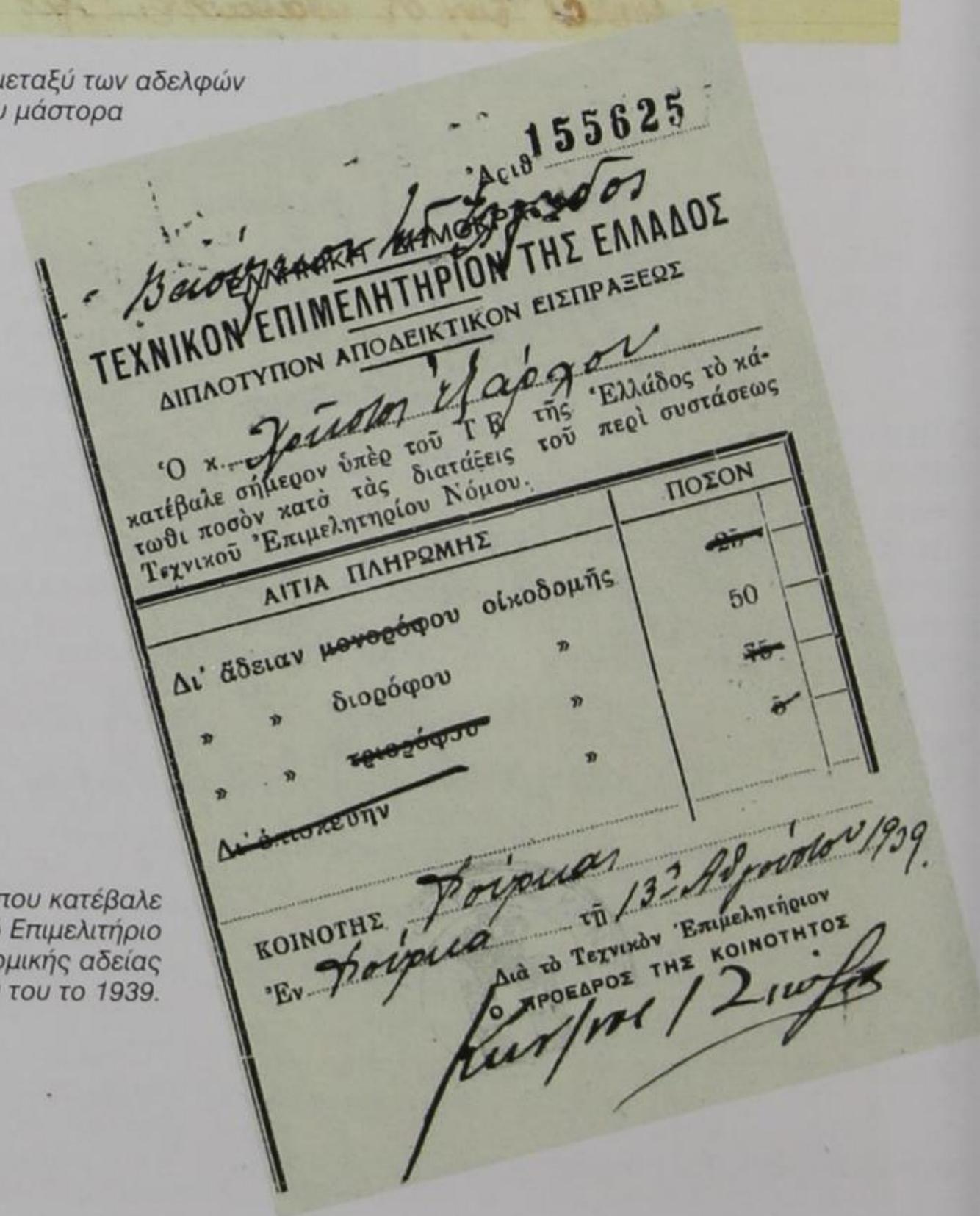
Χαροπάνθερέ νύσσ' αὖν ιστονταινες εἰς τὸν γῆ ἄνω πείσαν
σίχια (1000) δέρας καὶ πάνθασον.

Οἱ Ιόνιοι πάνται Οἱ Μάσσανες Οἱ Κύριοι
Χρήστος Μάσσα Κύριος
Χαροπάνθης Τελεστογέλας

5) Στένο οβελών πλαστούντες (ο ίδιος 60 εόρτη, παρα πολὺ μέ-
γινοι πλινθερές φύλαν τὸν οβελόντες σε διαφορετικούς πλαστούς 20 εών.

Χρήστος

Συμφωνητικό οικοδομικών εργασιών μεταξύ των αδελφών
Χρήστου και Ιωάννου Εξάρχου και του μάστορα
Θεοδόση Ζιώγα (Δόσια), Καντσιώτη.
Φούρκα 7 Ιουλίου 1939.

Απόδειξη πληρωμής 50 δρχ. που κατέβαλε
ο Χρήστος Εξάρχου στο Τεχνικό Επιμελητήριο
της Ελλάδος για την έκδοση οικοδομικής αδείας
του σπιτιού του το 1939.

Συμφωνητικόν.

Ἐν Φούρκα σήμερον τήν 7^{ην} Ιουλίου 1939 οἱ κάτωθι ύποφαινόμενοι ἀφ' ἐνός οἱ ἀδελφοὶ Χρῆστος καὶ Ιωάννης Ἐξάρχου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Θεοδόσιος Ζιώγας, κτίστης τό ἐπάγγελμα κάτοικος Καντσίκου συνεφώνησαν τά ἔξῆς ἐνώπιον καὶ τῶν κάτωθι προσυπογεγραμμένων ἀξιοπίστων μαρτύρων:

1) Συνεφώνησαν πρός δραχ. 31,50 κατά πῆχυν (τεκτονικό πήχη 75 πόντους) μέ τήν ύποχρέωσιν ὅπως ὁ ἀναλαβών την ἐργασίαν κτίστης ύποχρεωθεῖ νά μεταφέρῃ τά ἀγκωνάρια, πλάκα καὶ ἄμμο.

2) Τά ἀγκωνάρια θά γίνουν μέ τό βελόνι καθώς καὶ στίς πόρτες τῶν δέ παραθύρων μέ τό σφυρί.

3) Η ἐργασία θά είναι ἀνώμαλος, θά ύποχρεοῦται ὅμως ὁ κτίστης νά ἐπισκευάσῃ τήν μή εἰς τόν ίδιοκτήτην ἀρεσκομένην ἐργασίαν.

4) Τό πλάτος τῶν θεμελίων θά είναι 0,60 μ. μέχρι τοῦ πατώματος, ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἄνω 0,55 μ.

5) Ἀπό στρῶσιν παραθύρων καὶ ἄνω 60 δραχ. κατά πῆχυν μέ ύλικόν κτίστου μετά τό πέρας δέ τῆς ἐργασίας θ' ἀφαιρεθῶσιν 20 πῆχ(ες).

Οἱ δέ ίδιοκτῆται ύποχρεοῦνται νά μεταφέρουν τήν ύπόλοιπον πέτραν καὶ ἄμμον γιά μύστρισμα.

Ἀναλόγως δέ τῆς προχωρούσης ἐργασίας θά καταβληθῇ καὶ ἀνάλογον χρηματικόν ποσόν.

Ἐξ ὅλου δέ τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ πού θά δικαιοῦται ὁ τεχνίτης νά λάβῃ ἀπέναντι τῆς ὅλης ἐργασίας, τό ποσόν τῶν 2.000 δραχ. θά λάβῃ μετά παρέλευσιν δύο μηνῶν.

Ο ίδιοκτήτης δέ Ιωάννης Ἐξάρχου ύποχρεοῦται κατά τήν κατασκευήν τῆς στέγης νά βοηθῇ τόν κτίστην.

Ἡ ἀρχή τῆς ἐργασίας γενήσεται τήν 12^{ην} τ.μ.ε.ε.

Κατεβλήθησαν δέ ύπό τῶν ίδιοκτητῶν εἰς τόν ὡς ἄνω κτίστην χίλιαι (1.000) δραχ. ὡς κάπαρον.

Οἱ ίδιοκτῆται

Οἱ Μάρτυρες

Ο κτίστης

Χ. Ἐξάρχου

Ν. Ἐξάρχου

Θεοδόσιος Ζόγας

I. Ἐξάρχου

Το σπίτι του Χρήστου Εξάρχου σήμερα. Το άλλο μισό που ανήκε στον αδερφό του Γιάννη, κατεδαφίστηκε.
Φωτογραφία Κώστα Μουτσιούλη, 2012.

βοήθησε και ο αδερφός μου ο Γιάννης. Από τους καλούς μαραγκούς του χωριού μας. Φαίνεται η δουλειά του στις πόρτες. Με τον εμφύλιο βρέθηκε πολιτικός πρόσφυγας στην Πολωνία. Δεν γύρισε πίσω στην Ελλάδα, πέθανε εκεί.»

Το ιστορικό των μαστόρων της οικογένειας Ζιώγα ξεκινάει με τον Λάμπρο Ζιάμπα, πατέρα του Θεοδόση. Άλλαξαν το επίθετο στη συνέχεια από Ζιάμπας σε Ζιώγας.

Ο μάστορας Θεοδόσης Ζιώγας (Δόσιας, 1878-1964) εργάστηκε στο Κάντσικο, τη γειτονική Φούρκα, στην περιοχή της Λαμίας-Δομοκού και στην Παραμυθιά (Τσιάμ'κο). Με την λήξη του Εμφυλίου πολέμου το 1949 πολλές οικογένειες από το Κάντσικο και τα γύρω Μαστοροχώρια μεταφέρθηκαν από το Δημοκρατικό Στρατό στις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.

«Σε αυτές τις οικογένειες – διηγείται ο Γιάννης Κανναβός – βρέθηκε και ο μπάρμπα- Δόσιας με τη γυναίκα του, που έφτασε στη Ρουμανία, όπου αργότερα αντάμωσε και με τα 4 παιδιά του : την Ουρανία, το Λάμπρο, τη Λευκοθέα και το Στέργιο, που είχαν φύγει το Μάρτη του 1948 απ' το χωριό μας μαζί με άλλα 150 παιδιά με το λεγόμενο «παιδομάζωμα». Αρχικά είχαν εγκατασταθεί στη Φλωρίκα όπου και λόγω καλής κράσης δούλεψε στην οικοδόμηση του τεράστιου οικιστικού συγκροτήματος που στεγάσθηκαν χιλιάδες της ελληνικής παροικίας πολιτικών προσφύγων. Τελευταία έμενε στο Πλοέστι Ρου-

μανίας στην οικογένεια της κόρης του Ουρανίας, όπου και πέθανε».

Από τα τρία παιδιά του που ήταν εξαιρετικοί τεχνίτες, ο Κώστας (1921-1981) δούλεψε καπαντρεύτηκε στη Στυλίδα Φθιώτιδος. Τον συναντάμε στο Βόλο μετά τους σεισμούς κατά 1956 στα στρατιωτικά έργα της Μακεδονίας. Ο Γιώργος (Δόσιας, 1923-2009) «δόθηκε ψυχοπαίδι στον αδερφό της μητέρας του Γιώργο Σπέλλα (Τενεκέ) που δεν είχε παιδιά». Εργάστηκε στο Κάντσικο και στα χωριά της Φλώρινας.

Ο αδερφός μου ο Γιάννης, από τους καλούς μαραγκούς του χωριού μας. Φαίνεται η δουλειά του στις πόρτες.
Φωτογραφία Κώστα Μουτσιούλη, 2012.

«Το 1958 – συνεχίζει ο Γιάννης Κανναβός – που εκλέχθηκε πρόεδρος του χωριού άνοιξε καφεπαντοπωλείο με την επωνυμία «ο Πλάτανος», στο πατρικό του σπίτι χωρίς να σταματάει και τη μαστορική τέχνη. Επισκέφθηκε τον πατέρα του στο Πλοέστι το 1964, εκεί λίγο πριν κλείσει τα μάτια του και βγάλανε και τη φωτογραφία που δημοσιεύουμε. Ο Θωμάς (1929-2006) ξεκίνησε μαστορόπουλο με τον πατέρα του και τα αδέλφια του. Στον εμφύλιο επιστρατεύθηκε στο Δημοκρατικό Στρατό πήρε μέρος σε πολλές μάχες και μετά την ήπτα του Δ.Σ.Ε. βρέθηκε στην Τασκένδη. Εργάσθηκε για χρόνια ως κτίστης και μετά στη Βιομηχανία. Παντρεύτηκε ρωσίδα, έζησε και πέθανε στην Τασκένδη».

Από το βιβλίο «Κάντσικο – Δροσοπηγή – Συγγραφή για ένα μαστοροχώρι της Ηπείρου», σελ. 206-207, μας έρχεται μαρτυρία για την οικοδομική δραστηριότητα των μαστόρων της οικογένειας Ζιώγα (Δόσια).

Ο Λάμπρος Ζιάμπας (Δόσιας), πατέρας του Θεοδόση μαζί με τον Βαγγέλη Καθάριο και το Δημήτρη Γκατζώνα χτίζουν το 1902 την εκκλησία της Παναγίας. Ο Θεοδόσης Ζιώγας (Δόσιας) δουλεύει το 1927 με πολλούς Καντσιώτες μαστόρους στα στηθαία και στο ανατολικό τοιχίο της γέφυρας στο Σαραντάπορο. Την ίδια χρονιά χτίζεται η εκκλησία του Νεκροταφείου και η περιμάντρωσή της από τον Θεοδόση Ζιώγα (Δόσια), Γιάννη Σίμο (Φούρλα), Χρήστο Μουκούλη (Τσιαμαλιάρη), Μήτρο Παπαδημητρίου και Γιάννη Κοτσίνα (Κουστάρα). Το 1935 τον συναντάμε στη Χαλκιδική στο χωριό Γεροπλάτανο (Ντουμπλίκα). «Χτίζεται ο γυναικωνίτης και το χαγιάτι της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου», Περιοδικό «Τα Καντσιώτικα», τεύχος 16. Αύγουστος 2011, σελ. 8.

Ο Γιώργος Ζιώγας (Δόσιας) με μεγάλη παρέα εργάστηκε σταθερά στα χωριά της Φλώρινας. Το 1962 χτίζεται το σχολείο του Λόφου και οι εκκλησίες του Πεδινού και της Νίκης. Την επόμενη χρονιά οι ίδιοι μαστόροι χτίζουν την εκκλησία του Λευκόνα, τα σχολεία στα χωριά Πισοδέρι και Κάτω Καλλινίκη, τις αποθήκες εκχιονιστικών μηχανημάτων στη Βίγλα και τις σιταποθήκες στο Βροντερό και στην Κρυσταλλοπηγή.

Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2012

Μια ξεχασμένη «Αδελφότητα Καντσιωτών» του Θωμά Β. Ζιώγα

Βρήκα στα χαρτιά μου, χωρίς να θυμάμαι ποιος μου το έδωσε, το παρακάτω έγγραφο, που είναι απόφαση δικαστηρίου και αφορά το Κάντσικο. Επειδή είναι κακή η φωτοτυπία του, το γράφω εξ αρχής και είναι το ακόλουθο:

σφραγίδα:
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΚΡΗΣ – ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ – ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Αριθ. 369/1931

Το Δικαστήριον των εν Ιωαννίνοις Πρωτοδικών Συγκείμενον εκ των Δικαστών Δημ. Ραζή, Προδρεύοντος, κωλυομένου του Προέδρου. Εισηγητού Πέτρου Σταύρου και Κίμωνος Καβάγια.

Συνεδριάζον δημοσίως και εκτάκτως εν τω ακροατηρίω του την 2αν Σεπτεμβρίου 1931 έτους, παρουσία του Αντιεισαγγελέως Βασ. Σακελλαρίου, κωλυομένου του Εισαγγελέως, και του Δικαστικού Γραμματέως Π. Οικονομίδου, ίνα δικάση την εξής υπόθεσιν.

Ο Πρόεδρος του Σωματείου «Αδελφότης Καντσιωτών "η Αγία Παρασκευή"» δια της από 20 Αυγούστου 1931 έτους προς το Δικαστήριον τούτο αιτήσεως του υπέβαλε συνημμένως μετά των απαιτουμένων δικαιολογητικών α) αντίγραφον εις απλούν των πρακτικών ιδρύσεως του Σωματείου τούτου, β) αντίγραφον εις διπλούν του καταστατικού αυτού, και γ) κατάστασιν εις διπλούν των μελών του Σωματείου τούτου, ως και των αποτελούντων την διοίκησιν αυτού, και ητήσατο την κατά νόμον αναγνώρισιν του Σωματείου τούτου υπό του ως άνω Δικαστηρίου.

Της αιτήσεως ταύτης ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου τούτου, δια της υπ' αριθμ. 1124 ε. ε. πράξεώς του ώρισε δικάσιμον προς συζήτησιν την σήμερον, καθ' ήν

Προκειμένης συζητήσεως

Ακούσαν του Εισαγγελέως προτείνοντος την παραδοχήν της υπό κρίσιν αιτήσεως ως νομίμου, ως και του Εισηγητού Δικαστού.

Διελθόν την Δικογραφίαν. Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή ετηρήθησαν εν προκειμένω αι νόμιμοι διατυπώσεις της προδικασίας, ως εξάγεται εκ των προσαγομένων αποδεικτικών.

Επειδή εκ των προσαγομένων εγγράφων και του Καταστατικού του περί ού πρόκειται Σωματείου, όντος Κοινωνικού σκοπού, αποδεικνύεται η πλήρωσις των διατάξεων του νόμου 281, αρθρ. 24 και 26, και δέον όπως η υπό κρίσιν αίτησις γίνη δεκτή και αναγνωρισθή το εν λόγω Σωματείον, ενεργουμένων και των εν άρθρω 27 του ανωτέρου νόμου διατασσομένων.

Δια ταύτα

Δεχόμενον την υπό κρίσιν αίτησιν.

Αναγνωρίζει το Σωματείο «Αδελφότης Καντσιωτών Κονίτσης "η Αγία Παρασκευή"».

Διατάσσει την επί δεκαήμερον τοιχοκόλλησιν του καταστατικού του Σωματείου τούτου εις το ακροατήριον του Δικαστηρίου, και

Διατάσσει μετά την άνω τοιχοκόλλησιν, εγγραφή του Καταστατικού του Σωματείου τούτου εις το επί τούτω ειδικόν βιβλίον του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων και εν ιδίᾳ σελίδι.

Εκρίθη, απεφασίσθη και εδημοσιεύθη εν Ιωαννίνοις τη 22 Σεπτεμβρίου 1931 έτους παραχρήμα και παρουσία ακροατηρίου.

Ο Προεδρεύων
Δ. Ραζής

Ο Γραμματεύς
Π. Οικονομίδης

Ότι ακριβές αντίγραφον,
Ιωάννινα 3 Οκτωβρίου 1931

Ο Υπογραμματεύς
[σφραγίδα Πρωτοδικείου Ιωαννίνων
και υπογραφή δυσανάγνωστη]

Είμαι βέβαιος ότι τα αρχεία του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων θα έχουν χαθεί ή πολτοποιηθεί, όπως περιοδικώς γίνεται για εξοικονόμιση χώρου. Γι' αυτό, αν κάποιος χωριανός έχει πληροφορίες ή έγγραφα σχετιζόμενα με το προαναφερόμενο Σωματείο, ας τα δημοσιεύσει, ή ας μας τα δώσει να τα μελετήσουμε, γιατί εκτός από το παραπάνω δικαστικό χαρτί,

τίποτε άλλο δεν ξέρουμε γι' αυτό. Ούτε τον κοινωνικό σκοπό του, ούτε τα μέλη του, ούτε καν τον Πρόεδρο της διοίκησής του. Είναι ένα έλλειμμα της ιστορίας του χωριού μας.

Από τα γραφόμενα στο βιβλίο «ΚΑΝΤΣΙΚΟ - ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ συγγραφή για ένα μαστοροχώρι της Ηπείρου», Αθήνα 1993, στη σελ. 58, 59 δεν προκύπτει ότι υπήρχε τέτοιο Σωματείο το έτος 1931. Όμως, το παραπάνω δικαστικό έγγραφο πιστοποιεί αδιαμφισβήτητα την ύπαρξή του. Κάνω τη σκέψη μήπως πρόκειται για τον αναφερόμενο στη σελ. 58 «Σύλλογο Γεωργικής Νεολαίας Καντσίκου», που όντως είχε κοινωνικό σκοπό, αλλά και πολύ πρωτοποριακό για την εποχή του όνομα. Θα ονομάζοταν έτσι από τους τότε ρηξικέλευθους νεολαίους χωριανούς, ενώ επισήμως θα είχε αναγνωριστεί, για ευνόητους λόγους κρατικής και δικαστικής αποδοχής, με την πιο συντηρητική ονομασία «Αδελφότης Καντσιωτών Κονίτσης "η Αγία Παρασκευή"» το έτος 1931 και όχι το 1934, όπως ίσως εσφαλμένα γράφεται στο βιβλίο. Αν υπάρχει και άλλη άποψη, ας γραφεί για να ξεκαθαρίσει το θέμα. Αναμένουμε.

Αθήνα, Απρίλιος 2012

Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο στη Δροσοπηγή

του Νίκου Σίμου

Πραγματοποιήθηκε στη Δροσοπηγή στις 10 & 11 Αυγούστου το ειδικό επιστημονικό συμπόσιο με θέμα τη Σεισμική Μηχανική & Δομική Διαρθρωτική Μηχανική, αφιερωμένο στη μνήμη και το πρωτοποριακό επιστημονικό έργο του Δρ. Αριστόδημου Φιλιππακόπουλου.

Ο Δρ. Φιλιππακόπουλος, γεννημένος στην Πάτρα και απόφοιτος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου και του Polytechnic University of New York, υπήρξε μέλος του επιστημονικού προσωπικού του Brookhaven National Laboratory, εθνικού εργαστηρίου των ΗΠΑ, κάτω από την αιγίδα του Υπουργείου Ενέργειας.

Η Δροσοπηγή επιλέχθηκε να φιλοξενήσει αυτό το ειδικό Συνέδριο/αφιέρωμα λόγω της προσωπικής και επιστημονικής σχέσης με τον εκ Δροσοπηγής καταγόμενο Ν. Σίμο, αλλά και κύρια λόγω της προθυμίας της Αδελφότητας Δροσοπηγιωτών για συμβολή και στήριξη στο όλο επιχείρημα.

Λόγω του γεγονότος ότι το επιστημονικό έργο του Δρ. Φιλιππακόπουλου εστιάζεται στο χώρο της σεισμικής μηχανικής κατέστη δυνατό να συμπεριληφθεί στις ενότητες του επιστημονικού συνέδριου και μια ειδική ενότητα με θέμα την εξέλιξη της εμπειρικής τεχνικής των μαστόρων της πέτρας και την αντισεισμική αντοχή και συμπεριφορά των κτισμάτων που τους χαρακτηρίζουν (πέτρινα σπίτια, θολωτά πέτρινα γεφύρια κ.λπ.). Η ενότητα αυτή σαν σκοπό είχε να τιμήσει τους αρχιμαστόρους, προσεγγίζοντας τα σπουδαία έργα τους με καθαρά επιστημονικούς δρόμους.

Παρέστησαν και παρουσίασαν ερευνητικές εργασίες επιστήμονες από τις ΗΠΑ, Ευρώπη αλλά και Πανεπιστημιακά Ιδρύματα από την Ελλάδα (Ιωάννινα, Πάτρα, Θεσσαλονίκη).

Σημαντικό γεγονός με διαστάσεις πέρα από τις επιστημονικές ήταν η συμμετοχή επιφανών πανεπιστημιακών από τη γείτονα Τουρκία.

Ο Δροσοπηγιώτης Νίκος Σίμος, συντονιστής του συνεδρίου.

Συγκεκριμένα καθηγητές από τα Πανεπιστήμια της Άγκυρας και της Πόλης έφθασαν στη Δροσοπηγή με τις οικογένειές τους συμμετείχαν και μίλησαν στο επιστημονικό συνέδριο. Η εμπειρία και των Δροσοπηγιωτών που τους φιλοξένησαν στα σπίτια τους, αλλά και των ίδιων, ήταν εμπειρία ζωής.

Ας σημειωθεί εδώ ότι ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Άγκυρας Δρ. Polat Gulkan παρέστη και στο συνέδριο με θέμα την ανάπτυξη της περιοχής της Κόνιτσας, που διοργανώθηκε με την πρωτοβουλία των Αποφοίτων του Λυκείου Κόνιτσας.

Το επιστημονικό σκέλος του συνεδρίου περιείχε ενότητες αφιερωμένες:

- α)** στο χώρο της σεισμικής έρευνας και μηχανικής
- β)** έρευνας και τεχνολογίας στο χώρο της φυσικής
- γ)** σεισμικής συμπεριφοράς ιστορικών κτιρίων και
- δ)** εξέλιξη της τεχνικής των μαστόρων της πέτρας και η αντισεισμικότητα των κατασκευών τους.

Η συζύγος του Δρ. Φιλιππακόπουλου,
Δρ. Ellen Coyne Philippacopoulos στο βήμα.

Ο Δήμαρχος του Δήμου Κόνιτσας,
Παναγιώτης Γαργάλας.

Το συνέδριο ξεκίνησε με χαιρετισμούς της Οργανωτικής Επιτροπής (Νίκος Σίμος & Γιώργος Κοτολούλης, Πρόεδρος Δ.Σ. Αδελφότητας Δροσοπηγιωτών), του Προέδρου της Τοπικής Κοινότητας κ. Τσιγκούλη Γιάννη και της συζύγου του Δρ. Φιλιππακόπουλου, Δρ. Ellen Coyne-Philippacopoulos.

Χαιρέτησε επίσης ο Δήμαρχος του Δήμου Κόνιτσας κ. Παναγιώτης Γαργάλας.

Διαβάστηκαν χαιρετισμοί από τον Αναπληρωτή Υπουργό, του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, κ. Σταύρο Ελ. Καλογιάννη, από τον διευθυντή του Brookhaven National Laboratory Δρ. Samvel Aronson, από την υπηρεσία Πυρηνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, από συναδέλφους/καθηγητές σε πανεπιστήμια των ΗΠΑ, Αυστραλίας αλλά και πρώην καθηγητές του Δρ. Φιλιππακόπουλου.

Οι ομιλίες που ακολούθησαν κάλυψαν ένα μεγάλο μέρος του φάσματος της σεισμικής συμπεριφοράς του υπεδάφους και των σημαντικών κατασκευών (πυρηνικοί σταθμοί, μεγάλα φράγματα κ.λπ.), χώροι τους οποίους ερεύνησε ο Δρ. Φιλιππακόπουλος.

Στην ενότητα αφιερωμένη σε γενικά θέματα φυσικής και ενέργειας παρουσιάσθηκαν εργασίες σχετικές με πειράματα φυσικής και επιταχυντές, κοσμολογία, εναλλακτικές μορφές ενέργειας, όπως αιολική και γεωθερμική και τεχνολογίας ανιχνευτών.

Το επιστημονικό σκέλος του συνεδρίου έκλεισε με ομιλίες σχετικές με την αντισεισμική συμπεριφορά και αντοχή ιστορικών κτιρίων και τέλος με ένα ειδικό αφιέρωμα/ομιλία στους μαστόρους της πέτρας και την εξέλιξη της εμπειρικής τεχνικής τους με γνώμονα την σεισμική αντοχή των χτισμάτων τους.

Εξίσου σημαντικό με το επιστημονικό σκέλος του συμποσίου ήταν και η κοινωνική πλευρά του εγχειρήματος.

Η διοργάνωση ενός διεθνούς συμποσίου και ειδικά σε ένα μικρό χώρο/χωριό, απαιτεί τη συμβολή πολλών. Η απόφαση για την ανάληψη της οργάνωσης του συνεδρίου αυτού από την Αδελφότητα Δροσοπηγιωτών κέντρισε τα συναισθήματα εθελοντισμού των Δροσοπηγιωτών, οι οποίοι ξεπέρασαν εαυτούς, όχι μόνο φιλοξενώντας συνέδρους και τις οικογενειές τους στα σπίτια τους, αλλά και παρέχο-

Καλεσμένοι και σύνεδροι κατά την έναρξη.

Οι σύνεδροι παρακολουθούν και διαλέγονται.

Δροσοπηγιώτισσες εθελόντριες επί των έργων.

ντας την απαιτούμενη φροντίδα που απαιτεί ένα τέτοιο συνέδριο με τις ποικίλες λεπτομέρειές του. Η συμμετοχή και προσφορά εθελοντισμού έδειξε ότι παρά τη δυσκολία των καιρών η έννοια «φιλοξενία» που χαρακτηρίζει τον τόπο παραμένει αναλλοίωτη.

Σημαντικότατη κοινωνική διάσταση του ειδικού αυτού διεθνούς συμποσίου ήταν και η παρουσία επιφανών πανεπιστημιακών από τη γείτονα Τουρκία. Η παρουσία των ίδιων και των οικογενειών τους, στη Δροσοπηγή, μαζί με τη φιλοξενία των Δροσοπηγιωτών, έδειξαν διάφανα ότι δεν υπάρχουν τείχη και φραγμοί στις ανθρώπινες σχέσεις.

Μέσα στα πλαίσια του συνεδρίου ήταν και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν.

Συγκεκριμένα, εναρκτήρια εκδήλωση ήταν η έκθεση φωτογραφίας του Καντσιώτη ζωγράφου Κώστα Τζιμούλη με θέμα «Μνήμες σε Άσπρο-Μαύρο», ενώ στην κεντρική πλατεία διοργανώθηκε εκδήλωση όπου έγινε «καλωσόρισμα» των φίλων/επισκεπτών με παραδοσιακά τραγούδια, αναπαράσταση του παραδοσιακού γάμου και τοπικούς χορούς με τη συμμετοχή όλων των κατοίκων του χωριού. Το συνέδριο έκλεισε με λαϊκή βραδιά στο χώρο του Πνευματικού Συνεδριακού Κέντρου.

Κύριο μήνυμα του συνεδρίου είναι ότι ο εθελοντισμός που χαρακτηρίζει τον τόπο και τον χώρο παραμένει υψηλός και πάνω του θα μπορούσαν να στηριχθούν πολλές μελλοντικές προσπάθειες για την ανάπτυξη και επιβίωση του τόπου. Βασισμένοι πάνω σε αυτό, αλλά και στην ύπαρξη του εξαιρετικού πλέον Συνεδριακού Κέντρου Δροσοπηγής, είναι η γνώμη και η θέληση όλων όσων συμμετείχαν ενεργά σε αυτή την προσπάθεια, να αποτελέσει το συνέδριο που διοργανώθηκε, με εξαιρετική επιτυχία, την απαρχή σειράς τέτοιων εκδηλώσεων, βοηθώντας τη διατήρηση ζωής αλλά και την εκμετάλλευση του δυναμικού του τόπου για ανάπτυξη.

Σεπτέμβρης 2012

«Μνήμες σε Άσπρο-Μαύρο»

Από τα καλοκαιρινά δρώμενα του 2012 στη Δροσοπηγή (Κάντσικο) της Κόνιτσας. του Θωμά Αθανασίου Μουκούλη Επίτιμου Παρέδρου του Π.Ι.

Τρία κατά σειράν πολύ σημαντικά γεγονότα επισκίασαν εφέτος τις καθιερωμένες Αυγουστιάτικες εκδηλώσεις της Αδελφότητας των Δροσοπηγιωτών στο χωριό μας: Η παρουσία του Δεσπότη στο ετήσιο μνημόσυνο του ευεργέτη του χωριού Ιωάννη Λύτρα (Κυριακή, 5/8/2012), τα εγκαίνια της έκθεσης φωτογραφίας με θέμα: «Μνήμες σε μαύρο-άσπρο», στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του χωριού (Πέμπτη, 9/8/2012) του Κώστα Τζιμούλη και, τέλος, η διοργάνωση στον ίδιο χώρο του Παγκόσμιου Συμποσίου (Παρασκευή & Σάββατο 10-11/8/2012) με θέμα: «Σεισμική μηχανική Δομική Διαρθρωτική Μηχανική», αφιερωμένη στη μνήμη του Αριστόδημου Φιλιππακόπουλου, ο οποίος έχει αφήσει σημαντικό και πρωτοποριακό έργο στο χώρο της Μηχανικής.

Το πρώτο γεγονός, η παρουσία, δηλαδή, του Δεσπότη στη θεία λειτουργία και στην επιμνημόσυνη δέηση, πέρασε σχεδόν απαρατήρητη και ασχολίαστη, ίσως επειδή η επίσκεψή του δεν είναι τόσο σπάνια.

Το δεύτερο, τα εγκαίνια της σπουδαίας Έκθεσης φωτογραφίας του κ. Κ. Τζιμούλη, αν και προηγήθηκε, δεν μπόρεσε να προβληθεί αρκετά. Αφ' ενός μεν γιατί επισκιάστηκε από το **Παγκόσμιο Συμπόσιο**, (ένα πρωτόγνωρο τόλμημα για Αδελφότητα ενός μικρού και απομονωμένου ορεινού χωριού, σαν τη Δροσοπηγή, να διοργανώσει και να φέρει σε αίσιο πέρας ένα τέτοιο **Συνέδριο**, το οποίο, όπως ήταν φυσικό και αναμενόμενο, τράβηξε επάνω του όλα τα φώτα της δημοσιότητας), αφ' ετέρου δε γιατί οι προγραμματισμένες πολιτιστικές εκδηλώσεις της Αδελφότητας (αθλητικοί αγώνες, παραδοσιακοί χοροί και τραγούδια από τις νέες και τους νέους του χωριού), καθώς και οι διασκεδάσεις και τα γλέντια που ακολούθησαν με αφορμή του ωραιότερου-στην περιοχή μας

- Δεκαπενταυγουστιάτικου Καντσιώτικου πανηγυριού (με τις μπύρες, το άφθονο κρασί, τα «σουβλάκια», τα «κοντοσούβλια», τα λαχταριστά λουκάνικα και τους κάθε είδους εκλεκτούς μεζέδες, - στα... "τσακίδια" αρτηριακή πίεση, δίαιτες, τριγλικερίδια, χοληστερίνες και όλα τα κακά του κόσμου -, τα τραγούδια, οι τριήμεροι ολονύκτιοι χοροί με βιολιά και κλαρίνα. Επί δέκα ημέρες το χωριό μας βρισκόταν... «επί ποδός πολέμου». Ζούσε όλα τα γεγονότα ξένοιαστα και μέσα στην καλή χαρά μακριά από μιζέριες «Μνημονίων», «ισοδύναμων μέτρων», «Τρόϊκες» και κάθε άλλο... κακό συναπάντημα!). Όλα τα παραπάνω έβαλαν στην άκρη κάθε άλλη σκέψη και επιθυμία όλων μας για ... λήψη διαφορετικής «τροφής», έστω και πνευματικής, με αποτέλεσμα να αγνοηθεί προσωρινά, όπως προείπα, ο σχολιασμός της Έκθεσης.

Αλλά, όπως όλα τα ωραία πράγματα κάποτε τελειώνουν, τα ξημερώματα της 17ης Αυγούστου οι κάθε είδους διασκεδάσεις έλαβαν τέλος. Τα βιολιά και τα κλαρίνα σώπασαν και το χωριό πήρε και πάλι τους κανονικούς του ρυθμούς.

Την επόμενη κιόλας ημέρα, επειδή «ουκ επ' άρτω μόνω (ον) ζήσεται ο άνθρωπος», εγώ ξαναθυμήθηκα την Έκθεση, επισκέφθηκα τον Εκθεσιακό χώρο και με όλη την άνεση του χρόνου και το καταλάγιασμα της ψυχικής έντασης των προηγούμενων ημερών, απόλαυσα απερισπαστος τα εκθέματα με όλες τις αισθήσεις μου ανοιχτές και μύλησα επί μακρόν με τον ίδιο τον καλλιτέχνη.

Από την επίσκεψη αυτή και τη συνομιλία μου με τον κ. Κ. Τζιμούλη απεκόμισα πολλές και πρωτόγνωρες γνώσεις, εμπειρίες και συναισθήματα, αλλά και απαντήσεις σε ερωτήματα και προβληματισμούς γύρω από το θέμα της Έκθεσης γενικά και της ασπρόμαυρης φωτογραφίας ειδικότερα, μέρος των οποίων θα παρουσιάσω στη συνέχεια.

«Μνήμες σε Άσπρο-Μαύρο»

Παίρνοντας τα πράγματα με τη σειρά και από την αρχή, θυμίζω ότι στις εννέα Αυγούστου 2012 εγκαινιάστηκε στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο Δροσοπηγής (Κάντσικο) της Κόνιτσας μια έκθεση ασπρόμαυρης φωτογραφίας μαζί και ένα σχετικό Λεύκωμα του με θέμα: «Μνήμες σε Άσπρο-Μαύρο» του Κώστα Τζιμούλη, η οποία διήρκεσε μέχρι τις 30/8/2012.

Η Έκθεση καθώς και το σχετικό «Album», ήταν αφιερωμένα από τον καλλιτέχνη στη μνήμη του πατέρα του Γιώργου Τζιμούλη, του "Domnul fotograf" (κυρίου φωτογράφου), όπως τον αποκαλούσαν στη Ρουμανία, στην οποία βρέθηκε μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα και άσκησε εκεί για μεγάλο διάστημα το επάγγελμα του φωτογράφου.

Εκεί, στη Ρουμανία, ο πατέρας μύησε στα μυστικά του σκοτεινού φωτογραφικού θαλάμου και τον μόλις έντεκα (11) ετών γιο του, τον Κώστα Τζιμούλη. Δίνοντάς του στο χέρι την πρώτη φωτογραφική μηχανή – και σαν να του μιλούσε με τα λόγια του Κ. Παλαμά- συμβουλεύοντάς τον, τον προέτρεψε:

«Παιδί το περιβόλι μας
που θα κληρονομήσεις
όπως το δεις κι όπως το βρεις
να μην το παρατήσεις.
Σκάψε το ακόμα πιο βαθιά
και φράξε το πιο στέρεα
και πλούτισε τη χλώρη του
και πλάτυνε τη γή του.
Γίνου **οργωτόμος**¹, φυτευτής, διαφεντευτής.
Και χτίσε κάστρο απάνω του
και ταμπουρώσου μέσα
για πόλεμο, για μάτωμα
για την καινούρια γέννα
που όλο την περιμένουμε
και όλο κινάει να έρθει
κι όλο συντρίμμια γίνεται
στο γύρισμα του κύκλου.
Φτάνει μια Ιδέα να στο ειπεί
μια Ιδέα να στο προστάξει·
κορώνα Ιδέα, Ιδέα σπαθί
που στέκει πάνω απ' όλα».
(Κ. Παλαμάς, Οι πατέρες, απόσπασμα).

Και ο μικρός Κώστας ακολούθησε πιστά τη συμβουλή του πατέρα του: – Δεν παράτησε το περιβόλι (τη φωτογραφική τέχνη και ας μην έγινε επαγγελματίας φωτογράφος), αλλά το έσκαψε πιο βαθιά και πλούτισε τη χλώρα του, με το να σπουδάσει στη συνέχεια Ζωγραφική και Κεραμική στη Μέση Τεχνική Σχολή Καλών Τεχνών του Βουκουρεστίου – να επιστρέψει στην Ελλάδα το 1958 και να γίνει βοηθός του ζωγράφου Γιώργου Βακιρτζή στο Εργαστήριο γιγαντοαφίσας του κινηματογράφου, να μηθεί από αυτόν στη Διαφήμιση και στην Επικοι-

νωνία, ενώ παράλληλα σπουδάζει Σκηνογραφία και Διακοσμητική στη Σχολή θεάτρου και Κινηματογράφου. – «Χτίζει κάστρο» μέσα στο περιβόλι του και το 1985 ιδρύει τη δική του διαφημιστική εταιρεία «Spring» και συμμετέχει ως καλλιτεχνικός επιμελητής στη δημιουργία σημαντικών εκδόσεων τέχνης του δασκάλου του Γ. Βακιρτζή, του Γιάννη Τσαρούχη, της Ελένης Βακαλό, του Αλέκου Φασιανού και πολλών άλλων σπουδαίων καλλιτεχνών.

Ας ξαναγυρίσουμε στην αρχική εικόνα της μύησης στη φωτογραφική τέχνη: Από τη στιγμή που ο εντεκάχρονος Κώστας πήρε στα χέρια του τη φωτογραφική μηχανή, άρχισε να φωτογραφίζει με απληστία ό,τι έβλεπε γύρω και μπροστά του και πετούσε από χαρά μέσα στο σκοτεινό θάλαμο, όταν έβλεπε να αναδύονται μέσα από τα χημικά υγρά τα ασπρόμαυρα θαύματα. Λένε, ότι «ο τυπογράφος που τυπώνει τη δουλειά του στο σκοτεινό θάλαμο είναι σαν το συνθέτη που εκτελεί ο ίδιος τη μουσική του».

Αν και δεν έγινε επαγγελματίας φωτογράφος, ποτέ δεν ξέχασε την «πρώτη αγάπη» και μέσα στην εργάδη επαγγελματική του ζωή η σχέση του με τη φωτογραφία συνεχίστηκε και συνεχίζεται με πάθος μέχρι σήμερα.

Εξ «απαλών ονύχων», λοιπόν, ο Κ. Τζιμούλης άρχισε να ανακαλύπτει **μόνος** του τα ασπρόμαυρα θαύματα (σαν και αυτά που βλέπουμε στην Έκθεση και στο Άλμπουμ του) και καθόδον να διαπιστώσει – όπως το έγραψε και μας το είπε και προφορικά ο ίδιος- ότι η αντίθεση «μαύρο- άσπρο» κρατάει τη μνήμη της ζωής (**ζωή** = **το φωτεινό διάστημα**) ανάμεσα σε δύο σκοτεινές αβύσσους, όπως τη λέει στην «Ασκητική» του ο Ν. Καζαντζάκης²) – με μεγαλύτερη ένταση και μεγαλύτερο πάθος – και μάλιστα σε κάποιο βαθμό την υπερβαίνει δίνοντάς της συμβολική αξία. (Βλ. «Άλμπουμ», σ. 9).

1. a. **Όργος** = Μονάδα μέτρησης για το χωρισμό του χωραφίου σε τμήματα, τμήμα του χωραφίου, σειρές από αυλακιές (ο έργος λέγανε στο χωριό μας). b. **Οργοτόμος** = Αυτός που χαράζει τον όργο [ετυμολογία : όργος - τομ (τέμνω) -ος].

2. (Ο Ν. Καζαντζάκης έγραψε την εισαγωγή της «Ασκητικής» του: «Ερχόμαστε από μια σκοτεινή άβυσσο και καταλήγουμε σε μια σκοτεινή άβυσσο, το μεταξύ φωτεινό διάστημα το λέμε ζωή»).

Η θεματολογία της 'Έκθεσης

Η έκθεση περιελάμβανε περισσότερους από σαράντα (40) πίνακες ασπρόμαυρης φωτογραφίας, στις οποίες αποτυπώνεται ο βίος και η πολιτεία των Καντσιωτών, στις δεκαετίες του '60 και του '70, έτσι όπως τον έζησε (το βίο και την πολιτεία) και ο ίδιος ο καλλιτέχνης.

Οι φωτογραφίες αυτές «κρυμμένες» για πενήντα και πλέον χρόνια, διασώθηκαν με πολλή φροντίδα, για να έρθουν σήμερα στο φως, να μας αποκαλύψουν μυστικά και μνήμες εκείνης της εποχής και να μας ξαφνιάσουν ευχάριστα: «Η διάσωση κάθε σημαντικού σε όγκο η ποιότητα φωτογραφικού αρχείου», λέει ο Προυστ «αποτελεί κέρδος όχι μόνο για την ιστορία του μέσου, αλλά και για την αναζήτηση και κατανόηση του χαμένου παρελθόντος, γιατί, εξίσου σημαντικό ρόλο με τα ουσιώδη, παίζουν και τα εκ πρώτης όψεως επουσιώδη».

Η ζωή είναι ένας κύκλος ο οποίος ξεκινάει από τη -έστω φυσική- ανυπαρξία και καταλήγει και πάλι πίσω σε αυτήν. Από τα πιο σημαντικά γεγονότα σε αυτόν τον κύκλο της ζωής είναι η έναρξη και το τέλος της. Η γέννηση δημιουργεί προσδοκίες για το μέλλον, ελπίδες για κάτι καλύτερο, χαρά για την «μετάβαση» στην επόμενη γενιά. Από την άλλη, το τέλος της ζωής δημιουργεί μια σειρά ανάμεικτων συναισθημάτων, τα οποία μπορεί να εκτείνονται -εννοείται- από τη θλίψη για τον χαμό του δικού μας ανθρώπου και τον συμβολικό θάνατο των προσδοκιών μας γι' αυτόν, έως την ελπίδα για μια καλύτερη -μετά θάνατον- ζωή... !

Ο κύκλος αυτός είναι σε γενικές γραμμές ανάγλυφα αποτυπωμένος στη σειρά των φωτογραφιών του Άλμπουμ³ που μας παρουσιάζει ο κ. Τζιμούλης: Αρχίζει από την ανυπαρξία (πρώτη φωτογραφία): 'Ενα έρεβος, μια σκοτεινή άβυσσος και σε κάποιο σημείο της, το πιο κοντινό σε μας, ένα άσπρο άλογο να βόσκει· ο συμβολισμός το ερχομού της ζωής. Περνάει στο θηλασμό του μωρού και στον αγνό και απέραντο κόσμο της παιδικής ηλικίας με φωτογραφίες μικρών παιδιών και ζώων. Στη συνέχεια με τις αγροτικές εργασίες δείχνει τον κόπο και το μόχθο των γονέων να μεγαλώσουν τα παιδιά τους και να ανταποκριθούν στις ανά-

3. Παίρνω τη σειρά που παρατείθενται στο Άλμπουμ, επειδή σε αυτό μπορεί να καταφύγει ο αναγνώστης και να επιβεβαιώσει «ιδίοις όμμασι» τα λεγόμενά μου.

γκες της διατροφής τους και όχι μόνο. Και κλείνει τον κύκλο της ζωής συμβολικά με τελευταία φωτογραφία – άψογης, κομψότητας και απείρου κάλλους από τεχνικής πλευράς – αυτήν της πόρτας του νεκροταφείου μας, την είσοδο δηλαδή στον Κάτω Κόσμο, τον κόσμο της «άλλης» ζωής, της «αιώνιας»!

Τα έργα επιλέχτηκαν ώστε να δημιουργούν στο θεατή μια συνέχεια γραφής και να συνθέτουν ένα σύνολο όπου αποκαλύπτεται η αθέατη πλευρά του ορατού και εξερευνάται ο συμβολισμός της ανθρώπινης μορφής στον κόσμο, που είναι και η πρόθεση του καλλιτέχνη. Υφαίνουν έτσι έναν πυκνό ιστό μορφών, σκηνών, λεπτομερειών που αναπλάθουν ανάγλυφα το ήθος εκείνης της εποχής. Ο κ. Τζιμούλης φωτογράφιζε «γόνιμα», αν μπορούμε να το πούμε έτσι, με ευαίσθητη και φλογερή καρδιά και με το βλέμμα ενός μικρού παιδιού, που αντιμετωπίζει τα πάντα με θαυμασμό και περιέργεια ή ενός σχολαστικού φυσιοδίφη, που τίποτα δεν αφήνει να ξεφεύγει έξω από το οπτικό του πεδίο.

Ο συμβολισμός του βλέμματος, των χεριών, του προσώπου, της αφής, του χρόνου, και ιδίως της χαράς παιδιών, (Αχ! αυτή η αστραφτερή λάμψη στα μάτια των παιδιών, πόσο λείπει από τα μάτια των μεγάλων! «Μακάρι να μπορούσαμε να αποσύρουμε το μυαλό μας και να χρησιμοποιούμε μόνο τα μάτια μας», είχε πει κάποτε ο Πικάσο.) περιγράφονται και καταγράφονται στην εικόνα και στο χάδι του φωτογράφου. «Είναι ένα παιχνίδι που το συναίσθημα του ενός γίνεται αίσθηση του άλλου... Ένα βήμα παραπάνω φορτίζει το συναίσθημα και ωθεί στο επόμενο βήμα... Ο αποδέκτης της εικόνας, ο θεατής, ταυτίζεται με το θέμα, τον αφορά. Το σύμβολο, είναι ο πυρήνας της παρέμβασης του θεατή - αποδέκτη, που το αντιλαμβάνεται με θετικούς και αρνητικούς συνειρμούς, δημιουργώντας ο ίδιος εικόνες, προσθέτοντας τη δική του αλήθεια!».

Σε αυτές τις φωτογραφίες ο χρόνος φαίνεται να έχει σταματήσει σε ένα άχρονο τοπίο. Καμιά ομάδα εικόνων δεν αποτελεί παρελθόν ή μέλλον. Είναι όλες στο απόλυτο παρόν, το φόντο που καθημερινά παίρνουμε τις βαθιές μας ανάσες.

«Τώρα που τις ξαναβλέπω», γράφει στον πρόλογο του Άλμπουμ ο κ. Τζιμούλης, «μου φαίνονται όλα παρόντα: το φως και οι πέτρες της Δροσοπηγής, τα σπίτια και τα χωράφια μας, τα

ζωντανά μας, οι ασχολίες μας, οι κοντινοί μας άνθρωποι και, κυρίως, τα παιδιά μας με τα παιχνίδια τους, τα χαμόγελά τους, ακόμα και τα όνειρά τους.

» Όλα δείχνουν να αναδύονται σαν να συμβαίνουν τώρα...

»Πιστεύω ότι η θεματολογία των φωτογραφιών και, κυρίως, η ασπρόμαυρη τεχνική τους ενισχύουν την αμφίδρομη σχέση «τότε- τώρα» και αφήνουν την αίσθηση στους μεγάλους μιας μακρινής παιδικής ηλικίας που είναι πάντοτε παρούσα». (ό. π. σ. 10).

Από τα τελευταία του αυτά λόγια καταλαβαίνουμε και το γιατί, σχεδόν το τέλος της τεταρταράς φωτογραφιών της Έκθεσης, σπειρούνται χαρούμενες παιδικές φατσούλες...

Διατηρώντας πάντα ζωντανή τη σχέση του με τη ζωγραφική, τη Γλυπτική και την φωτογραφία, αφιερώνει τώρα ένα ιερό της των δραστηριοτήτων του στην ερευνα, διασωση και ανάδειξη του λαϊκού πολιτισμού της Ιδιαίτερης πατρίδας του, δείγμα της οποίας η δραστηριότητας είναι, όπως το είπε και παραπάνω, και η παρούσα Έκθεση φωτογραφίας.

«Επιμονή στην ασπρόμαυρη φωτογραφία»

-Γιατί η τόση επιμονή στην ασπρόμαυρη φωτογραφία; Ρώτησα τον καλλιτέχνη και πήρα την ίδια απάντηση που περιέχεται και στον πρόλογό του στο Λεύκωμα:

-«... Είτε γιατί έτσι έμαθα, είτε γιατί καθοδόν διαπίστωσα ότι η αντίθεση άσπρο-μαύρο κρατάει τη μνήμη της ζωής με μεγαλύτερη ένταση και μεγαλύτερο πάθος – και μάλιστα σε κάποιο σημείο την υπερβαίνει δίνοντάς της συμβολική αξία». (ό. π.. σ. 9).

Η βαθυστόχαστη αυτή απάντηση για την αξία της ασπρόμαυρης φωτογραφίας και ιδίως οι λέξεις- κλειδιά: «μνήμη ζωής», «ένταση και πάθος» και πάνω απ' όλα «υπέρβαση και συμβολική αξία», με ξάφνιασαν στην αρχή θετικά, αλλά στη συνέχεια με ανάγκασαν να ομολογήσω με κάποια αμηχανία μέσα μου ότι ... «εν οίδα ότι ουδέν οίδα» για την αξία αυτής της Τέχνης· αισθάνθηκα άβολα και θα έπρεπε σύντομα να καλύψω, έστω και μερικά, αυτό το κενό των γνώσεών μου. Γι' αυτό, όταν αργότερα βρέθηκα στο σπίτι μου, άνοιξα τη ... φορητή μου εγκυκλοπαίδεια (Laptop τη λένε οι γλωσσομαθείς) και έκανα μια μικρή περιήγηση

στο διαδίκτυο (τα καλά των νέων τεχνολογιών). Από την απέραντη βιβλιογραφία και τις εκατοντάδες σχετικές ανακοινώσεις και απόψεις σταχυολόγησα και συγκράτησα μερικά ψήγματα για τη δύναμη, τη σημασία και την αξία της ασπρόμαυρης φωτογραφίας, τα οποία παρέθεται στη συνέχεια με τη σκέψη πως, ίσως, και για άλλους να έχουν κάποιο ενδιαφέρον και περισσότερο γιατί προσιδιάζουν και είναι χαρακτηριστικά και του δικού μας καλλιτέχνη.

Η Τέχνη της φωτογραφίας, όπως λένε οι ειδικοί και ανάμεσά τους και ο κ. Τζιμούλης, είναι τέχνη της απεικόνισης. Από τη στιγμή που ο άνθρωπος έμαθε να «στερεώνει» την εικόνα στο φίλμ, έθεσε και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της φωτογραφίας σαν αυτόνομη τέχνη και όχι σαν συμπληρωματικό δεκανίκι της ζωγραφικής. Η αξία της αναγνωρίζεται, θεωρητικά, από το βαθμό που πετυχαίνει την πιστότερη μορφή απεικόνισης του κόσμου που αναπαριστά. Υμείς τη λιτότητα και αναδεικνύει τη λεπτομέρεια. Η ομορφιά της έγκειται στο φως, στο θέμα, στον όγκο και γενικότερα στη θεώρηση της σύνθεσης.

Προσεγγίζει την απεικόνιση των συμβόλων που αντανακλούν αυτόν τον υλικό, θνητό, κόσμο που απεικονίζει. «Κάθε τέχνη "...εστί μίμηση πράξεως...", κατ' επέκταση του Αριστοτελικού ορισμού, είναι η αντανάκλαση όλων των εκφράσεων ζωής, υλικών και πνευματικών, πολύ περισσότερο των νοητών. Η πνευματική υπόσταση του κόσμου, - ο πλατωνικός κόσμος των ιδεών-, απαιτούν την έκφρασή τους με στοιχεία απομονωμένα και απελευθερωμένα από τον χρωματικό συγκερασμό της έγχρωμης εικόνας και της ζωγραφικής. Η έννοια των αντίθετων, είναι αναπόσπαστο στοιχείο από τα φυσικά φαινόμενα της ζωής και του θανάτου, της μέρας και της νύχτας, του φωτός και του σκοταδιού..., μέχρι τα ηθικοπλαστικά ανάλογα του σωστού ή του λάθους, του καλού ή του κακού, του σοβαρού ή του αστείου, βρίσκει ιδανικό εκφραστικό όχημα την καταγραφή στο βρωμιούχο χαρτί, των δυο ακραίων καταστάσεων του χρωματικού φάσματος, του άσπρου και του μαύρου. Η αντανάκλαση ή η απορρόφηση αντίστοιχα όλων γενικά των χρωμάτων τα καταργεί, είτε σε φυσικοχημικό (είτε σε φιλοσοφικό επίπεδο), τα απογυμνώνει από τον κόσμο των φαινομένων και τα παρουσιάζει απλά και δισυπόστατα, διπολικά, (καλό - κακό, αρνητικό-θετικό, μοναδικό-όλον), όπως αυθεντικά διαχέονται στο σύμπαν».

Στις μέρες μας η αναγκαιότητα της ασπρόμαυρης φωτογραφίας έχει γίνει απαραίτητη όσο ποτέ άλλοτε. Η «πλούτοκρατία» του χρώματος, που περνάει μέσα από τα κανάλια της τηλεόρασης και την πληθώρα των εξειδικευμένων εντύπων, έχει φτάσει στο σημείο κορεσμού με την εισβολή του ψηφιακού κόσμου. Παράλληλα η ανάγκη για σύνθεση στην Τέχνη, έχει δώσει την θέση της στην αναγκότητα για αφαίρεση. Οι περισσότερες ιδεολογίες έχουν αποδυναμωθεί και παραμένουν μονάχα οι «σκιές» των συμβόλων τους. Ζούμε σε μια εποχή σκιών και ακραίων καταστάσεων, (η ελληνική και παγκόσμια οικονομική κρίση, οι τοπικοί πόλεμοι: Ιράν, Ιράκ, Λιβύη και σήμερα η Συρία, -για να αναφέρω όσα πρόχειρα έρχονται αυτή τη στιγμή στο νου μου - το αποδεικνύουν περίτρανα), που χρειάζονται την εικαστική τους αποτίμηση. Η τέχνη της α/μ φωτογραφίας είναι επίκαιρη στις μέρες μας όσο ποτέ άλλοτε!

Ο καλλιτέχνης και ο άνθρωπος Κ. Τζιμούλης

Κάθε καλλιτέχνης απ' τη στιγμή της γέννησής του ζει και αυτός μέσα στο δικό του κοινωνικό περιβάλλον, με το οποίο βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση.

Από τη μια μεριά υφίσταται, θέλοντας και μη, τις λογής – λογής όσο και αναρίθμητες επιδράσεις του περιβάλλοντός του. Και από την άλλη τις εγκολπώνεται, τις αφομοιώνει και τις εξωτερικεύει με το δικό του τρόπο, σύμφωνα με όλες τις ιδιορρυθμίες, βιολογικές και μη της προσωπικότητάς του.

«Στην καθημερινή κοινή ζωή πάντως με τους πολλούς περιορισμούς και τη στενότητά της εξωτερικεύουμε κατ' ανάγκη ένα μέρος μόνο από τον εαυτό μας», γράφει ο Ε. Παπανούτσος. «Το άλλο, το μεγαλύτερο, ίσως και ασφαλώς γνησιότερο, ποτέ δεν το δείχνουμε· το κρατούμε ζηλότυπα κρυμμένο στα βάθη της ψυχής μας κάποτε κι από μας τους ίδιους. Είναι οι λαχτάρες και οι φιλοδοξίες μας, οι πόθοι και τα όνειρά μας, οι μεγάλες ιδέες και οι σκοτεινές ορμές μας, οι θησαυροί που κρατούμε μυστική την κρύπτη τους, για να μπορούμε μόνο εμείς να τους θαυμάζουμε· οι ένοχες σκέψεις που, φανερά τις αποδοκιμάζουμε με ειλικρινή αγανάκτηση, αλλά τις χαιδεύουμε με άλλο τόσο ειλικρινή επιείκεια».

Από αυτόν το γενικό κανόνα δεν θα μπορούσε να εξαιρεθεί ούτε και ο Κώστας Τζιμούλης.

Ως καλλιτέχνης μεταδίδει στα έργα του την πνοή της ψυχής του· δεν αποτυπώνει απλώς σε αυτά τη φύση, αλλά την αντίληψη και την κρίση επ' αυτής. «Πρέπει να ζήσεις ένα αίσθημα», έγραφε ο Τολστόι, «και ζώντας το, με κινήσεις, γραμμές, χρώματα, μορφές, και με εκφραστικά λόγια να μεταδόσεις αυτό το συναίσθημα, έτσι που να το δοκιμάσουν και οι άλλοι, σ' αυτό βρίσκεται η δραστηριότητα της τέχνης».

Και ο κ. Τζιμούλης «βιώνει το συναίσθημα» της κάθε δημιουργίας του και το «μεταδίδει» με τον καλύτερο τρόπο. Σ' αυτό το βίωμα (την επίζηση κατά τον συμπατριώτη μας παιδαγώγο αείμνηστο Ευρυπίδη Σούρλα) οφείλει ακόμα και τη φρεσκάδα του μυαλού του, «καθώς αγκαλιάζει τον ανεξάντλητα πολύμορφο, όσο και συγκεκριμένο, κόσμο».

Η συγκινησιακή ευαισθησία του καλλιτέχνη συνδέεται στενότατα με τις άλλες ψυχικές και διανοητικές ικανότητές του. Με τη δύναμη, λ.χ. να βλέπει τον κόσμο, με την ικανότητα να καταλαβαίνει τους ανθρώπους, με την ικανότητα να «πιάνει» το νόημα της ζωής και να συμμετέχει στην κίνησή της. «Αν ο καλλιτέχνης δεν θερμανθεί μέσα στο καμίνι της ζωής, ούτε η ευαισθησία, ούτε η φαντασία, ούτε η έμπνευση, ούτε καμιά άλλη ψυχική ιδιορρυθμία του κινητοποιείται, για την παραγωγή του έργου τέχνης του Έργου του».

Ως άνθρωπος, ο Κώστας Τζιμούλης είναι σεμνός, πράος, ευγενικός και υπέρμετρα ευαίσθητος, (την ευαισθησία και την ευγένεια - πιστεύω ότι τα κληρονόμησε από την αείμνηστη μητέρα του Ελευθερία Τζιμούλη, (την οποία γνώρισα σε καλούς καιρούς και έχω προσωπική γνώμη και γνώση)). Είναι ολιγόλογος και προσηνής, αν και για όποιον δεν τον έζησε από κοντά, δείχνει σε πρώτη εντύπωση λίγο απόμακρος και απρόσιτος. Όμως, όταν έρθεις σε συναναστροφή μαζί του, από τις πρώτες κιόλας κουβέντες που θα ανταλλάξεις, καταλαβαίνεις ότι πρόκειται για ένα άτομο απλό και καταδεχτικό, με πλούσιο σε καλοσύνη, αγάπη και κατανόηση εσωτερικό κόσμο. Τη λέξη «κόσμος», όταν μιλάμε για τον Κώστα Τζιμούλη, πρέπει να την εκλαμβάνουμε με την αρχαιοελληνική σημασία της, δηλαδή του κοσμήματος, της εσωτερικής ομορφιάς και της καλοκαγαθίας.

Ακολούθησε μια πορεία, χαμηλόφωνη και λίγο μοναχική, χωρίς να επιδιώκει ποτέ την εμπορι-

κότητα ή την προβολή. Είναι ελάχιστα εκδηλωτικός και σχεδόν ποτέ δεν θα τον ακούσεις να μιλάει για τον εαυτό του, εκτός από κάποιες μοναδικές και σπάνιες περιπτώσεις, όταν είναι ψυχικά και συναισθηματικά πολύ φορτισμένος. Τότε ξεσπάει, αφήνει να φανούν ελεύθερα οι θησαυροί της καρδιάς του και να απλωθούν με το χρωστήρα επάνω σε καμβά ή με την απούπωση της λεπτομέρειας στη φωτογραφία, ή, τέλος, με την πέννα του σε κείμενα, τα πλούσια, λεπτά και τρυφερά συναισθήματα, που κρύβει μέσα του.

Ένα τέτοιο κείμενο, κείμενο εξομολογητικού συναισθηματικού ξεσπάσματος είναι και το αφιέρωμα στη μνήμη του πατέρα του, του Γιώργου Τζιμούλη, που δημοσιεύτηκε με τον τίτλο «**Domnul fotograf**» στο περιοδικό «Τα Καντσιώτικα», (τ. 12, Αύγουστος 2009, σ.σ. 20-23).

Εκεί, ανοίγει διάπλατα την σαν μικρού παιδιού αγνή και τρυφερή καρδιά του και **τολμάει τώρα** να ειπεί στον πατέρα του φωναχτά: «με ειλικρίνεια και χωρίς συστολές και αναστολές» τα όποια και όσα μια ζωή «δεν ειπώθηκαν ποτέ και στην ώρα τους».

Γνωρίσαμε μέχρι τώρα τον καλλιτέχνη και άνθρωπο Κ. Τζ. Μέσα από το εικαστικό και φωτογραφικό του έργο. Καιρός να τον γνωρίσουμε και μέσα από τα γραφόμενά του, παίρνοντας αποσπάσματα από το αφιέρωμα στη μνήμη του πατέρα του (ό. π. σ.23) μέσα από τα οποία προβάλλει ανάγλυφο και διάφανο το είδος της πολύτιμης στόφας, από την οποία είναι συγκροτημένος ο εσωτερικός κόσμος του Κώστα Τζιμούλη:

« – Πατέρα... σου χρωστούσα αυτό το μικρό αφιέρωμα.

– Εσύ με πρωτομύησες σ' αυτή τη γοητευτική ασπρόμαυρη τέχνη που αργότερα μου χρησίμευσε τόσο πολύ στη δουλειά μου». Ακόμα θυμάμαι την αίσθηση του πρώτου «κλικ» της μηχανής που μου εμπιστεύτηκες, και τη χαρά που ένιωσα όταν είδα κάτω από το κόκκινο αχνό φως του σκοτεινού θαλάμου να σιγοεμφανίζεται σαν μέσα από ομίχλη στα υγρά της, η πρώτη μου φωτογραφία.

– Επίσης θυμάμαι πως καμάρωνα σαν γύφτικο σκεπάρνι (ο γιός του φωτογράφου βλέπεις) μπρος στους εντεκάχρονους συνομήλικούς μου, όταν μου δάνειζες την 6x9 Bessa και φωτογραφίζαμε ο ένας τον άλλον στο κοντινό δάσος, κι ακόμα κρυμμένοι μέσα στις φυλλωσιές και από απόσταση για να μη μας πάρουν

χαμπάρι, επιχειρούσαμε να αποθανατίσουμε φωτογραφικά τα μεγαλύτερα κορίτσια που κολυμπούσαν ημίγυμνα στον ποταμό *Teleajen* (Τελεάζεν).

— Πατέρα... πρέπει να ξέρεις ότι στήνω και διατηρώ ακόμα σκοτεινό θάλαμο πλήρως εξοπλισμένο. Ακόμα και τώρα που η ψηφιακή φωτογραφία υποσκέλισε την παλιά ασπρόμαυρη τέχνη ο σκοτεινός μας διαθέτει πέντε μεγεθυντήρες - εκτυπωτές μεταξύ αυτών και η δική σου *Meopta* που είναι ακόμα σε χρήση από την εγγονή σου Ιφιγένεια.

— Οι μηχανές' σου αντίκες πια, στολίζουν ένα ράφι του εργαστηρίου μας ως παλαιά ακριβά κεψήλια, μαζί και το κοπτικό - μαχαίρι φωτογραφιών συριτωτής ούγιας, μάρκας «*Perfect*».

— Σ' ευχαριστώ για όσα μου έμαθες και μου προσέφερες σαν πατέρας, αλλά ποτέ δεν τόλμησα να σου πω: «πατέρα σ' αγαπώ, πατέρα σ' ευγνωμονώ, πατέρα συγνώμη, λόγια που δεν ειπώθηκαν ποτέ και στην ώρα τους ... Τώρα, έστω με καθυστέρηση, δεν έχω κανένα πρόβλημα να σου τα πω όλα αυτά μαζεμένα με άνεση και γενναιοδωρία χωρίς συστολές και αναστολές ...

— Επειδή όμως είναι πολλά θα περιοριστώ όμως στις συγγνώμες που δεν σου ζήτησα και με βαραίνουν έστω και αν αφορούν την παιδική και εφηβική μου ηλικία.

—...Συγγνώμη που όταν ήρθες να μας συναντήσεις στη Φλορίκα μου έκανες τόσο κακή εντύπωση που ντράπηκα για το ευτραφές παράστημά σου. Βλέπεις η μέχρι τότε σοσιαλιστή μου παιδεία μέσα από τις προπαγανδιστικές γελοιογραφίες ταύτιζε όλους τους «χοντρούς» με τους κακούς μπουρζουάδες και καπιταλιστές «που πίνουν το αίμα των λαών». Το ξεπέρασα όμως αργότερα όταν σιγά, σιγά ανακάλυπτα τις αρετές σου πατέρα, αλλά κυρίως (κι αυτό με παρηγόρησε αφάνταστα) όταν διαπίστωσα ότι πολλοί από τους τότε Κομμουνιστές ηγέτες που έβλεπα στα τεράστια πανό των επετειακών εορτών ήταν επίσης ευτραφείς.

—...Συγγνώμη ακόμα που σε πίκρανα με την αντίδρασή μου όταν δεν μου έφερες από το παζάρι της Κόνιτσας το καρό με ασπρόμαυρο μεγάλα νταμάκια, «αλά Τζέιμς Ντήν» πουκάμισο που σου είχα παραγγείλει και που προφανώς δε βρήκες, κι αντ' αυτού μου αγόρασες ένα άλλο με μικρότερα νταμάκια που δεν μου άρεσε. Ακόμα ντρέπομαι για τη σκηνή που σου έκανα.

—...Συγγνώμη γιατί από αφηρημάδα έχασα στον εθνικό κήπο στο Ζάππειο, μία από τις μηχανές

σου την «*Zorki C*» δώρο του θείου Παύλου από την Τασκένδη που μου είχες δώσει όταν κατέβηκα στην Αθήνα να δοκιμάσω την τύχη μου. Την απώλεια αυτή ουδέποτε την ομολόγησα, αλλά ήξερα πολύ καλά ότι το κατάλαβες από τα μισόλογά μου όταν η κουβέντα το έφερε... και δεν είπες τίποτα γιατί ήσουν ένας καλοσυνάτος και ευγενής πατέρας.

—...Συγγνώμη που όταν έφυγες τόσο νωρίς, δεν ήμουν δίπλα σου να σου κρατώ το χέρι!».

[Αθήνα, Ιούλιος 2008]. (Πηγή: «Τα Καντσιώτικα», τ. 12, Αύγουστος 2009, σ.α. 20-23).

Αυτός είναι ο Κώστας Τζιμούλης. Αλήθεια, ύστερα από τέτοια ευαισθησία που δείχνει στις «εξομολογήσεις» του τί περισσότερο μπορεί να προσθέσει κανείς, για να τονίσει και να εξάρει τον ακέραιο και αδαμάντινο χαρακτήρα αυτού υπέροχου ανθρώπου;!

Σαν Επίλογος

«Παθιασμένος με την τέχνη του, ο Κώστας, ζωγραφίζει και φωτογραφίζει ενστικτωδώς και γι' αυτό, ακριβώς, μπορεί και μας αναμεταδίδει, όσο πιο άμεσα και αποτελεσματικά γίνεται, το απόσταγμα της έμπνευσής του. Αποτύπωνοντας, αυτό καθεαυτό, το DNA του ερεθίσματός του με έναν εξαιρετικά διεισδυτικό τρόπο, κατορθώνει να μετουσιώσει π.χ. μια απλή παλιά ασπρόμαυρη φωτογραφία της γιαγιάς του, τόσο συνειρμικά όσο και εικαστικά, σε καταλυτική αφετηρία για εναλλακτικές εντυπώσεις και επάλληλες σημάνσεις- αναφορές». (Βλ. Θωμά Α. Μουκούλη, Καντσιώτικα Παραμύθια, εξώφυλλο).

«Ο καλλιτέχνης», λέει ο Φλομπέρ, «πρέπει να υπάρχει μέσα στο έργο του, όπως ο Θεός μέσα στη δημιουργία: κανείς να μην τον βλέπει, αλλά όλοι να αισθάνονται την παρουσία του».

Ηλίου φαεινότερο ότι τα λόγια αυτά ταιριάζουν τόσο στο Έργο, όσο και στον εσωτερικό κόσμο και το χαρακτήρα του Κώστα Τζιμούλη!

Αθήνα, Οκτώβριος 2012

Η δημοσιότητα των εκδηλώσεών μας της Συντακτικής Ομάδας

Μεγάλη δημοσιότητα είχαν στον έντυπο τύπο οι εκδηλώσεις του Αυγούστου του 2012 της Αδελφότητάς μας.

Τα έντυπα που ανταποκρίθηκαν στις προσκλήσεις μας και επικοινώνησαν μέσα από τις στήλες τους τις «δράσεις» της Αδελφότητάς μας είναι τα εξής:

α) Εφημερίδα **ΤΑ ΝΕΑ**, Πέμπτη 9 Αυγούστου, γνωστοποιεί τις εκδηλώσεις μας με τίτλο «Έκθεση».

β) Εφημερίδα το **ΕΘΝΟΣ** Πέμπτη 9 Αυγούστου κοινοποιεί τις εκδηλώσεις μας με τίτλο «στην Κόνιτσα - Σεισμική Μηχανική» και «Μνήμες σε Άσπρο - Μαύρο».

γ) Η εφημερίδα **ΑΥΓΗ** το Σάββατο 11 Αυγούστου, δημοσιοποιεί τις εκδηλώσεις μας με τίτλο «Μνήμες σε Άσπρο-Μαύρο στην Κόνιτσα».

δ) Η εφημερίδα **ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ** στις 12 Αυγούστου στον «Τύπο της Κυριακής» αφιέρωσε ολόκληρο δισέλιδο με παράλληλα κείμενα & φωτογραφικό υλικό για τους

ΤΑ ΝΕΑ

Εκθεση

■ Εκθεση φωτογραφίας του Κώστα Τζιμούλη με τίτλο «Μνήμες σε άσπρο - μαύρο» εγκαινιάζεται στις 21.00 στο Πνευματικό Συνεδριακό Κέντρο Δροσοπηγής της Κόνιτσας (πληροφορίες στο τηλ. 2310-587.972). Αφορμή, το Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα «Σεισμική Μηχανική και Δομική Διαρθρωτική Μηχανική» - αφιέρωμένο στη μνήμη του δρος Αριστόδημου Φιλιππακόπουλου που πραγματοποιείται αύριο και μεθαύριο. Οι εκδηλώσεις διοργανώνονται από την Αδελφότητα Δροσοπηγιώτων. Εώς 30 Αυγούστου. Είσοδος ελεύθερη.

ΕΘΝΟΣ

ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ

«Σεισμική μηχανική» και Μνήμες σε άσπρο - μαύρο

Με ένα σημαντικό Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο αλλά και σειρά παράλληλων εκδηλώσεων εγκαινιάζει τη δραστηριότητα το «Πνευματικό Συνεδριακό Κέντρο Δροσοπηγής» της Κόνιτσας αύριο και μεθαύριο. Το συμπόσιο με θέμα «Σεισμική μηχανική & δομική διαρθρωτική μηχανική» είναι αφιέρωμένο στη μνήμη και το έργο του πρωτοπόρου δόκτορα Αριστόδημου Φιλιππακόπουλου. Σήμερα στις 9.00 μ.μ., εγκαινιάζεται στον ίδιο χώρο η έκθεση φωτογραφίας του Κώστα Τζιμούλη «Μνήμες σε άσπρο-μαύρο», η οποία θα είναι ανοιχτή από τις 12 έως τις 30 Αυγούστου.

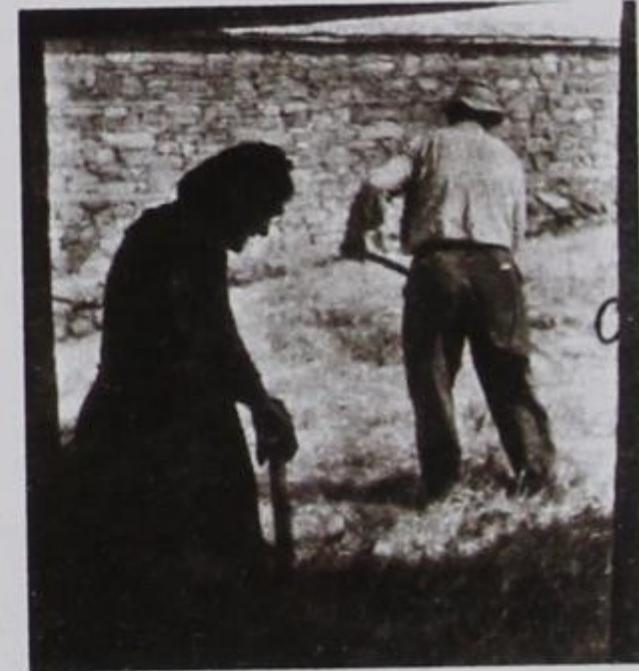
Μνήμες σε άσπρο-μαύρο στην Κόνιτσα

Η ΑΥΓΗ

» **Η πρώτη επαφή** του Κώστα Τζιμούλη με τον κόσμο της ασπρόμαυρης φωτογραφίας έγινε στις δύσκολες συνθήκες της πολιτικής προσφυγιάς, στη Ρουμανία. Εκεί ο πατέρας του, Γιώργος Τζιμούλης, ασκούσε τη φωτογραφική τέχνη ως επάγγελμα, μυώντας ταυτόχρονα τον γιο του στα μυστικά της τέχνης του.

«Επαγγελματίας φωτογράφος δεν έγινα», σπουδειώνει ο Κ. Τζιμούλης, που όμως μετά την επιστροφή του στη γενέτειρά του, την Δροσοπηγή της Κόνιτσας, στις δεκαετίες '60 και '70, άρχισε να αποτυπώνει με τον φακό του στο ασπρόμαυρο φίλμ αυθόρυμπα στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής του τόπου και των ανθρώπων, το φως και τις πέτρες της Δροσοπηγής, τα σπίτια και τα χωράφια της, τις ασχολίες των ανθρώπων, τα παιδιά μας με τα παιχνίδια τους, τα χαμόγελά τους...

Σήμερα, στην ιδιαίτερη πατρίδα του, στο Πνευματικό Συνεδριακό Κέντρο Δροσοπηγής, αυτές οι «Μνήμες σε άσπρο-μαύρο» εκτίθενται στο κοινό, από τις 12 έως και τις 30 Αυγούστου, στο πλαίσιο του επιστημονικού συμποσίου «Σεισμική Μηχανική και Δομική Διαρθρωτική Μηχανική», στο πλαίσιο του οποίου θα εξεταστεί και η τέχνη των πετράδων των Μαστοροχωρίων, η εξέλιξη των εμπειρικών τεχνικών τους και ο αντισεισμικός σχεδιασμός των κατασκευών τους.

**Η συμβολή
των κατοίκων
της Δροσοπηγής**

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ πέτυχε και το επιστημονικό συμπόσιο ολοκληρώθηκε με επιτυχία. Οι κάτοικοι όμως της Δροσοπηγής είχαν βάλει ένα ακόμα στοίχημα με τον εαυτό τους και φαίνεται ότι και σε αυτό Βγήκαν γιγκπέτες.

Η διοργάνωση ενός συμποσίου σε ένα ορεινό χωριό ήταν μόνο ένα μέρος της πρόκλησης, καθώς οι Δροσοπηγιώτες ήθελαν να προβάλουν και την τουριστική πλευρά του τόπου τους. «Δεν ήθελα ένα τυπικό μέρος συνάντησης, γιατί δεν πρόκειται για ένα τυπικό συμπόδιο. Γι' αυτό και στην πρόσκληση που έστειλα σε φίλους επιστήμονες δεν αντιστάθκα και τους ανέφερα ότι αυτό το ταξίδι θα δουν το μεγαλείο αυτής της χώρας με τα ψηλά βουνά, τα βαθιά φαράγγια και την τέχνη της αρχιτεκτονικής που δεν εμφανίζεται σε κανένα τουριστικό φυλλάδιο. Ολα τα άλλα οφείλονται στους Δροσοπηγιώτες», τονίζει ο καθηγητής.

Φιλοξενία

Οι επιστήμονες έζησαν μια αέκαστη εμπειρία καθώς ο διαμονή τους στο χωριό έγινε στα σπίτια των κατοίκων. «Δεν υπάρχει ξενοδοχείο στο χωριό να φιλοξενήσει τους μουσαφίρωντες. Ούτε εταιρία catering που θα φρόντιζε για το φαγητό τους. Τι κάναμε, λοιπόν; Ανοίξαμε τα σπίτια μας, οι γυναίκες έφτιαξαν πίτες και γλυκά, τα νέα παιδιά φρόντισαν να μας βοηθήσουν στη συνεννόηση με τους ξένους. Θα ήταν κρήμα να μη δουν τις ομορφιές του χωριού μας επειδή δεν υπάρχουν τουριστικές υποδομές. Τις δημιουργήσαμε εμείς οι ίδιοι!», καταλήγει ο κ. Κοτοδούλης.

**ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΜΕΛΕΤΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΗ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΜΑΣΤΟΡΩΝ, ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ
ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΝΩΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥΣ**

Όταν οι Ελληνες «πετράδες» έκτιζαν αντισεισμικά σπίτια

Tην ξεχασμένην ιστορία των «πετράδων» των Μαστοροχωρίων έφερε στην επικαιρότητα το Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο «Σεισμική Μηχανική Δομική Διαφραστική Μηχανική», το οποίο ολοκληρώθηκε χθες στο χωριό Δροσοπηγή Κόνιτσας. Μπορεί να ακούγεται περίεργο πώς ένα μικρό ορεινό χωριό έγινε το σημείο συνάντησης για επιφανείς επιστήμονες από όλο τον κόσμο, όμως η επιμονή της δραστηριάς αδελφότητας των κατοίκων της περιοχής και η βο-

Νίκος Σίμου, επιστήμονα ο οποίος ζει και εργάζεται εδώ και πολλά χρόνια στην Αμερική, πέτυχαν το ακατόρθωτο. Επιστήμονες απ' όλο τον κόσμο έφτασαν στη Δροσοπηγή, φιλοξενήθηκαν στα σπίτια

 ΕΛΠΙΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ
eikonomidi@e-typos.com

τια των κατοίκων και συμμετέχαν στο συμπόσιο που πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις ενός δημοτικού σχολείου.

Ποιοι είναι όμως οι πετράδες και γιατί έναν αιώνα αργότερα υπενθυμίζεται η ιστορία τους: «Οι αφανεῖς ήρωες τουλάχιστον τριών γενεών που δρύωσαν την Ελλάδα, αλλά και τον κόσμο για να κτίσουν σπίτια με πέτρα. Δεν είναι όμως η εκπληκτική τους τεχνική και τα πανέμορφα σπίτια και γεφύρια με τα οποία στόλισαν δεκάδες χωριά της Ελλάδας, αλλά το ότι έπειτα από τόσα χρόνια, και παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι μια σεισμογενής περιοχή, τα κτίσματα απέδειχαν ότι αντιστάθμικαν σθεναρά. Τόσο στο χρόνο δύο και στις επισκέψεις του Εγκέλαδου. Είναι γνωστό ότι η πέτρα απορροφά τους κραδασμούς, αλλά όχι με τόσο αξιοθαύμαστο τρόπο», εξηγεί στον «ΤτΚ» ο κ. Σίμος, ο οποίος

εργάζεται στο Εθνικό Εργαστήρι Brookhaven στην Αμερική και ειδικεύεται στην επιστήμη της Μηχανολογίας.

Γέννημα-θρέμμα της Δροσοπηγής, ο Νίκος Σύμος επισκέπτεται συχνά το χωριό του και όνειρό του ήταν κάποια στιγμή να μεταφέρει την ιστορία των μαστόρων της πέτρας στον επιστημονικό του κύκλο. Ο θάνατος του συναδέλφου του κ. **Αριστόδημου Φι-**

λιππακόπουλον, ο οποίος έχει αφήσει σημαντικό και πρωτοποριακό έργο στο χώρο της Μηχανικής, πάταν η κινητήριος δύναμη που τον οδήγησε στο να διοργανώσει ένα διεθνές συμπόσιο προς τιμήν του φίλου του και συναδέλφου του, αποτίοντας παράλληλα φόρο τιμής στους αφανείς πρωες της πέτρας. «Έίχα στο μυαλό μου να διοργανώσω ένα συμπόσιο όπου στενοί φίλοι και συνάδελφοι θα τιμούσαμε αυτόν τον άνθρωπο και το έργο στα οικοδομικά συστήματα. Ποιος θα μπορούσε να είναι ο καλύτερος προορισμός από τη Δρασοπηγή,

«Είναι οι αφανείς πρωες του πλάχιστον τριών γενεών που όργωσαν την Ελλάδα, απλά και τον κόσμο, για να χτίσουν»

ΝΙΚΟΣ ΣΙΜΟΣ
ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΣ

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΠΕΡΙΦΗΜΑ «ΜΠΟΥΛΟΥΚΙΑ»

Το τσιμέντο στο σεισμό θα πέσει, ενώ η πέτρα έχει άλλη χάρη

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ όμως η όντως ιστορία των μαστόρων, που ο κ. Σίμος χαρακτηρίζει ως άσπιμους ήρωες που δεν πήραν ποτέ τη δύσκα που τους αξίζει; Από το 1890 μέχρι και τα μέσα του 20ού αιώνα, τα περίφημα «μπουλούκια», οι ομάδες μαστόρων, γύριζαν την Ελλάδα φτάνοντας ακόμα και πέρα από τα σύνορα της μικρής τους χώρας, στην Περσία και την Αμερική, κάνοντας αυτό που έβρουν καλύτερα: έκτιζαν πέτρινα σπίτια, δρόμους, εκκλησίες και γεφύρια. Από την Καρδίτσα στη Χαλκιδική και πίσω σε χωριά της Ηπείρου, οι μάστορες ξαπόσταιναν μόνο όπου υπήρχε δουλειά. Αυτό όμως που δεν αναγνωρίστηκε ποτέ στους χιλιάδες εργάτες και τεχνίτες ήταν η αντοχή των κτισμάτων τους, τα οποία, έπειτα από τόσα χρόνια και πόσω μάλλον σε μια σεισμογενή χώρα με ισχυρές δονήσεις κατά καιρούς, έχουν αντέξει αποδεικνύοντας την ελαστικότητα της κατασκευής τους.

Τα «μπουλούκια» ήταν πολλές φορές οικογενειακή υπόθεση. Κάπως έτσι βρέθηκε στην παρέα των μαστόρων ο **Κώστας Παπαδημητρίου**, όπως διηγείται στον «ΤιΚ». Στα 13 του χρόνια, παιδί ακόμα, έγινε μάρτυρας της εμπειρικής αντίληψης της σεισμικότητας από ανθρώπους που φάνηκαν για ένα μεροκάματο κατέληξαν να γίνουν χτίστες. «Η πέτρα θέλει δεξιοτεχνία. Αν την έχεις, σου χαρίζει ελαστικότητα στο κτίσμα σου. Το τσιμέντο είναι κάτι συμπαγές, στο σεισμό θα πέσει. Ενώ η πέτρα έχει άλλη χάρη. Ρίχναμε τη λάσπη στα θεμέλια και τη χτυπάγαμε μέχρι να στρώσει. Μου έλεγε ο μάστορας ότι αν η πέτρα δεν ριζώσει, δεν χτίζεται το σπίτι. Στην αρχή δεν με άφηναν ούτε να αγγίξω την πέτρα. Σιγά σιγά όμως έμαθα. Χτίζαμε με πέτρα και λάσπη και αφού είχε δέσει το κτίριο, στα 70-80 εκατοστά φτιάχναμε τα πρέκια (σ.α.: έύλινη κατασκευή για τα παράθυρα). Αυτή ήταν η τεχνική μας και αυτή η ζωή μας. Γυρνάγαμε σαν νομάδες από χωριό σε χωριό και όπου βρίσκαμε δουλειά καθόμασταν για μερικούς μήνες».

Τεχνίτες νομάδες

Αν και τα Μαστοροχώρια αποτελούνται από δώδεκα χωριά, οι μάστορες της πέτρας γύρισαν όλο τον κόσμο. Το άγονο έδαφος της περιοχής έκανε εκατοντάδες νέους να στραφούν στο επάγγελμα του χτίστη. Η τεχνική τους μέχρι και σήμερα ενθουσιάζει τους επιστήμονες απ' όλον τον κόσμο, χρειάστηκε όμως π κοινή αγάπη των Δροσοπηγιών και του επιστήμονα Νίκου Σίμου για την ιστορία του τόπου τους, ώστε η τεχνική τους να γίνει επιτέλους γνωστή ανά τον κόσμο.

«Θέλουμε να γίνει θεσμός το

συμπόσιο. Φέτος θα διηγηθούμε την ιστορία του τόπου μας. Από του χρόνου, έχουμε σκεφτεί να μάθουμε από αυτή την ιστορία. Να επαναφέρουμε την πέτρα και την τεχνική της δυναμικά στο χώρο της Μηχανικής», αναφέρει ο προδερμός της Αδελφότητας των Δροσοπηγιών κ. **Γιώργος Κοτολόδης**. «Εμείς δεν είμαστε επιστήμονες. Η ιστορία μας δύναται ακόμα και έπειτα από έναν αιώνα στέκεται μπροστά μας. Είναι κρίμα να την παραβλέψουμε. Και δεν είναι μόνο οι μηχανικοί που μπορούν να διδαχθούν από αυτό. Σκεφτόμαστε ακόμα και τη δημιουργία μιας Σχολής Πέτρας. Να έχουμε και πάλι μάστορες στα χωριά μας».

Η διαδρομή των μαστόρων της πέτρας «έφτασε» στο τέλος της μετά τα τέλη της δεκαετίας του '50. Τα «μπουλούκια» διαλύονταν σιγά σιγά και η τεχνική της πέτρας άρχισε να αντικαθίσταται από νέες και πιο μοντέρνες τεχνικές. «Ακόμα κι εγώ που έζησα ως μάστορας όλη μου τη ζωή, δεν έχτισα το σπίτι μου στο χωριό με πέτρα», αναφέρει ο κ. Παπαδημητρίου. «Είναι λυπηρό το γεγονός ότι πλέον δεν υπάρχουν πετράδες στα χωριά μας. Ήμασταν οι καλύτεροι γνώστες των δυνατοτήτων της πέτρας και αφήσαμε όλη αυτή τη γνώση να φύγει, χωρίς να τη μεταφέρουμε στις επόμενες γενιές».

Πετράδες
επί το έργον.

«Είναι λυπηρό ότι πλέον δεν υπάρχουν πετράδες στα χωριά μας. Ήμασταν οι καλύτεροι γνώστες των δυνατοτήτων της πέτρας και αφήσαμε όλη αυτή τη γνώση να φύγει, χωρίς να τη μεταφέρουμε στις επόμενες γενιές»

Μπορούμε να κοστολογήσουμε τον πολιτισμό;

του Γιώργου Κοτολούλη
(Ομιλία από το πανηγύρι)

Αγαπητοί συγχωριανοί, φίλες και φίλοι επισκέπτες, Χρόνια Πολλά με υγεία.

Βρισκόμαστε στην αποκορύφωση των 7ήμερων εκδηλώσεων.

Σήμερα η Κωνσταντίνα Ζιώγα θα μας παρουσιάσει με το εφηβικό χορευτικό, παραδοσιακά τραγούδια του τόπου μας.

Η Κωνσταντίνα συνεχίζοντας την παράδοση της οικογένειας και παίρνοντας την σκυτάλη από την αδελφή της Άρτεμις, αυτόβουλα, γαλουχημένη με τις αρχές του εθελοντισμού, της ανιδιοτελούς προσφοράς και της αγάπης για το χωριό μας ανέλαβε την εκμάθηση και συγκρότηση των χορευτικών τμημάτων που χόρεψαν χθες και θα χορέψουν και σήμερα.

Είναι ένα από τα παιδιά που τα πρώτα της χορευτικά βήματα τα έκανε σ' αυτή εδώ την πλατεία. Την ευχαριστούμε από καρδιάς και της ευχόμαστε να έχει δύναμη και να την έχουμε πολλά χρόνια κοντά μας.

Ένα ερώτημα που τέθηκε στην Γενική Συνέλευση της Αδελφότητας μου δίνει την αφορμή να αναφερθώ συμπερασματικά στα αποτελέσματα των δράσεων και εκδηλώσεων που πραγματοποιήθηκαν το προηγούμενο 7ήμερο. Με ρώτησαν λοιπόν. Πόσο τοις εκατό ήταν το κέρδος από τις εκδηλώσεις.

Αναρωτήθηκα λοιπόν: Είναι δυνατόν να κατάξουμε αυτές τις δράσεις στη λογική των αριθμών; Στη λογική έσοδα, έξοδα; **Μπορούμε να κοστολογήσουμε τον πολιτισμό;**

Και αν θα μπορέσουμε αργότερα να προσεγγίσουμε το όποιο ώφελος αυτό σίγουρα μπορεί να γίνει μακροπρόθεσμα.

Πώς να κοστολογήσουμε, συγχωριανοί μου, την ανταπόκριση των παιδιών στην υποδοχή και εξυπηρέτηση των επισκεπτών; Δεν παρήγαγε αυτή η ανεπανάληπτη συμμετοχή αξίες που δεν κοστολογούνται; Πώς να κοστολογήσουμε την τεράστια συμμετοχή των εθελοντριών γυναικών, που φιλοξένησαν τους συνέδρους με ανεπανάληπτο και πρωτόγνωρο για τα δεδομένα του χωριού μας τρόπο;

Πώς να κοστολογήσουμε την ανταπόκριση των χωριανών που έφυγαν από τα σπίτια τους για να φιλοξενήσουν τους επισκέπτες;

Πώς να κοστολογήσουμε τη δημοσιότητα που πήραν οι εκδηλώσεις και τα αποτελέσματα που θα φέρουν, την κατάπληξη που ένοιωσαν οι επισκέπτες της περιοχής;

Αυτή η στάση όλων, παρήγαγε πολιτισμό, ανέ-

δειξε αξίες και αρχές. Τις αξίες του εθελοντισμού, της ανιδιοτελούς προσφοράς, της προσφοράς στον τόπο, αξίες και αρχές με τις οποίες οι παππούδες μας και οι πατεράδες μας μεγάλωσαν.

Αγαπητές, αγαπητοί συγχωριανοί,

Το Δ.Σ και εγώ προσωπικά είμαστε περήφανοι για σας, και θέλουμε να νοιώθετε και εσείς περήφανοι για το χωριό μας.

Ελάτε λοιπόν να σχεδιάσουμε μαζί τις επόμενες δράσεις μας, να στοχεύσουμε λίγο ψηλότερα σε δράσεις ποιοτικές που βγάζουν το χωριό μας έξω από τα στενά όρια του Δήμου και του Νομού μας.

Αν και τα λόγια ίσως είναι πολύ φτωχά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλες και όλους από καρδιάς, όσες και όσους συνέδραμαν στην μεγάλη αυτή προσπάθεια.

Τα παιδιά και τον υπεύθυνο υποδοχής κ. Μουκούλη Κήρυκα για την άρτια υποδοχή και εξυπηρέτηση των φιλοξενούμενων. Τις γυναίκες και τις υπεύθυνες συντονίστριες, Καπλάνη Σεβαστή και Ελευθερία Τσιγκούλη-Σιούτη, για την εξυπηρέτηση στη σίτιση, και όχι μόνο, των επισκεπτών. Τις ιδιοκτήτριες και ιδιοκτήτες σπιτιών που φιλοξένησαν τους συνέδρους.

Τον Νίκο Σίμο που είχε την πρωτοβουλία και έφερε όλους αυτούς τους επιστήμονες από το εξωτερικό και από πανεπιστήμια της Ελλάδας.

Τον Κώστα Τζιμούλη που με την έκθεση φωτογραφίας του έδωσε άλλο χρώμα και ποιότητα στις δράσεις μας.

Τον Πρόεδρο της Κοινότητας κ. Τσιγκούλη Γιάννη για την αμέριστη στήριξη και πολύπλευρη βοήθειά του.

Τους Αδελφούς Τσιγκούλη για την παραδοσιακή μουσική βραδιά που μας χάρισαν.

Τα παιδιά από την Κόνιτσα που με την ορχήστρα τους διασκέδασαν την νεολαία μας.

Όλους τους εθελοντές και συντελεστές, και είναι πολλοί αυτοί, για την πολύπλευρη βοήθειά τους.

Την Κωνσταντίνα Ζιώγα για την οργάνωση των χορευτικών τμημάτων.

Και εγώ προσωπικά να ευχαριστήσω τα μέλη του Δ.Σ που έδωσαν το καλύτερο εαυτό τους για την επιτυχία των δράσεων.

Ελπίζω να μην παρέλειψα κανέναν.

Φοβάμαι όμως πως σας κούρασα. Το χορευτικό που ακολουθεί θα σας χαλαρώσει. Παππούδες, Γιαγιάδες, Γονείς καμαρώστε τα εγγόνια και τα παιδιά σας.

Να είστε όλοι καλά, σας ευχαριστώ που με ακούσατε.

15 Αυγούστου 2012

Αύγουστος 2012

του Νίκου Γ. Δημητρούλη

Ο εφετινός Αύγουστος εμφανίστηκε με πολλές εκπλήξεις, αρχής γενομένης με τον χαμό γνωστού χωριανού μας, βυθίζοντας στο πένθος στρατιά συγγενών, τον αφόρητο καύσωνα, το μαύρο σύννεφο της κρίσης, που επισκίασε τον ουρανό της αγκομαχούσης οικονομίας. Άλλα το ευχάριστο γεγονός ήταν η έλευση των συνέδρων και η τέλεση του συμποσίου, που φαίρουνε την ντόπια ατμόσφαιρα.

Το μπάσιμο της χώρας μας στον αστερισμό της λιτότητας μας άφησε εμβρόντητους, αντιμετωπίζοντας πρωτόγνωρες οικονομικές συμπληγάδες. Για τα δυσβάστακτα δεινά που βιώνουμε, αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, φέρουμε ευθύνη, και κυρίως μεγαλύτερη οι τότε «υψηλά ιστάμενοι», για το θλιβερό μας κατάντημα, δίνοντας το δικαίωμα στους τροϊκανούς δυνάστες να αποθρασύνονται, με αξιώσεις που υπερβαίνουν την αντοχή της κοινωνίας. Ας συμμαζευτούμε, λοιπόν, κινούμενοι στο μέτρο του εφικτού και όχι του, πέραν των δυνάμεών μας, επιθυμητού.

Τώρα που τα επώδυνα μέτρα άναψαν, οι κοινωνικές παροχές έσβησαν, οι μισθοί ακρωτηριάστηκαν, η ανεργία καλπάζει, η εγκληματικότητα καθημερινά δείχνει το άγριο πρόσωπό της, οι συντάξεις καταχωνιάστηκαν στα «Τάρταρα» και το κόστος διαβίωσης εκτοξεύτηκε στα «Ιμαλάια», έβαλαν για καλά το πιστόλι στον κρόταφο των εργαζομένων, που εξάντλησαν κάθε όριο αντοχής και ανοχής. «Τροϊκό πόλεμο» μας κήρυξαν οι αδιάλλακτοι τροϊκανοί. Ζητούν ζεστό χρήμα, γράφουν, σβήνουν, αφαιρούν και προσθέτουν κατά βούληση, προσέχοντας τους αριθμούς παρά τις ανθρώπινες υπάρξεις, και ενώ ο κοσμάκης φωνάζει, εκείνοι «περί σκληρών μέτρων τυρβάζουν». Επιμένουν, διαμηνύοντας επιτακτικά και καραμπινάτα, ότι θα κλείσουν τη στρόφιγγα του δανεισμού, αν δεν «σφίξετε το ζωνάρι». Μα πόσο; Έφθασε κι αυτό το ρημάδι στην τελευταία

τρύπα και απορεί κανείς σε τι αυτό αποσκοπεί. Μήπως μας θέλουν ευκίνητους και σπαθάτους, έτοιμους για επίδειξη μόδας, ως μανεκέν στη μακρόστενη «πασαρέλα» του οίκου DIOR; ή μας προετοιμάζουν, στοχεύοντας μια ώρα αρχύτερα, να «κόψουμε την ίγκλα»;

Η νεολαία μας εξαναγκάζεται να παίρνει άρον-άρον το δρόμο της μετανάστευσης, όπου εκεί την αναμένει ένας δεύτερος Γολγοθάς. Είναι οφθαλμοφανές και «ηλίου φαεινότερον» ότι η μεν διαβιούσα εν εσχάτη ένδεια λαϊκή μάζα δεινοπαθεί, η δε κροιστοπλουτίσασα μερίς, που χτίζει την ευτυχία της πάνω στη δυστυχία των άλλων, ζει άνετα, αφού φυγάδευσε τα «γκαστρωμένα» βαλάντιά της στις ελβετικές τράπεζες, παραμένει στο απυρόβλητο, ταμπουρωμένη στην «ντάπια» της ατιμωρησίας, με αποτέλεσμα η δύστυχη πατρίδα να μένει όχι μόνο χωρίς λεπτά, αλλά και χωρίς παιδιά. Τα σημάδια της εκκένωσης είναι ήδη ορατά.

Το συνεχές κουτσούρεμα των πόρων τοποθέτησε στο κρεβάτι του «Προκρούστη» τον Έλληνα πολίτη. Οι θυσίες του λαού μας, στον βωμό του κέρδους των τοκογλύφων, τίθενται εν αμφιβόλω αν θα πιάσουν τόπο. Οι ηγέτες μας δεν φαίνεται να επιτυγχάνουν κάτι, εκτός από το να εξαπολύει ο τάδε εναντίον του δείνα φραστικούς κεραυνούς. Πώς είναι δυνατόν να ορθώσουμε ανάστημα στη μάστιγα των μέτρων, όταν συνεχώς απειλούμεθα από την «δαμόκλειο σπάθη» της λιτότητας, που τεχνηέντως έθεσαν οι δυνάστες μας άνωθεν της κεφαλής μας, η αιχμή της οποίας, με την παραμικρή προς τα άνω κίνησή μας, ελλοχεύει πανέτοιμη να διεμβολίσει το κρανίο μας; Φημολογείται ότι ένας ευνοϊκός άνεμος αλλαγής πνέει τώρα ανά την Ευρώπη και ίσως «ξώφαλτσα» δροσίσει και την πατρίδα μας. Μακάρι!!....!

Αλλά, για να αλαργέψουμε λίγο τη σκέψη μας από τα παραπάνω δεινά, πελαγοδρομώντας στους δυσκολοπέραστους οικονομικούς σκοπέλους, ας έλθουμε στα «καθ' ημάς» δρώμενα.

Το τέλεια αναβαθμισμένο «Δημοτικό Σχολείο» μας, θεώμενο εκ του μακρόθεν ως σημείο αναφοράς, εξωτερικά δεσπόζει και εσωτερικά, ανακαινισμένο, εκπλήσσει. Το δε ευρύχωρο πλατύσκαλο της εισόδου, οι κολόνες και το στέγαστρο, δίνουν εντύπωση Προπυλαίων. Μπαίνοντας, ο επισκέπτης ξαφνιάζεται από τον άπλετο φωτισμό του χώρου, αλλά την όλη λαμπρότητα της αίθουσας ήλθε να συμπληρώ-

σει η καλώς αναρτημένη έκθεση ασπρόμαυρης φωτογραφίας του δικού μας αγαπητού ζωγράφου Κώστα Τζιμούλη, εμπλουτίζοντας τον εσωτερικό διάκοσμο, δείχνοντας σκηνές που θυμίζουν τους αλλοτινούς καιρούς της νιότης μας, με γεωργικές ασχολίες. Και όπως είναι γνωστό η δύναμη της φωτογραφίας νικά την ισχύ του λόγου. Εντός και εκτός κτηρίου επικρατούσε το αδιαχώρητο, η επισκεψιμότητα ξεπέρασε κάθε προσδοκία.

Ο αύλειος χώρος, μαστορικά διευθετημένος, ευχαριστεί τον επισκέπτη, καθώς περπατά στους τεχνικά πλακόστρωτους διαδρόμους του. Το καλοκαίρι η φύση έχει τα κέφια της. Τα λουλούδια, με τα διάφορα χρώματα και αρώματα, συνθέτουν ένα φυτικό επίγειο παράδεισο. Ο σχολικός κήπος, αριστοτεχνικά στολισμένος με φυτά και λογής-λογής λούλουδα, αιχμαλωτίζει την καρδιά, με αποκορύφωμα την κεντρική ομπρελοειδή δέσμη, εν είδει τεράστιας γλάστρας, αποτελούμενη από κίτρινους διπλούς κατιφέδες (τα λεγόμενα «καντσιώτικα»), που συμπληρώνει το ντεκοράρισμα του κήπου. Θέτοντας την επιστημονική γνώση σε πρακτική εφαρμογή, μετέτρεψαν έναν άμορφο και άγονο τόπο σε ανθοστόλιστη όαση. Εκ πρώτης όψεως, ο επισκεπτόμενος τον πολύχρωμο αυτόν ανθόκηπο, έμπλεος εντυπωσιασμού και θαυμασμού, αμφιβάλλει και προς στιγμήν διερωτάται αν πράγματι βρίσκεται στον κήπο μας ή κάπου εκεί στους κρεμαστούς της Βαβυλώνας. Προκειμένου να επιτευχθεί το ανθοστόλιστο αυτό θαύμα, καθώς και η ανακαίνιση του χώρου, προθυμοποιήθηκαν άνθρωποι με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά εθελοντισμού, προσφέροντας αμισθί τις μακρόχρονες υπηρεσίες τους {ιδία βουλίσει και κατά περίπτωση ιδίαις δαπάναις}. Ο υδραυλικός, κηπουρός, γιατρός, ζωγράφος, ανθοκόμος, λιθοδόμος, αρχιτέκτων, εκπαιδευτικός, μηχανικός και αμέτρητοι άλλοι έλαβαν ενεργό μέρος στη χρονοβόρα αυτή διαδικασία, δούλεψαν αθόρυβα, με ζήλο και μεράκι, παρουσιάζοντας το καλύτερο, με επιμελημένη λεπτομέρεια που ομορφαίνει το σύνολο. Θερμά συγχαρητήρια σε όλους. Είναι απαραίτητη η συνεργασία όλων, για να παραμείνει το δέντρο της δημιουργίας πάντοτε αειθαλές.

Άξιον «εύφημης μνείας» είναι το γεγονός ότι στην όλη προσπάθεια έλαβαν μέρος όχι μόνον άνδρες, αλλά και σεβαστός αριθμός γυναικών, οι οποίες επιστράτευσαν άπασες τις μαγειρικές τους ικανότητες, παρασκευάζοντας εκλε-

κτά φαγητά, καντσιώτικης νοστιμιάς, παραθέτοντας αυτά σε μακρόστενους πάγκους κατάφορτους με ορεκτικά, σαλάτες, φαγητά, πίττες, τηγανίτες και λαχταριστά πικάντικα εδέσματα, ικανοποιώντας γευστικά τους υψηλούς επισκέπτες. Η καντσιώτικη πίττα, χάρμα όσφρησης και γεύσης, ευχαριστεί πλήρως τις γαστρονομικές μας επιθυμίες, τρέφει, ευφραίνει και χορταίνει. Μια ανεπάντεχη μπόρα, μέσα στον ανυπόφορο καύσωνα, ξάφνιασε το συγκεντρωμένο πλήθος, γι' αυτό, δια τυχόν «εξ απήνης» βροχοπτώσεις, στήθηκε τάχιστα λυόμενο στέγαστρο, εξασφαλίζοντας τον άνετο δείπνο των καλεσμένων. Θα πρέπει εδώ να υπογραμμίσω ότι, ελλείψει ξενώνος, οι επισκέπτες κατέλυσαν σε σπίτια του χωριού, μένοντας ευχαριστημένοι, εκτιμώντας την αγαθή διάθεση με την οποία οι νοικοκυρές τους υποδέχτηκαν, με καλοσυνάτη απλότητα και φροντίδα. Υποχρέωσή μας είναι να δώσουμε μια αγκαλιά συγχαρητηρίων στις φιλόξενες αυτές υπέροχες Καντσιώτισσες, που με εξαιρετική λεπτότητα εξωτερίκευσαν τους εσαυτούς των, φυλάσσοντας θερμή υποδοχή στους ξενόγλωσσους επιστήμονες.

Να ένα παράδειγμα προς μίμηση. Στο τέλος του διημέρου συνεδρίου, το Δ.Σ. οργάνωσε γλέντι με την ντόπια δημοτική ορχήστρα των Σαμαραίων, προς τιμή και τέρψη των ξένων. Οι δικοί μας αυτοί οργανοπαίχτες είναι αυτοδίδακτοι και λάτρεις της δημοτικής μουσικής, παίζουν εμπειρικά, με άσβεστο πόθο και πάθος ως άριστοι δεξιοτέχνες, ικανοποιώντας τους πάντες με κλαρινάτους σκοπούς και τραγούδια. Ευχόμαστε ολόψυχα στους εκκολαπτόμενους αυτούς καλλιτέχνες καλές και πετυχημένες «δαχλιές». Τον κύκλιο χορό άνοιξε η ηγεσία του Δ.Σ. και διεξήχθη με απόλυτη τάξη και μεγαλοπρέπεια, πλαισιωμένος από προκλητικά όμορφες κορασίδες και λεβεντόκορμους νέους, με ανεπτυγμένο πνευματικό επίπεδο, ανεπιτήδευτη κομψότητα, γεμάτοι νεανική ζωντάνια, έσυραν το χορό με περίσσεια χάρη, δίνοντας με την παρουσία τους ξεχωριστή αίγλη στο απαράμιλλο φινετσάτο θέαμα. Εδώ επαληθεύεται το γνωστό: «Η ομορφιά και η γοητεία πηγάζουν από την καλλιέργεια της ψυχής και του πνεύματος». Άλλωστε, η εξαίσια μορφή των αντικατοπτρίζει τον ψυχικό τους κόσμο. Άγγιξαν, πραγματικά, τις πιο ευαίσθητες χορδές των παρευρισκομένων. Θα επιθυμούσε κανείς νύχτες τέτοιου απολαυστικού σκηνικού να είναι αξημέρωτες. Η παραδοσιακή

αυτή διασκέδαση ήταν το επιστέγασμα της ευχαρίστησης των συνέδρων, που αναχώρησαν στους προορισμούς των με τις καλύτερες εντυπώσεις.

Κατά την διεξαγωγή του συνεδρίου αναπτύχθηκαν διεξοδικά από καθηγητές παγκοσμίου ακτινοβολίας ομιλίες καθαρώς επιστημονικού περιεχομένου, τις οποίες παρακολούθησε συνεπαρμένο το πολυπληθές ακροατήριο. Πρέπει επίσης να προσθέσω ότι ανάμεσα στο πλήθος έλαμψαν με την παρουσία των και τα διανοούμενα καμάρια του χωριού, όλων των κλάδων, καταξιωμένοι επιστήμονες, για τους οποίους αισθανόμαστε περήφανοι, παρακολούθησαν «ασκαρδαμυκτί και με ευήκοον ούς» τους διακεκριμένους ομιλητές. Τα δε εκδιδόμενα βιβλία των ντόπιων συγγραφέων διαβάζονται «απνευστί». Ας σημειωθεί ότι τη συγκέντρωση των συνέδρων ανέλαβε ένας αξιόλογος παράγων, ο ομογενής χωριανός μας, καθηγητής στο Brookhaven USA, Νίκος Σίμος. Για την ενέργειά του αυτή ένα μεγάλο ΕΥΓΕ στον αγαπητό μας ελληνοαμερικανό διανοούμενο.

Την επόμενη ακολούθησε, εκτάκτως και εκτός προγράμματος, ομιλία του αγαπητού μας καθηγητή Κώστα Κατσιαμάνη, με ενδιαφέροντα θέματα. Τον ευχαριστούμε θερμά.

Θα ήταν σημαντική παράλειψη να μην αναφέρω ότι η επιτυχία τόσον του επιστημονικού συμποσίου, όσον και το πρόσφατο καινούργιωμα της αυλής, καθώς και της εσωτερικής διακόσμησης, οφείλεται στις ρηξικέλευθες και εμπνευσμένες ιδέες με τις οποίες διέπεται και ενεργεί το Δ.Σ., και δη ο πρόεδρος, τον οποίον ευχαριστούμε για τον προσεγμένο συντονισμό, επωμιζόμενος με τεράστιο βάρος ευθύνης βρέθηκε εν οργασμώ ενεργειών, διαθέτοντας όλη την ικμάδα της δύναμής του, αυτός ο ακούραστος νους επιχειρηματικής ικανότητος, οπλισμένος με φυσικές και επίκτητες πνευματικές αρετές που κοσμούν την προσωπικότητά του, συνετέλεσε ποικιλότροπα τα μέγιστα εις το να οδηγηθεί το καράβι του συνεδρίου στην πρέπουσα ρότα. Ένα ΜΠΡΑΒΟ, ένα ΕΥΓΕ θα ήταν πολύ λίγο για τον έξοχο αυτόν ευρυμαθή ηγέτη της Αδελφότητας, του οποίου οι πράξεις τον τιμούν πολλαπλώς. Πρότυπα σαν και αυτά πρέπει να προβάλλονται, παρακινώντας τις νεότερες γενιές να ακολουθήσουν τα αχνάρια του. Η καθιέρωση του Σχολείου ως μόνιμο εκθεσιακό κέντρο είναι μέγα επίτευγμα και η

«πεμπτουσία» της όλης προσπάθειας. Υπερευχαριστούμε το Δ.Σ. και τον άοκνο πρόεδρό του.

Το τέλος του πρώτου γεγονότος σήμανε την αρχή του δευτέρου. Παραμονή της Παναγιάς άρχισε η καθιερωμένη διασκέδαση. Την επόμενη, πλήθος κόσμου, οχούμενο ή πεζή, πορεύτηκε να λειτουργηθεί στο γραφικό ξωκλήσι της Παναγιάς. Μετά την απόλυτη, οι χωριανοί αντάλλαξαν ευχές, ο δε αρτοποιός Κώστας (Κωτσιαρέλας) Κουτρουμπίνας, όπως κάθε χρόνο, διένειμε καλοφτιαγμένο τσουρέκι στους εκκλησιαζόμενους. Ένα μεγάλο ευχαριστώ για την προσφορά του αυτή.

Με τον ίδιο ρυθμό συνεχίστηκε το 15αυγουστιάστικο πανηγύρι και τις επόμενες μέρες, δίνοντας την ευκαιρία σε όλους να ξεφύγουν από τον βραχνά του άγχους της κρίσης, χορεύοντας γυροβολιά το γνωστό τραγούδι: «Κάτω στα έξι μάρμαρα», ελπίζοντας ότι η ανθορροούσα οικονομία θα αναθάλλει και θα φανεί κάποιο, έστω και αμυδρό, σημάδι φωτός στην άλλη άκρη της σήραγγας. Στη δύσκολη αυτή οικονομική καμπή, για να μη καταβαλλόμαστε ψυχικά, χρειαζόμαστε μια νότα ευθυμίας, έστω και με αστεϊσμούς, χαροποιώντας και λαμπρύνοντας έτσι τη ζοφερή περίοδο των «ισχνών αγελάδων» που διερχόμεθα.

Ας διακατεχόμαστε πάντοτε από οπτιμιστική διάθεση, και επίκαιρο θα ήταν, όταν σε κεφάτες στιγμές συνοδεύουμε νοερά την καλλιέλαδη αοιδό της νίκης ΒΕΜΠΟ, να υποτονθορύζουμε μαζί της τη γνωστή στροφή του άσματος με το αισιόδοξο μήνυμα: «Κάνε κουράγιο Ελλάδα μου / να μη μας αρρωστήσεις / γιατί το θέλει κι ο Θεός / να ζήσεις και θα ζήσεις».

Καναδάς, Οκτώβρης 2012

Το καφενείο ογδόντα επτά ετών, οι ιδιοκτήτες ογδόντα πέντε

του Ευθύμη Σταθόπουλου*

Στη Δροσοπηγή των Μαστοροχωρίων ο μπάρμπα – Χρήστος έπιασε τον έρωτα σε μια δροσερή πηγή. Εκεί, βρήκε το μάστορα του σε μια μοιφωνιά που τη 'λέγαν Μόρφω, αφού τον γέλασε με το ευρωπαϊκό φόρεμα και τα καλτσάκια που φορούσε. Από το 1953 γελάει με την ψυχή του που την παντρεύτηκε και χάρη σ' αυτό δεν τη χώρισε ποτέ. Είναι ογδόντα πέντε χρονών σήμερα αλλά, απ' ότι φαίνεται, θα μείνει χωρίς ρυτίδες μέχρι τα 90. Και η γυναίκα του είναι ογδόντα πέντε χρονών "θηρίο" και ο άντρας της λέει ότι έχει εννιά ψυχές.

Ο μπάρμπα – Χρήστος πήρε το καφενείο απ' τον πατέρα του το 1957, ο οποίος το πήρε απ' τους παππούδες του το 1925, οι οποίοι δεν το πήραν από κανέναν το 1850. Ήταν εκείνοι οι πρώτοι οι οποίοι άνοιξαν το αυθεντικό καφε-παντοπωλείο, που τελευταία έχει αφεντικό την κυρά-Μόρφω. Ο μπάρμπα – Χρήστος είναι ο υπάλληλος στο μαγαζί και τόσα χρόνια δεν έχει απολυθεί, άρα πρέπει να κάνει πολύ καλά τη δουλειά του.

Τούτο το καφενείο στην Δροσοπηγή είχε μπόλικη δουλειά στις δεκαετίες του πενήντα και του εξήντα. Οι θαμώνες χαρτόπαιζαν καθημερινά από το βράδυ μέχρι το πρωί, ενώ όλη τη νύχτα ο μπάρμπα – Χρήστος έψηνε κρέατα.

Σουβλάκια, κοκορέτσια και τασ-κεμπάπ χόρευαν πάνω σε δυο ψησταριές στον εξωτερικό χώρο. Στο αλώνι που υπήρχε στο χώρο, κάθε Κυριακή, έστηναν χορό τα κορίτσια ενώ στις Απόκριες έκαιγαν και κέδρους (τοπικό αποκριάτικο έθιμο που συναντάται μέχρι και σήμερα σε πολλά χωριά των Ιωαννίνων). Μέσα, οι πελάτες αλώνιζαν με σερπαντίνες και χαρτόπόλεμο ενώ το γραμμόφωνο δε σταμάταγε να

παίζει δίσκους – μέχρι τη στιγμή που κατά λάθος το πήραν οι Αθίγγανοι λέει ο μπάρμπα – Χρήστος. Θυμάται ακόμα πως το ραδιόφωνο τους δούλευε με μπαταρία, προτού ακόμα φτάσει το ηλεκτρικό στην επαρχία.

Σωστό σούπερ-μάρκετ της εποχής του, το μαγαζί πωλούσε τα πάντα: χαλιά, ρούχα, υφάσματα, παπούτσια, βίδες, γαλότσες, ανταλλακτικά, μαναβικά και ακόμα και γλυκά που 'φέρναν απ' την Κόνιτσα.

'Όλοι έτρεχαν να προλάβουν όταν έφταναν τα νέα εμπορεύματα με τα τρία μουλάρια που είχε το ζεύγος της ιστορίας μας, εκτός από ένα ζευγάρι βόδια και τ'άλλα τους ζώα. Έξι-εφτά ήταν οι χωροφύλακες και 750 κάτοικοι ήταν ο πληθυσμός του χωριού τότε, εκ των οποίων οι 150 μαθητές.

Όμως, από το 1970, ο κόσμος άρχισε να εγκαταλείπει τη Δροσοπηγή. Παρ' όλα αυτά, από τα τρία παρόμοια μαγαζιά που είχε στο χωριό, μόνο αυτό του μπάρμπα – Χρήστου και της κυρά-Μόρφως δεν έκλεισε. Τώρα πιά, το ζευγάρι κλείνει τις θύρες του παντοπωλείου του για τρεις με τέσσερις μήνες κάθε χειμώνα, για να ξεκουραστούν λιγάκι.

Από τα τρία καζάνια που λειτουργούν ακόμα στο χωριό, κάθε φθινόπωρο την περίοδο της απόσταξης, στο ένα βράζει το ξακουστό τσίπουρο του μπάρμπα – Χρήστου που κάποτε έβραζε με ξύλα αλλά σήμερα πια με φυσικό αέριο.

Ο μπάρμπα – Χρήστος βέβαια δεν ακούει καλά πια παρ' όλα αυτά δε σταματάει να κερνάει τους πελάτες του, που όλη την ώρα επαναλαμβάνουν «βάλε λίγο ακόμα ρε», με τις οκάδες. Στην αρχή ρωτάει ποιός οδηγεί, και συνεχίζει: «άμα οδηγεί αυτός, εσύ πιέ» και γεμίζει τα ποτήρια. Στο τέλος, σερβίρει αραιωμένο στον εαυτό του και σκέτο στον οδηγό.

Στα άδεια πια 100, 200 και 500 οκάδων βαρέλια, τα κάδια όπως ονομάζονται, φύλαγε το κρασί που έβγαζε. Βάζει μεζέ: ντομάτα, αγγούρι, ελιές, σαλάμι, κολοκύθι, τυρί και τρώει ο ίδιος τα περισσότερα. Θέλει παρέα όμως στο φαΐ και επαναλαμβάνει: «πάρε κανά μεζέ ρε» και άμα τελειώσει κι ο μεζές ρωτάει για στραγάλια. Θέλει να 'χει τα πάντα στο μαγαζί στραγάλια, έχει μανία. Τα πιάτα τα πλένει ακόμα στο χέρι, αλλά τα πόδια του τον δυσκολεύουν. Ο κόσμος το καταλαβαίνει και τον διευκολύνει στο σέρβις ενώ φροντίζει να συχνάζει και στ' άλλα μαγαζιά.

* Ο Ευθύμης Σταθόπουλος είναι δημοσιογράφος περιηγητής και το κείμενο, καθώς και το σχετικό φωτογραφικό υλικό το αλιεύσαμε από την ιστοσελίδα greeklandtraveller.com

Ο μπάρμπα – Χρήστος παρακολουθεί τούρκικα σήριαλ από μια ασπρόμαυρη τηλεόραση επειδή, όπως λέει, δεν υπάρχουν πια ελληνικά έργα. Νομίζει ότι θα τον δείξει η τηλεόραση κάθε φορά που τον φωτογραφίζουν, αλλά δεν παραλείπει μετά ζητάει τις φωτογραφίες με το ταχυδρομείο. Εξομολογείται ότι το χειμώνα γράφει ιστορίες για τον έρωτα και το γάμο του, νομίζοντας ότι η συνομιλία δεν καταγράφεται. Παρατηρεί από μόνος του ωστόσο ότι θα 'πρεπε να 'χαμε μια κασέτα να τα γράψουμε αυτά που λέει.

Στην ταμπέλα του καφεπαντοπωλείου είναι πάντα γραμμένο το όνομα της «Ευμορφίας». Η όμορφη γριά δεν είναι καθόλου τεμπέλα. Έχει ένα στρέμμα κήπο που καλλιεργεί λαχανικά: Πατάτες, κρεμμύδια, μαϊντανός, σέλινο, πιπεριές, ντομάτες, κολοκύθια βγαίνουν από 'κει με μόνη παρέμβαση του τη λίγη κοπριά που τους βάζει, καθόλου «φάρμακα». Εκεί τρέχει η κυρά-Μόρφω όποτε αισθάνεται δυσφορία, ανήσυχη λόγω της ανακοπής καρδιάς που είχε υποστεί παλιότερα. Έχει πάθει και τύφο, όπου έκανε 60 μέρες να φάει και της έπεσαν τα μαλλιά.

Η κυρά-Μόρφω ασχολήθηκε με τα μάλλινα όταν ήταν σε σχολή για μοδίστρες στην Πυρσόγιαννη (γειτονικό χωριό), κι' όπως λέει, ακόμα «έχει πολλά ράμματα για τη γούνα του άντρα της», κι αυτό επειδή, αν δεν τον παντρευόταν, θα αποφοιτούσε και θα έμενε στην Κόνιτσα που είχε και συγκοινωνία. Θα έχανε όμως ένα τόσο καλό σύζυγο, τον οποίο σίγουρα δε θα αντάλλαζε με λεωφορείο! Φαί-

νεται ότι η κυρά του μαγαζιού κατέχει κι από μετεωρολογία, αφού όπως λέει συχνά «άμα πιάσει βροχή δε σταματάει»

Η κυρά-Μόρφω παντρεύτηκε επειδή οι γονείς της ήθελαν το γάμο. Λέει ότι τότε «ήταν καλύτερα» αφού οι γυναίκες δε χώριζαν ακόμα και ξύλο να 'τρωγαν, επειδή δεν είχαν πορτοφόλι. Η κυρά-Μόρφω αποκαλούσε το θείο της «πατέρα», μια και ο δικός της έλειπε στην Αμερική. Όταν έλειπε η ίδια στα χωράφια της, σκέπαζε το φαΐ που είχε μαζί της με το μαντήλι γιατί είχε σκνίπες. Για να φάει, έπαιρνε με τη χούφτα από κάτω, αλλιώς σίγουρα θα 'τρωγε κινέζικο. Η ίδια δηλώνει άνθρωπος που αγαπά τον σεβασμό κι ότι ήπιε καφέ για πρώτη φορά δυο-τρία χρόνια μετά το γάμο της «επειδή είχε σέβασ». Θυμάται ακόμα πως οι γυναίκες της εποχής της ντρέπονταν να πάρουν κρέας απ' το πιάτο στο σοφρά καθώς και να πιούνε κρασί, γι' αυτό το έκρυβαν σε ξύλινα βαρελάκια και το πίναν κρυφά. «Τώρα τα ζευγάρια το θέμα το βλέπουν ίσα, αλλά όχι ίσια». Το βλέπουν στραβά.

Κείμενο: Ευθύμης Σταθόπουλος

Τοποθεσία: Η Δροσοπηγή βρίσκεται στα Μαστοροχώρια Ηπείρου και ανήκει στο Δήμο Κόνιτσας. Η πρόσβαση γίνεται εύκολα πλέον μέσω Γρεβενών, ακολουθώντας το νέο επαρχιακό δίκτυο για Επταχώρι-Κόνιτσα. Η απόσταση από Αθήνα είναι 480 χμ. και από Θεσσαλονίκη 250 χμ.

Η ζωή της γυναίκας του χωριού μας σε παλαιότερες εποχές

του Νίκου Δ. Καθάριου

[Επιμέλεια κειμένου Θωμάς Αθ. Μουκούλης]

Σ' αυτό μου το κείμενο θα αναφερθώ στη γυναίκα του χωριού μας. Στη γυναίκα αυτή που έχει περάσει τα εξήντα πέντε της χρόνια και που θυμάται την κούραση, την ταλαιπωρία, την πείνα και τη φτώχεια και αναστενάζει από καρδιά.

Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή:

Όταν η κοπέλα βγάλει το σχολείο, θα αρχίσει, με την καθοδήγηση της μάνας της, να ασχολείται με τις γυναικείες δουλειές: Πρώτα η μάνα θα τη μάθει να πλέκει πατούνες και τσουράπια, να κεντάει, να κάνει και τα περιβόητα βραχιόλια, κομπολόγια και μπιλιτζίκια με μίστιρια (δηλαδή πολύ μικρές χάντρες). Θα την πάρει κοντά της να παρακολουθεί και να μαθαίνει την τέχνη του αργαλειού. Θα την μάθει να ζυμώνει, να παρακολουθεί το ψήσιμο, να φτιάχνει πίτες, να μαγειρεύει όλων των ειδών φαγητά.

Θα μάθει ακόμα να περιποιείται τα ζώα του σπιτιού και να εξασκείται στο χειρισμό των εργαλείων, κυρίως του τσεκουριού, με το οποίο θα πάει στο δάσος να κόψει καυσόξυλα, να μάθει να φορτώνει τα ξύλα στο μπλαρ (μουλάρι). Θα μάθει να φορτώνει εκτός από ξύλα και σακιά ή δεμάτια. Και όσο μεγαλώνει η κοπέλα, μεγαλώνουν και οι δουλειές και οι υποχρεώσεις, που αναλαμβάνει σε κάθε εποχή.

Ας ξεκινήσουμε από το Φθινόπωρο. Είναι η εποχή που η γυναίκα θα πάει να σπείρει τα χωράφια, αφού πρώτα έχει μάθει να ζεύει τα βόδια και να σπέρνει: Θα σηκωθεί πολύ πρωί να φτιάσει το σπόρο, θα ταΐσει τα ζώα, θα βγάλει τα γίδια στον τζιομπάνο και μετά θα φορτώσει ό,τι είναι απαραίτητο για τη δουλειά στο χωράφι: Τσαπιά, υνιά, ζέβλες, ζυγός, καλαμκιές, το σπόρο στο δισάκι και τον ντορβά με το ψωμοτύρι. Μόνο το αλέτρι, επειδή είναι βαρύ και καμπάτκου το φορτώνουν στο μουλάρι και

δεν το φέρνουν στο χωριό, το πάνε από χωράφι σε χωράφι ώσπου να τελειώσει ο σπαρτός. Όταν όλα είναι έτοιμα ξεκινάει: Μπροστά το βόδι και το μουλάρι απ' το καπίστρι. Και αλλοί μόνο αν έχει και σαρμανίτσα φορτωμένη με το μωρό στην πλάτη! Κι' άντε να τα βγάλει στο «Κόντζμα»..., να δουλέψει όλη μέρα και το βράδυ να επιστρέψει στο χωριό. Αν τώρα το χωράφι είναι μακριά θα χρειαστεί να κοιμηθεί έξω, σε καλύβα. Υπάρχουν μεγάλες καλύβες που χωράνε άτομα και βόδια. Όπως στο «Κόντζμα» είναι του Ζήσης, στο «Βαθύλακκο» των Σιούτηδων, στη «Φλιάμα» του Θεοχάρη, στη «Γιαννίτσαρη» του Βλαχογιάννη και του Τσέλιου και στα «Κριθάρια» των Σιμαίων. Αυτές οι καλύβες χωράνε άνετα ανθρώπους και ζώα μαζί. Για να ξημερώσουν στρώνουν καταϊ (κάτω στο χώμα) κλωνάρια από έλατο ή κλωνάρια από οξιά ή φτέρες. Έχουν και ένα σάϊσμα για σκέπασμα· αυτό και στρώμα και μια πέτρα για προσκέφαλο (μαξιλάρι). Ανάβουν και φωτιά για να στεγνώσουν τα ρούχα – αν η μέρα ήταν βροχερή – και να ζεσταθούν· ευτυχώς που όλες αυτές οι καλύβες που ανάφερα είχαν και τζάκια.

Τελειώνοντας οι εργασίες του Φθινοπώρου, ακολουθούν αυτές του Χειμώνα: Προετοιμασία του σπιτιού για τα Χριστούγεννα. Μετά από τις γιορτές: Λανάρια και τσουκρίκια, ρόκες, αδράχτια και σφοντύλια, για λανάρισμα και γνέσιμο μαλλιών, αργαλειό κ.λπ. κ.λπ.

Αν ο χειμώνας είναι βαρύς και ο Μάρτιος κάνει τα νάζια του, οι ζωοτροφές λιγοστεύουν και τότε πρέπει να φροντίσουν να τις συμπληρώσουν, κουβαλώντας έλατο και οξιό από το δάσος:

Το Μάρτιο, συνήθως, που δεν είχε σκοπό να φύγει το χιόνι και που ήταν γύρω στους εξήντα πόντους, παρέα 3-4 γυναίκες μαζί ξεκινούσαν να πάνε να κόψουν έλατο ή να κατεβάσουν οξιό (Ιξός ή γκι) απ' τα έλατα και τα πεύκα, για να ταΐσουν τα οικόσιτα ζώα: Το πρωί το χιόνι είναι παγωμένο κρατάει επάνω άνθρωπο, οι γυναίκες «μπουρμπουλώνονταν» καλά για να μην κρυώσουν τα αφτιά, παίρνανε το τσεκουράκι και την τριχιά και πατώντας πάνω στο παγωμένο χιόνι φεύγανε για το βουνό και πηγαίνανε αποκλειστικά για έλατο. Έκοβαν κλωνάρια του, τα ζαλικώνονταν και ύστερα από ώρες επέστρεφαν και πάλι στο χωριό.

Το ίδιο σκηνικό επαναλαμβανόταν και για τον

οξιό. Μόνο που τώρα έπρεπε να έχουν εκτός από την τριχιά και σακιά μαζί τους, γιατί ο οξιός ούτε δεμάτι μπορεί να γίνει, ούτε μεγάλα κλαδιά για ζαλίκι έχει.

Το να κόψεις έλατο ήταν κάπως εύκολο, ενώ το να κατεβάσεις οξιό έπρεπε να ανέβεις σε έλατο ή πεύκο δέκα μέτρα ύψους και βάλε... Γιατί ο οξιός ήταν στην κουρκουτσούφα (κορυφή).

-Ρωτάω: «Ανεβαίνει γυναίκα σε τέτοιο ύψος;». Απαντώ: «Ναι!, ανεβαίνει», αν είναι θαρραλέα και ριψοκίνδυνη. Και μια τέτοια θαρραλέα γυναίκα ήταν η κάκου μ' η Όλγα, η Αγγελάκαινα!

Με το έβγα του χειμώνα αρχίζουν οι δουλειές της Άνοιξης και του καλοκαιρού: Δυσκολίες και αφάνταστες ταλαιπωρίες: Η γυναίκα θα πάει να βοτανίσει το σπαρμένο χωράφι, να κόψει χορτάρι, να το φέρει στην αχυρώνα, να πάει να κόψει κλαδί για να φορτώσει στο μουλάρι και να φορτωθεί και η ίδια ένα δεμάτι.

Ο Ιούλιος είναι πολύ δύσκολος μήνας για τη γυναίκα να παλεύει με την κούραση και με την κάψα του ήλιου. Και η κατάσταση γίνεται ακόμα δυσκολότερη, αν η γυναίκα δεν είχε και κάποιους να την βοηθήσουν: Σηκώνεται πολύ πρώι, πώς να 'ναι τρόπος να φύγει πρώτη από το χωριό. Το μουλάρι φορτωμένο με το βριζάχυρο ή χερόβολο ή δεματκό, τον ντροβά, το δρεπάνι και την μπούκλα με το νερό στον ώμο και πριν καλά-καλά βγει ο ήλιος, βρίσκεται στο χωράφι. Αρχίζει το θέρισμα. Το θέρισμα είναι δύσκολη δουλειά γιατί θέλει εκτός απ' την υπομονή και τέχνη το δέσιμο της χεριάς, το μάζεμα της χεριάς να γίνει δεμάτι, το σφίξιμο του δεματιού και το φόρτωμα στο ζώο.

Αναφέρω μερικά συγκεκριμένα παραδείγματα, που θα μας δώσουν ζωηρότερη και πιο ολοκληρωμένη την εικόνα:

*Η κάκου η Κατσιαμάναινα, μόνη της. Από πουθενά βοήθεια. Μοναδική συντροφιά η γομάρα και το μόλις οχτώ χρονών παιδί της, ο Τάκης. Να θερίζει, να δένει και να φορτώνει μόνη της! Το φόρτωμα στη γομάρα ήθελε σφίξιμο. Με τί κουράγιο να σφίξει η κάκου η Όλγα, που το βάρος της θα ήταν γύρω στα σαράντα κιλά; Και το ωραίο ποιο ήταν; Τη γομάρα να την φέρνει φορτωμένη στο χωριό το μόλις οχτώ χρονών παιδάκι. Άλλα για να συνοδέψει αυτό το παιδάκι τη γομάρα στο χωριό δεν ήταν απλή υπόθεση γιατί υπάρχουν

αρκετοί κίνδυνοι. Τί θα κάνει αυτό το παιδί αν του «γύριζε» (αναδιπλωνόταν, δηλαδή το φορτωμένο σαμάρι) η γομάρα; Ή, όταν τη φέρνει στην αχυρώνα ποιος θα την ξεφορτώσει; Να φωνάξει τη μανίτσα; Πού να την βρει, εκτός και αν κάποια γειτόνισσα τον έβλεπε τυχαία και πήγαινε και το βοηθούσε. Και ξανά αυτό το παιδί να πάρει τη γομάρα από το καπίστρι, να πάει στο χωράφι, να ξαναφορτώσει και να έρθει στο χωριό, ώσπου να σωθούν (να τελειώσουν) όλα τα χωράφια!

*Μια άλλη ηρωίδα της ζωής που θα μείνει αξέχαστη στο μυαλό μου είναι η Ανθία, η γυναίκα του Μ'κόλα Μάγκα: Μ'ένα γαϊδουράκι πάλευε και τά 'βγαζε πέρα. Η κάκου η Κατσιαμάναινα είχε και παρέα το μικρό της παιδί, ενώ η Ανθία έκανε όλες τις δουλειές μόνη της: Θέριζε μόνη της και μόνη της τα κουβαλούσε τα δεμάτια και η πλάτη της ποτέ δεν ήταν άδεια. Κλαδί ήταν αυτό, δυο δεμάτια φορτωνόταν η Ανθία στην πλάτη. Θέρος ήταν, επίσης δυο δεμάτια ήταν στην πλάτη της Ανθίας. Με λίγα λόγια χωρίς να έχει τίποτα φορτωμένη την έβλεπα μόνον όταν πήγαινε με την πεθερά της στην εκκλησία.

Αυτό που θα μου μείνει επίσης στο μυαλό μου είναι ο χορός του γαμπρού στο γάμο της Ανθίας: Όταν τελείωσαν να χορεύουν οι μεγάλοι ήρθε και η σειρά του γαμπρού. Ζυγώνει ο Νίκος (αυτός ήταν ο γαμπρός) το Μιχάλη από τη Βούρμπιανη και του παραγγέλνει «Νταλιάνα». Οι γύφτοι (οι οργανοπαίκτες) κοιτάχτηκαν μεταξύ τους και πήραν το παραδοσιακό: «Σήμερα άσπρος ουρανός...» ο Νίκος αντέδρασε σήκωσε το χέρι του και έκανε δυο βήματα προς το Μιχάλη για να σταματήσει. Ο Μιχάλης αμέσως σταμάτησε και έπιασε «Νταλιάνα» και ο χορός συνεχίστηκε κανονικά.

Τί ήταν αυτό που έκανε το Νίκο, το γαμπρό, να σπάσει την παράδοση; Ήταν η Ανθία με τις μεγάλες, ξανθές κλώσσες (κοτσίδες), που έπεφταν στην πλάτη της, το βυσσινί φόρεμα, τα ροδοκόκκινα μάγουλά της και με το άσπρο της πέπλο στο κεφάλι, ήταν πράγματι «Νταλιάνα». Η επιλογή του γαμπρού, κατά τη γνώμη μου, ήταν και η πιο σωστή και ας μην ακολουθούσε και έσπαγε την παράδοση.

Τα παράξενα και τα δύσκολα για τη ζωή της γυναίκας στο χωριό δεν έχουν τέλος:

*Η κάκου μ' η Κώσταινα, τρούσνιαβη γυναίκα, ήθελε τις δουλειές της να τις τελειώσει όσο

γίνεται πιο γρήγορα. Ήταν έγκυος και δεν εξέταζε, αν βρίσκεται στο μήνα της να γεννήσει. Πρώτα η δουλειά. Τα μάζεψε και πήγε να οργώσει στα «Λευκάδια». Το αποτέλεσμα ήταν να την πιάσουν οι πόνοι και να γεννήσει στο χωράφι με τη βοήθεια της σέμπρου. Το ίδιο και η Παύλαινα. Γέννησε στην καλύβα του Ζούρα στη «Γκριτσιάρη» και έφερε και αυτή το νεογέννητο στην ποδιά. Ευτυχώς που διατηρούνταν ακόμα η ποδιά...

* Η μανίτσα μου «-Ζούφια» τη φώναζαν εξαιτίας του αδύνατου κορμιού της- ήταν η μοναδική μαμή στο χωριό· σκληρή γυναίκα· δεν την τρόμαζε η δουλειά όσο δύσκολη και αν ήταν. Δεν την κιότευαν τα εργαλεία όσο βαριά και αν ήταν. Χόμπι της να πηγαίνει για δαδί. Ένα δύσκολο εγχείρημα. Έπαιρνε το σακί, την τριχιά και την τσεκούρα, όχι το τσεκούρι, αλλά την τσεκούρα κα έπαιρνε τα ξεκόμματα παγανιά. Αν έβλεπε κάποιο πεύκο να έχει τις ρίζες του έξω από το χώμα, ήταν η χαρά της: άρχιζε το πελέκημα, γέμιζε το σακί, το ζαλικωνόταν και το έφερνε στο σπίτι.

Το δαδί το άναβαν και το έβαζαν επάνω στο φεγγίτη. Ήταν μόνο για φωτισμό. Το βράδυ, όμως, όταν χαλάρωνε η φωτιά, η μάνα μου έριχνε και καμιά αγκίδα στη φωτιά. Η μανίτσα γκρίνιαζε:

-«Ρίχνεις «κουραδιά», (δηλ. τεμπέλα), να πας να βγάλεις, δεν πας!»
-«Έχω εσένα», απαντούσε η μάνα.

Παρ' όλες τις γκρίνιες και τους μικροτσακωμούς οι σχέσεις τους ήταν σχέσεις μάνας και κόρης.

Και πότε γλεντούσαν οι γυναίκες αυτές; Φυσικά μόνο στους γάμους και, κυρίως, στο πανηγύρι. Το πανηγύρι άρχιζε στις τρεις η ώρα και τελείωνε στις εφτά, γιατί τότε ερχόταν τα γίδια και τα κορίτσια φεύγανε να κάνουν κουμάντο στα γελαδοπρόβατα.

Καστοριά 2012

Ο από μηχανής θεός

του Χαρίλαου Δ. Καθάριου

[Επιμέλεια κειμένου Θωμάς Αθ. Μουκούλης]

Ίσως μου πείτε από πού πήρα το θέμα: «**Ο από μηχανής θεός**¹». Λοιπόν, για να απαντήσω θα διηγηθώ δυο αληθινές ιστορίες, παίρνοντας τα πράγματα από την αρχή:

Ιστορία πρώτη: Γεώργιος Καρανικούλης ή Τζιώρης (μπάρμπα - Γιώργο θα τον αποκαλώ στη συνέχεια):

Εκεί γύρω στα 1950 υπηρετούσα τη θητεία μου ως στρατιώτης του πυροβολικού. Εκεί απέκτησα πολλές γνωριμίες. Χωρίς υπερβολή γνώριζα, σχεδόν, όλους τους στρατιώτες, τους βαθμοφόρους και τους αξιωματικούς του στρατοπέδου.

Μια μέρα με βρήκε ο διαχειριστής του στρατοπέδου και μου λέει:

-«Καθάριο! Έχετε στο χωριό σας κάποιον Καρανικούλη Γεώργιο, ζει;», με ρωτάει.

-«Ναι!», του λέω, «γιατί»;

1. Ο όρος "από μηχανής θεός" προέρχεται από την αρχαία ελληνική δραματική ποίηση και ειδικότερα απ' την τραγωδία. Συγκεκριμένα, σε αρκετές περιπτώσεις ο τραγικός ποιητής οδηγούσε σταδιακά την εξέλιξη του μύθου σ' ένα σημείο αδιεξόδου, με αποτέλεσμα η εξεύρεση μιας λύσης να είναι πολύ δύσκολη, αν όχι αδύνατη. Τότε, προκειμένου το θεατρικό έργο να φτάσει σε ένα τέλος, εισαγόταν στο μύθο ένα θεϊκό πρόσωπο, που με την παρέμβασή του έδινε μια λύση στο αδιέξοδο και το έργο μπορούσε πλέον να ολοκληρωθεί ομαλά. [Ένα από τα πιο γνωστά παραδείγματα είναι στην τραγωδία του Ευριπίδη «Ιφιγένεια η εν Ταύροις», ο τραγικός ποιητής εισάγει στο έργο το πρόσωπο της θεάς Αθηνάς για να δώσει την οριστική λύση στο μύθο]. Η έκφραση «ο από μηχανής θεός» καθιερώθηκε, επειδή αυτό το θεϊκό πρόσωπο εμφανιζόταν στη σκηνή του θεάτρου με τη βοήθεια της «μηχανής», δηλαδή ενός ξύλινου γερανού, ώστε να φαίνεται ότι έρχεται από ψηλά.

Σήμερα, η έκφραση "ο από μηχανής θεός" έχει πλέον περάσει στον καθημερινό λόγο με μεταφορική σημασία. Δηλώνει το πρόσωπο που παρουσιάζεται ξαφνικά και μας βγάζει από μια δύσκολη και αδιέξοδη κατάσταση.

[Πηγή: www.el.wikipedia.org].

-«Έχω», μου λέει, «εδώ στη Διαχείριση ένα βιβλίο, που γράφει την ιστορία του κυρίου Καρανικούλη Γεωργίου».

Τον παρακάλεσα να μου το δώσει να το διαβάσω. Μου το έδωσε. Το βιβλίο είχε τίτλο : «Ο από μηχανής θεός». Εντυπωσιάστηκα από τον τίτλο και βιάστηκα να διαβάσω το περιεχόμενό του, το οποίο, πράγματι, ανάμεσα στα άλλα έγραφε και την ακόλουθη ιστορία για τον μπάρμπα-Γιώργο:

Ο μπάρμπα-Γιώργος την εποχή του Ελληνοϊταλικού πολέμου το 1940 υπηρετούσε στο πυροβολικό. Μετά την κατάρρευση του μετώπου, ο ελληνικός στρατός διαλύθηκε και μπάρμπα-Γιώργο και τα άλλα τα παιδιά, όσα γλίτωσαν, γύρισαν στα σπίτια τους και συνέχισαν τη δύσκολη ζωή τους.

Μπήκαμε στην περίοδο της κατοχής. Ορισμένοι θερμόαιμοι χωριανοί κατηγόρησαν το μπάρμπα-Γιώργο Καρανικούλη, τον Γεώργιο Σιούτη του Αντωνίου και τον Θωμά Σιούτη του Αντωνίου στους Ιταλούς, ότι, δήθεν, ήταν σαμποταριστές για να γίνουν καλοί στους Ιταλούς. Αποτέλεσμα: Ήρθαν οι καραμπινιέροι και τους πήραν τους δύο τους πήγαν προς άγνωστη κατεύθυνση, ενώ το μπάρμπα-Γιώργο τον πήγαν στο Ξηρόμερο, που ακριβώς δεν θυμάμαι, Αγρίνιο, Αμφιλοχία, δεν θυμάμαι. Εκεί, πανέξυπνος και θαρραλέος όπως ήταν, σε μηδέν χρόνο έμαθε τα Ιταλικά φαρσί, κέρδισε την εμπιστοσύνη των ιταλών τόσο που έφθασαν στο σημείο να τον κάνουν διερμηνέα των φυλακών.

Την περίοδο εκείνη οι Ιταλοί έκαναν μια επιχείρηση-σκούπα και μάζεψαν όλους τους Έλληνες αξιωματικούς, για να τους στείλουν, δήθεν, στην Ιταλία (μάλλον, κατά τη γνώμη μου, να τους πνίξουν στη θάλασσα σκόπευαν).

Κάποια μέρα στις φυλακές που ήταν ο μπάρμπα-Γιώργος, έφεραν ως κρατούμενο και το διοικητή που είχε στη μονάδα, όταν υπηρετούσε του πυροβολικό. Όπως καταλαβαίνετε στην αρχή και οι δύο σάστισαν. Γρήγορα όμως ο μπάρμπα - Γιώργος συνήλθε από την έκπληξη και αμέσως άρχισε να σκέπτεται το πώς θα σώσει το διοικητή του από τα νύχια των κατακτητών. Και πράγματι, δεν ξέρω πώς έφερε τα πάνω κάτω, γλίτωσε το διοικητή του από τους Ιταλούς οι οποίοι τον έστειλαν στο σπίτι του. Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Ιταλούς ο διοικητής αποκαταστάθηκε και τοποθετήθηκε στο Γ.Ε.Σ.

Η καταπληκτική αυτή ιστορία με γοήτευσε τόσο πολύ και, επειδή μου φάνηκε και λίγο υπερβολική, ήθελα οπωσδήποτε να εξακριβώσω την αλήθεια. Και η ευκαιρία μου δόθηκε, όταν ήρθα στο χωριό με άδεια, συνάντησα το μπάρμπα-Γιώργο και του αφηγήθηκα όλη αυτήν την ιστορία. Ο μπάρμπα-Γιώργος τότε με επιβεβαίωσε πως έτσι ακριβώς είχαν εξελίχτει τα γεγονότα και με παρακάλεσε να του φέρω το βιβλίο. Του το έφερα· το διάβασε και η συγκίνησή του δεν περιγράφεται. Στη συνέχεια ο μπάρμπα-Γιώργος πήγε και συνάντησε το διοικητή του. Η σκηνή της συνάντησης δεν περιγράφεται και ούτε είναι εύκολο να φανταστεί κανείς τα συνασθήματα που πλημμύρισαν τα στήθια των δύο ανδρών. Ύστερα κάθισαν και κουβέντιασαν για αρκετή ώρα για τα γεγονότα εκείνης της εποχής. Ο μπάρμπα-Γιώργος πήρε πολλά συγχαρητήρια από το διοικητή του και από το στόμα του άκουσε πως ο σκοπός που έγραψε αυτό το βιβλίο και το έστειλε σε όλα τα τμήματα του πυροβολικού, ήταν γιατί τον θεωρούσε ήρωα, αγνό πατριώτη και τρανό παράδειγμα προς μίμηση για κάθε Έλληνα στρατιώτη ή πολίτη!

Σαν «ο από μηχανής θεός», λοιπόν, ο μπάρμπα-Γιώργος Καρανικούλης βρέθηκε εκεί στην κατάλληλη θέση και την κατάλληλη στιγμή απελευθέρωσε το διοικητή του με τον πιο ανώδυνο τρόπο!

Από αυτό το βιβλίο πήρα κι εγώ τον τίτλο του θέματός μου. Προχωρούμε:

Ιστορία δεύτερη: Σταύρος Σπέλλας ή Ζούρας (μπάρμπα-Σταύρος στη συνέχεια).

Εκείνο τον καιρό (δηλαδή μετά την κατοχή) δεν είχαμε γιατρό στο χωριό, παρά μόνο δύο χωριανούς: τους Δημήτριο Κοτσίνα ή Κατσκά και τον Σταύρο Σπέλλα ή Ζούρα, οι οποίοι είχαν διατελέσει νοσοκόμοι στο στρατό. Αν, λοιπόν, αρρώσταιναν κάποιοι σ' αυτούς τρέχανε για πάρουν ιατρικές συμβουλές και τις πρώτες βοήθειες.

Ο μπάρμπα-Σταύρος είχε 4 αγόρια: Το Σπύρο, το Γιάννη, τον Κύρκα και το Θωμά και δύο κορίτσια: Την Κυράτσω και τη Γεωργία.

Κάποτε ο πρωτότοκος γιός του μπάρμπα-Σταύρου -ο Σπύρος- αρρώστησε βαριά και ο μπάρμπα-Σταύρος κατάλαβε ότι το παιδί δεν ήταν καλά και έπρεπε να το δει γιατρός. Γιατρός τότε μόνο στο Επταχώρι υπήρχε· κάποιος ονόματι Διομήδης. Αυτόν έπρεπε πάσει θυσία να πάει

και να τον φέρει στο χωριό, για να εξετάσει το παιδί. Να πάει ήταν ένας λόγος, γιατί εκείνον τον καιρό (δηλαδή μετά την κατοχή, όπως προείπαμε) ήταν πολύ δύσκολο να μετακινηθεί κανείς από το ένα χωριό στο άλλο, γιατί τότε άρχισε να φουντώνει το δεύτερο αντάρτικο και, αν τον έπιαναν στο δρόμο, θα νόμιζαν ότι είναι σύνδεσμος του ενός ή του άλλου μέρους, οπότε έπρεπε «να βάλει το κεφάλι στον ντορβά», που λέει ο λόγος. Όμως η κατάσταση του Σπύρου ήταν σοβαρή και ο μπάρμπα-Σταύρος, παρά τις δυσκολίες και τους κινδύνους, το πήρε απόφαση: Θα πήγαινε να φέρει το γιατρό.

Έτσι, ένα πρωί, ξεκίνησε για το Επταχώρι περπάτησε πάνω από δυο ώρες και μόλις πέρασε το «Κοσαρτσιώτικο» ποτάμι και ανηφόρησε προς την τοποθεσία «Γκούβες», έπεισε επάνω σε ανιχνευτές ενός τάγματος ελληνικού στρατού, που κινούνταν προς το χωριό μας (για να στρατοπεδεύσει μόνιμα ή μόνο να ξεχειμωνιάσει; Αυτό μου ήταν άγνωστο). Οι στρατιώτες τον συνέλαβαν αμέσως γιατί τον πέρασαν για σύνδεσμο των ανταρτών και τον οδήγησαν στο διοικητή τους. Στις ερωτήσεις του διοικητή, που ακολούθησαν, ο μπάρμπα-Σταύρος του εξήγησε το λόγο, για τον οποίο πήγαινε στο Επταχώρι και εκείνος του απάντησε ότι έχει γιατρό ο στρατός και θα γυρίσουν μαζί πίσω στο χωριό. Τον ρώτησε και για πολλά άλλα πράγματα στρατιωτικής φύσεως και αν υπήρχαν αντάρτες στο χωριό. Ο μπάρμπα-Σταύρος απάντησε ότι δεν υπήρχαν την ημέρα εκείνη αντάρτες στο χωριό.

Το δρομολόγιο που ακολούθησαν για το χωριό ήταν: Ξεκίνησαν από τις «Γκούβες», πέρασαν το «Κοσαρτσιώτικο» ποτάμι, ανηφόρησαν προς τον [Άγιο] Χριστόφορο και από εκεί στη «Μηλιά», «Βαθύλακκο», «Νταλοΐα», «Καντσικούλ» και έφθασαν στην περιοχή της «Λιάσκας»². Μόλις βγήκαν στο ύψωμα και αγνάντεψαν το χωριό μας, είδαν στο κάτω μέρος του

χωριού, στη Σπήπης (δηλαδή στους κήπους³) μαζεμένο πολύ κόσμο: νόμισαν πως είχαν συγκέντρωση οι αντάρτες και ετοίμασαν τους όλους για να ρίξουν στο χωριό. Εκείνη τη στιγμή ο λοχαγός, πριν διατάξει «πυρ», θυμήθηκε ότι ο μπάρμπα-Σταύρος του είχε πει ότι δεν υπήρχαν αντάρτες στο χωριό! Είπε να τον φέρουν κοντά του. Όταν ο μπάρμπα-Σταύρος έφθασε και είδε τους όλους στημένους και έτοιμους να ρίξουν στους συγκεντρωμένους Καντσιώτες, αλαφιάστηκε και άρχισε να φωνάζει: «Σταθείτε, βρε παιδιά, για όνομα του θεού, δεν είναι αντάρτες, είναι οι χωριανοί που μαζεύουν τη συγκομιδή: τα πράσα και τα λάχανα!». Και με λίγα λόγια τους εξήγησε ότι στο μέρος εκείνο του χωριού όλες οι φαμίλιες είχαν από ένα κομμάτι κήπο και ότι εκεί καλλιεργούσαν ομαδικά τα λαχανικά τους (πράσα, λάχανα, πατάτες, κρεμμύδια, κολοκύθια κ.ά.) και ότι την ημέρα εκείνη μάζευαν πάλι ομαδικά τη συγκομιδή τους.

Ο λοχαγός και οι στρατιώτες κοίταξαν καλύτερα με τις διόπτρες τους και βεβαιώθηκαν ότι όντως έτσι έχουν τα πράγματα. Δεν χτύπησαν και έτσι γλίτωσε το χωριό από το να θρηνήσει, ίσως, πολλά θύματα!

Ερώτημα: Στην κρίσιμη στιγμή ήταν ή δεν ήταν ο μπάρμπα-Σταύρος σαν ο «από μηχανής θεός», που έσωσε το χωριό από μια ενδεχόμενη καταστροφή;

Εγώ το πιστεύω και απαντώ με ένα τρανό NAI, ήταν!

Οκτώβριος 2012

2. Τη διαδρομή αυτή (μέχρι το Καντσικούλ) ακολούθησε και ο Δαβάκης στην περίφημη μάχη του Προφήτη Ηλίας Φούρκας, στην οποία κατατροπώθηκε κυριολεκτικά και μεταφορικά και διαλύθηκε η πολυδιαφημισμένη από τους Ιταλούς η ορεινή τους ταξιαρχία «Τζούλια» [Σημείωση του επιμελητή της ύλης].

3. Λεπτομέρειες για τη Σκηπής (στους κήπους) και για τον τρόπο που καλλιεργούνταν και ποτίζονταν τα λαχανικά, δες στο βιβλίο της Αδελφότητας «ΚΑΝΤΣΙΚΟ - ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ Συγγραφή για ένα μαστοροχώρι της Ήπειρου, Αθήνα 1993», σ.σ. 85-86.

Τα ΚΤΕΛ της επαρχίας του Χρήτου Τσιγκούλη

Ήσυχο, φθινοπωρινό απομεσήμερο στο πρακτορείο των ΚΤΕΛ Κόνιτσας. Κάθεσαι και βλέπεις την αραιωμένη κίνηση αφίξεις, αναχωρήσεις, ήλιος μισόθαμπος, δέντρα και βουνά τριγύρω με κιτρινοκόκκινη εμφάνιση και μια πεταλούδα ζωγραφιστή δίπλα σου με τα ανήσυχα πετάγματά της, περίσσευμα της άνοιξης που έφυγε.

Νιώθεις την αίσθηση της αφαίρεσης από το ξεκίνημα του πολύωρου ταξιδιού με το λεωφορείο και όσα άφησες πίσω στην κοσμοπλημμύρα της μεγάλης πολιτείας ώσπου να φτάσεις εδώ. Είναι μια επιστροφή απ' το πολύ στο λίγο, από την τρικυμία στη γαλήνη, συγκρίνεις το χώρο και το χρόνο που πέρασε, την έντονη βουλιμία για ζωή και επιτυχία της νεότητας και η φθινοπωρινή επιστροφή στον γενέθλιο τόπο γίνεται σκηνικό με περιεχόμενο που ταιριάζει στον ψυχισμό του ηλικιωμένου ανθρώπου.

Κάποτε στον χώρο αυτό των ΚΤΕΛ, στο ξεκίνημα των δρομολογίων του από και προς τα χωριά, ήταν ακριβώς η αντίθετη εικόνα, περιεχόμενο και συναισθήματα, ήταν ξεκινήματα απ' το μικρό στο ευρύτερο, απαθητην απλή σκέψη στη σύνθετη, από το λίγο στο πολύ. Δεν μπορούσες τότε να φανταστείς την φθοροποιό εξέλιξη της νεότητός σου και ένα εσωτερικό άδειασμα, μια σταδιακή απονεύρωση της ηρεμίας και της επιθυμίας.

Σκέφτεσαι και συγκρίνεις καθισμένος στο τραπέζακι του καφενείου, προέκταση του ΚΤΕΛ, αφού προηγουμένως ζήτησες απ' το ταμείο ένα εισιτήριο για Δροσοπηγή και παρήγγειλες το αναψυκτικό. Τα ΚΤΕΛ της επαρχίας ήταν πριν απ' την ευημερία των ΙΧ και της κατανάλωσης ένας τόπος γιορτινός. Ήταν μικρός χώρος, ανθρώπινος γαλαξίας, τόπος ευχάριστων εκπλήξεων όπου εντυπωσίαζε την εφηβεία σου η διαφορετικότητα, ακούσματα ξεχωριστής λαλιάς, χρώματα ενδυματολογικά από πλεκτά και υφαντά τοπικά προϊόντα, μέχρι

στρατιωτικά χιτώνια και πανωφόρια, δώρα από τους εράνους της πρόνοιας.

Το ΚΤΕΛ της περιορισμένης εποχής ήταν χώρος για κάθε ταξιδιώτη, μικρά αλώνια πολτροπηγικής απελευθέρωσης πέρα απ' τη μονοτονία των χωριών.

Η επιβεβαίωση των συλλογισμών σου ακοστήκε λίγα λεπτά αργότερα από τον άγνωστο γέρο ογδοντάρη κύριο που ζήτησε με το γνωστό «αν επιτρέπεται» να καθήσει στη διπλανή καρέκλα. Είχε κι εκείνος σχεδόν την ίδια αξιολόγηση για τα ΚΤΕΛ της επαρχίας και το κοσμογονικό ρόλο που έπαιξαν στο ξεκίνημα τους. Συστήθηκε ως πρώην εισπράκτορας της Δημοσίου Ταμείου και έδειξε να ξαφνιάζεται στο άκουσμα της Δροσοπηγής σου.

- Α... η Δροσοπηγή... είπε, το παλιό Κάντακο... έτσι μου αρέσει να το θυμάμαι ακόμα. Ένα χωριό με θεατρικό σκηνικό και μεγάλους ορίζοντες για να ξεκουράζεται η ματιά. Στρωτός κόσμος, χωρίς εκδηλωτικότητες που κρύβονται επίδειξη και υποκρισία. Αν και ήμουν προκαταλημένος όταν το πρωτεισκέφθηκα, εξαιτίας των λεγόμενων του διευθυντή μου και του υποδιοικητή της χωροφυλακής «πρόσεχε γιατί στο Κάντακι έχουν ιδέες... καταλαβάινεις εννοώ...»

Σύννεφα άρχισαν να σέρνονται στις κορφές των βουνών. Απ' το μεγάφωνο ήρθε η πρώτη ειδοποίηση. «Το λεωφορεία για Δίστρατο Παλιοσέλι, Άρματα, αναχωρεί σε πέντε λεπτά

Ο γέρο-συνταξιούχος περιέγραφε με εικόνες το μεγάλο μέρος της ζωής του που ξόδεψε στα πρακτορεία του ΚΤΕΛ ταξιδεύοντας από κωμόπολη σε κωμόπολη που τον διόριζαν κακός, είχε καταγράψει περιστατικά που συνεχώς το θυμάται και τα νιώθει σαν το νήμα της ζωής που τον πηγαινοφέρνει και τον κρατάει στην εγκόσμια, αφού το μέλλον του είναι κοντινό και σχεδόν αδιάφορη ρουτίνα.

- Κάθε βράδυ, όταν θέλω να με πάρει ο ύπνος, κόντρα στην αϋπνία, ταξιδεύω στο παρελθόν στους τόπους εργασίας, υπάλληλος του ταμείου στην Ελασσόνα, στο Μέτσοβο, στο Αμύνταιο και στα Γιάννενα. Κι όλες εκείνες τις ώρες κεντρικό σημείο αναφοράς, τα πρακτορεία των ΚΤΕΛ και ο κόσμος τους. Οι φορτωτές που με την απόλυτη αφοσίωση στο ρόλο τους, υπομονετικά σκαρφαλωμένοι στις οροφές των λεωφορείων, τα παιδιά του γυμνασίου όταν επέστρεψαν στην πατρίδα τους.

πρέφουν στα χωριά Σαββατοκύριακο, βιαστικά πολυφωνικά χελιδόνια, όλο χαρά για τη σύντομη απελευθέρωση από την πειθαρχία και τη λογική της μάθησης, στην άναρχη θαλπωρή του χωριού και της οικογένειας τη ζεστασιά. Και ύστερα η επιστροφή της Δευτέρας, μικρός Γολγοθάς, βουβή διαμαρτυρία στα πρέπει των μεγάλων.

Κι εσύ την ίδια ώρα φαντάρος στο Νότο θυμάσαι σ' εκείνο το πρακτορείο με την ανυπόμονη χαρά του αδειούχου να περιμένεις την αναχώρηση στο ΚΤΕΛ, τους γλάρους στο απέναντι καμπαναριό όπου με αιχμαλωτισμένο ενδιαφέρον οι επιβάτες μαγεύονταν απ' το καθιερωμένο τελετουργικό πέταγμά τους. Άγγελοι λευκής αρμονίας, σαν ψαλμωδία οι κινήσεις τους, το τάισμα των μικρών, οι κραυγές χαράς και ύστερα το ρυθμικό κροτάλισμα από τα ράμφη τους στραμμένα στον ουρανό, ξεχωριστή προσευχή στον άγνωστο δημιουργό. Ήταν μια παράσταση καθημερινή, ένα γλυκό χάδι ψυχής από εκείνη την κατάλευκη αλήθεια των πελαργών

Απ' το μεγάφωνο γίνεται η ενημέρωση για την αναχώρηση του λεωφορείου της γραμμής Σανοβό, Αετόπετρα, Μολυβδοσκέπαστη. «Αναχωρεί εντός δέκα λεπτών, οι επιβάτες να ετοιμάζονται»

Άχνιζε ακόμα ο καφές καθώς τον απολάμβανε ο γέρο εισπράκτορας, δίνοντας υπέρτατη αξία στις μικρές ιδιωτικές ευτυχίες που μονάχα ένας απόμαχος της δράσης ξέρει τη σημασία τους. Μικρή, ανεπιθύμητη σιωπή και ύστερα ο ίδιος περιγράφει την παρουσία του στρατού, κατά σύμπτωση κοντά στα πρακτορεία των κωμοπόλεων, ζωηρή παρουσία του χακί, η έδρα της μεραρχίας, του τάγματος ή του λόχου κι εκείνη η αξέχαστη ώρα της σάλπιγγας στην έπαρση ή την υποστολή της σημαίας. Μια αναστατωμένη μονωδία, ξύπνημα από εφιαλτικό όνειρο μόνιμης ανησυχίας για τις απρόβλεπτες ιδιοτροπίες της καινούριας ημέρας.

Οι αναθυμιάσεις του πολέμου, ακόμα νωπές, σέρνονταν στα γύρω βουνά, αλλά και στις σκιές των ανθρώπων, γι' αυτό και η τελετουργία της υποστολής της σημαίας το ηλιοβασίλεμα ήταν σαν λυγμός και φόβος ανδρικός.

Κοιτάς το ρολόι, πλησιάζει η ώρα της δικής σου αναχώρησης. Μέσα στο καφενείο ακούγονται διάλογοι μιας καυγατζίδικης, τηλεοπτικής

σειράς, όλα νευρικά και ανικανοποίητα, τα των νέων ανθρώπων και μονάχα η έξω φύση δείχνει να σέβεται χαμηλόφωνα τις ξεχωριστές ομορφιές της.

- Κάποτε, συνέχισε ο γέρος συνταξιούχος, στο ΚΤΕΛ Αμυνταίου, μια Δευτέρα του Μάρτη, τέσσερα χρόνια μετά τον πόλεμο, στο διπλανό παγκάκι του πρακτορείου καθώς περίμενα, κάθησαν δύο άγνωστοι. Από τις σκόρπιες λέξεις και φράσεις καταλάβαινες πως ήταν δύο πρώην αντάρτες. Μιλούσαν σιγανά, διαφωνόντας, θυμόταν πρόσωπα, μάχες, σκοτωμένους γνωστούς και έριχναν ανήσυχα τη ματιά στη διπλανή γωνιά του δρόμου, εκεί που ήταν έντονη η παρουσία του χωροφύλακα στην παρακολούθηση των υπόπτων. Ένας τύπος ζωσμένος με την εξάρτηση υπηρεσίας, ένα κινούμενο τραπουλόχαρτο σαν ο ρήγας σπαθί ατόφιος. Απ' την παρουσία τους θυμάμαι μία φράση που είπε ο ένας, ο πιο επιθετικός «νικητής σε μια μάχη δεν είναι αυτός που κέρδισε, αλλά κι εκείνος που έχασε αφού τα έδωσε όλα. Έτσι ξορκίζεις την ήπτα για πάντα»

Απ' το μεγάφωνο η τρίτη ενημέρωση ήταν για την αναχώρηση του λεωφορείου με τέρμα τη Δροσοπηγή, που θα γίνει σε είκοσι λεπτά λόγω μικρής καθυστέρησης.

- Α.. ωραία.. είπε ο γερο-εισπράκτορας, προλαβαίνω, αν δεν σε κουράζω, μία ακόμα ιστορία. Είπαμε το πρακτορείο του ΚΤΕΛ αγαπάει την κουβέντα. Κι άρχισε να περιγράφει το πορτραίτο ενός παπά που γνώρισε και συνάντησε αρκετές φορές στο πρακτορείο Μετσόβου. Πολυτάλαντος ιερέας – πρακτικός ορθοπεδικός, ήταν γήινος και συνάμα μεταφυσικός, πιστός μέχρι θανάτου. Φορτωμένος και επτασφράγιστος με τα ένοχα μυστικά των εξομολογουμένων, ένιωθε την ψυχή του σαν δυσκολοκίνητο πεζοπόρο στην ανηφοριά. Συχνά έλεγε πως πίσω από κάθε φαινομενική αλήθεια κρύβεται μια άλλη αλήθεια, συμπληρωματική αλλά και κυρίαρχη. Ο παπάς πίστευε σ'έναν ανώτερο ρομαντισμό της ζωής, ονειροπόλος, επουράνιος και συνάμα αγαπούσε την υλιστική, επίγεια αντιγραφή του παραδείσου. Λάτρευε τα καθημερινά πράγματα, το χώμα, το αλέτρι, τα ζώα, χάιδευε με καλοσυνάτη επιμονή τα εργαλεία, το ψωμί, τα παιδιά και χάζευε με τις ώρες το ηλιοβασίλεμα, καθισμένος έξω από τα εκκλησάκια, ενώ περιεργαζόταν τα κλαδιά των δέντρων, απαλά σαν να πρόσεχε μη χαλάσει τη μεταξωτή τους επιδερμίδα.

Η ώρα της επιβίβασης για το Κάντσικο είχε έρθει.

- Χαιρετισμούς σε όσους με θυμούνται, είπε ο συνταξιούχος

Φεύγουν τα τοπία προς τα πίσω, πλησιάζουν οι όγκοι των βουνών. Σκυφτά στο δειλινό τα μισοερειπωμένα μαστοροχώρια, νιώθεις μικρός και θλιμμένος για μια ιστορία μακρόχρονη που τελείωσε, και βλέπεις μια πραγματικότητα απ'το γνήσιο στο εξ'ανάγκης παραποιημένο.

Πίσω απ' τη ράχη η Δροσοπηγή, το αμφιθεατρικό μπαλκόνι του κόσμου, η πεισματική σταθερότητα της πέτρας σε περιμένει ετούτο φθινόπωρο της σιωπής, με την πάντοτε καλή διάθεση να σε υποδεχτεί σαν το φυγά της ανάγκης.

Το Πρακτορείο του ΚΤΕΛ και ο κόσμος του άρχισε σιγά σιγά να καταγράφεται στις άυλες σελίδες των αναμνήσεων.

Περισσός, Αθήνα

Στάση «ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ» Ιστορικό ενός μικρού έργου του Θωμά Β. Ζιώγα

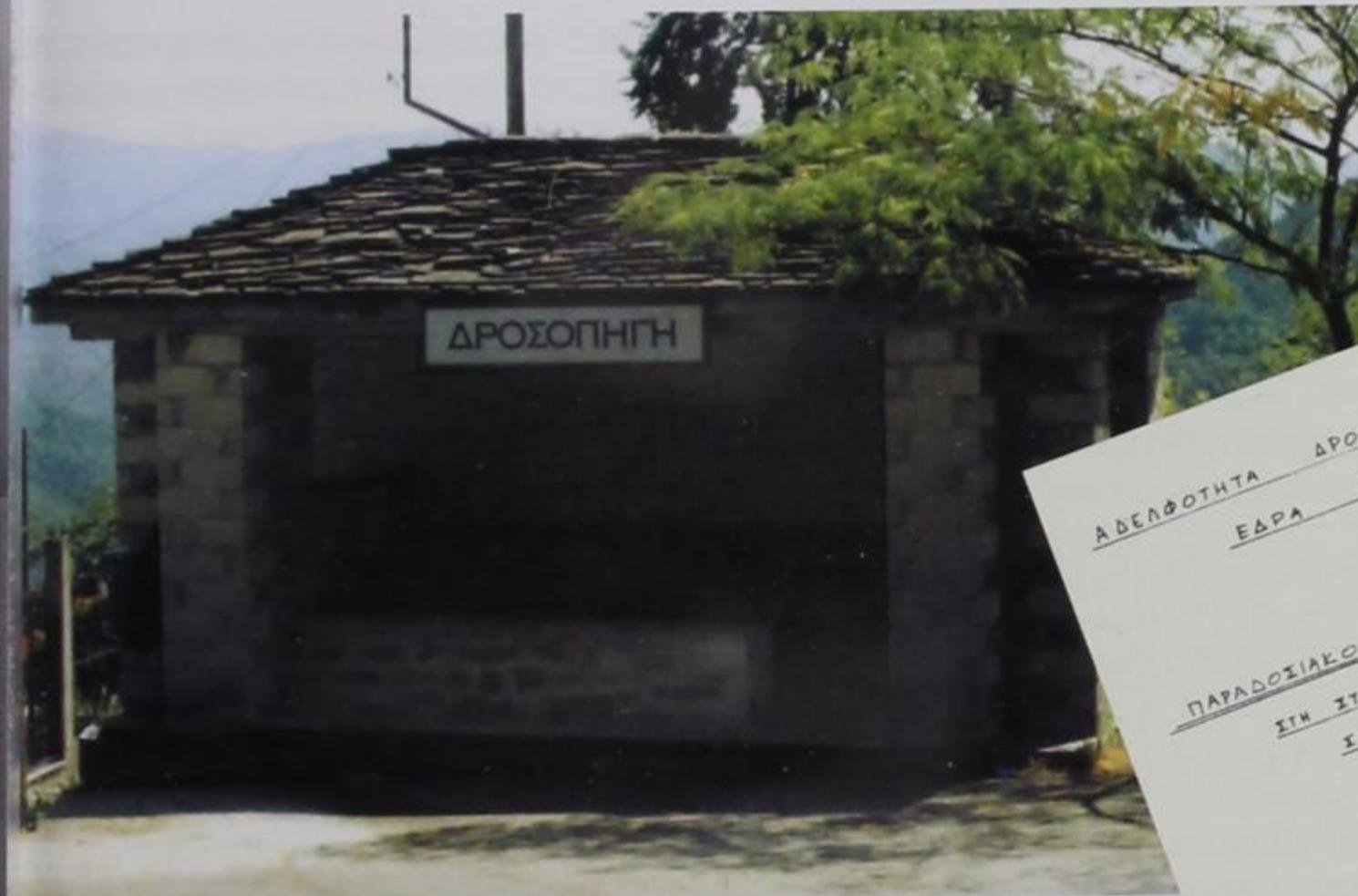
Πριν αρκετά χρόνια, κατά τη δεκαετία του 1980, το λεωφορείο του ΚΤΕΛ ερχόταν στο χωριό μας κάθε μέρα. Το πρωί στις 8.00 έπαιρνε τον κόσμο που κατέβαινε για Κόνιτσα και το απόγευμα στις 4.00 έφερνε πάλι πίσω τους χωριανούς. Ήταν μεγάλη εξυπηρέτηση για όλους, η οποία αργότερα διευκολύνθηκε ακόμη περισσότερο με την ασφαλτόστρωση της οδού από το γεφύρι μέχρι το χωριό, η οποία έγινε μετά τον σεισμό της 6ης Αυγούστου 1996, στα πλαίσια του προγράμματος αποκατάστασης των σεισμοπλήκτων της επαρχίας Κόνιτσας.

Τότε, λοιπόν, προέκυψε η σκέψη να κατασκευαστεί μια στάση στο χώρο στάθμευσης παρά το κατάστημα «Ροδούλα», για να αναμένουν οι επιβάτες το λεωφορείο, προστατευμένοι από βροχές, ανέμους, κρύα, χιόνια και τα λοιπά υετικά στοιχεία. Μέχρι τότε στέκονταν στο

ύπαιθρο εκτεθειμένοι στο ανεμοβρόχι, με τη κάλυψη κάποιας ομπρέλας, αφού και η Ροδούλα δεν είχε κατασκευάσει ακόμη το πρόστεγο στο μαγαζί της. Το θέμα της στάσης είχε ωριμάσει πλήρως και, μάλιστα, συχνά συζητούταν επιτακτικά από τους χωριανούς στις δημόσιες τοποθετήσεις τους.

Η Αδελφότητα του χωριού μας συμμετείχε σε αυτόν τον προβληματισμό και έπαιρνε τα σχετικά μηνύματα από το χωριό. Μπροστά στο κίνδυνο να κατασκευαστεί, στο έμπα του χωριού, από την Κοινότητα κάποιο προσωρινό στέγαστρο, που δεν θα ταίριαζε με την λοιπή λιθόκτιστη εικόνα του χωριού και τη μαστόρικη παράδοσή του, η Αδελφότητα σκέφτηκε καταποφάσισε να συντάξει μια μελέτη/πρόταση για μια ευπρόσωπη στάση, η οποία να εναρμονίζεται με τα άλλα πετρόκτιστα δομήματα του χωρού και να δίδει καλή εντύπωση σε κάθε επισκέπτη. Έτσι, εν έτει 1986, ο κλήρος έπεσε σε μένα τον γράφοντα, και λόγω επαγγέλματος, αλλά και επειδή έτυχε να προεδρεύω τότε στην Αδελφότητα.

Συντάχθηκε ένας πλήρης φάκελος μελέτης, με λεπτομερή σχέδια, τεχνική έκθεση, προϋπολογισμό, και πρωθήθηκε, τον επόμενο χρόνο, 1987, στην Κοινότητα για υλοποίηση. {Στη συνημμένη εδώ φωτογραφία δείχνεται η «πινακίδα» των σχεδίων του έργου}. Πρόεδρος του χωριού ήταν ο Κώστας Ζιώγας του Θωμά, ο οποίος τότε θα παρέδιδε την προεδρία στον νεοεκλεγέντα Νίκο Λέκκα του Ιωάννη. Για να γίνει το έργο χρειαζόταν χρήματα, τα οποία δεν υπήρχαν. Η χρηματοδότηση έπρεπε να γίνει μέσω της Νομαρχίας Ιωαννίνων, η οποία είχε εκατοντάδες κοινότητες στην αρμοδιότητά της. Ποιά απ' όλες να πρωτεξιηπρετήσει; Η πολιτική διαπλοκή και το μέσον έπρεπε να επιστρατευτούν, προκειμένου να μελετηθεί ένα εργάκι από την ΤΥΔΚ και να εγκρίνει τη σχετική πίστωση ο νομάρχης. Η προτίμηση του ενός ή του άλλου διασυνδεόταν με πολιτική δέσμευση. Κάποιος βουλευτής έπρεπε να πιστωθεί το καλό που θα πρέπει. Έτσι γινόταν τότε και ήταν κανόνας. Το αχρεός πελατειακό κράτος στον κολοφώνα του. Είναι αυτό που μας οδήγησε στη σημερινή κατάντια Ευτυχώς ή δυστυχώς οι Καντσιώτες δεν είναι πολύ επιδέξιοι σε τέτοιες τακτικές και δημοσιοσχετικούς ελιγμούς. Δεν έγινε κατορθωτό να εξασφαλιστεί χρηματοδότηση και ο φάκελος της μελέτης καταχωνιάστηκε ξεχασμένος στους φωριαμούς της Κοινότητας.

Πέρασαν μερικά χρόνια, οπότε ιδρύεται, με τον νόμο «Καποδίστριας», ο Δήμος Μαστοροχώριων, με έδρα την Πυρσόγιαννη, στον οποίο υπάγεται και το χωριό μας. Το νομικό πλαίσιο μελετών και έργων για τους δήμους και τις κοινότητες έχει αλλάξει και γίνεται πλέον περισσότερο αποκεντρωμένο. Το χωριό μας εκπροσωπείται στο Δήμο επάξια και δυναμικά από τον Κώστα Παπαδημητρίου του Ευαγγέλου. Γνωρίζει εξ ιδίων το πρόβλημα της έλλειψης της στάσης και πόσο αναγκαία είναι αυτή για τους χωριανούς. Δεν έχει, όμως, φάκελο μελέτης για να προτείνει το έργο στο Δήμο. Και δεν έχει, γιατί κανένας δεν τον ενημέρωσε για όσα σχετικά πιο πάνω αναφέρω. Γενομένης συζητήσεως, εν έτει 1996, τον πληροφόρησα ότι στα αρχεία της Κοινότητας υπάρχει ολοκληρωμένη μελέτη για τη στάση, υποβληθείσα από την Αδελφότητα το 1987. Αρχικά έμεινε έκπληκτος, στη συνέχεια, όμως, ενήργησε ζηλωτικά και αποτελεσματικά. Βρέθηκε η μελέτη στο αρχείο, ξεσκονίστηκε και προτάθηκε στη Δήμο Μαστοροχώριων προς εκτέλεση. Εξασφαλίστηκε η σχετική χρηματοδότηση και το έργο υλοποιήθηκε το επόμενο έτος 1997. Η κατασκευή του ανατέθηκε στον εργολάβο Δημήτριο Λάρο από το Επταχώρι και εκτελέστηκε με ακριβή τήρηση όλων των σχεδίων και των λοιπών τεχνικών προδιαγραφών της μελέτης. Την κομψή βρύση επιμελήθηκε ο συγχωριανός μας Γιάννης Κατσιώτας του Κωνσταντίνου, ενώ την απέριττη επιγραφή «ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ» φιλοτέχνησε ο Νίκος Τζιμούλης του Γεωργίου.

Με την συνεργασία όλων των παραπάνω συγχωριανών, μετά από μια πορεία διάρκειας δέκα ετών, ολοκληρώθηκε πλήρως η στάση και αποδόθηκε σε χρήση. {Στην παρακείμενη φωτογραφία του έτους 2011 φαίνεται η πρόσοψη της}. Στέκει εκεί στην άκρη του χώρου στάθμευσης, όμορφη και παραδοσιακή, όπως είχε μελετηθεί, για να προστατεύει τους ταξιδευτές και να θυμίζει στους επισκέπτες ότι το Κάντσικο, παλιό μαστοροχώρι, δεν έχασε ποτέ τις παραδόσεις του και εξακολουθεί, με τα νεότερα έργα του, να υπηρετεί το σεμνό κάλλος και τη στερεότητα που χαρακτήριζαν τα δημιουργήματα των παλιών μαστόρων του. Πέρα από αυτό, η ανέγερση της στάσης είναι και ένα καλό παράδειγμα συλλογικής και διαχρονικής δράσης προς έναν στοχευμένο σκοπό, και δείχνει πως χρειάζεται υπομονή και επιμονή απ' όλους τους εμπλεκομένους, για να τελεσφορήσει αυτός ο σκοπός.

Αθήνα, Απρίλιος 2012

Νερό, ο θησαυρός του τόπου μας

του Θωμά Β. Ζιώγα

Πολιτικού Μηχανικού (Μαστοροχωρίτη)

Πριν πολλά χρόνια, και συγκεκριμένα το 1996, η Ομοσπονδία Αδελφοτήτων Κόνιτσας, στα πλαίσια των καταστατικών της υποχρεώσεων, είχε οργανώσει σειρά συνεδρίων σε διάφορα χωριά της επαρχίας μας, με θέματα αναπτυξιακά. Είχα την τιμή να εκπροσωπώ τότε στην Ομοσπονδία την Αδελφότητα Δροσοπηγής και να είμαι εισηγητής για κάποια από αυτά τα θέματα. Ένα εξ αυτών ήταν και η «Αξιοποίηση-εκμετάλλευση του υδάτινου πλούτου και του υδροδυναμικού των ποταμών της επαρχίας Κόνιτσας». Η συνεδρία και η εισήγηση έγινε την 4-08-1996 στο Πνευματικό Κέντρο Κεφαλοχωρίου. Επειδή, έκτοτε και μέχρι τώρα, τίποτε από όσα είχαν αναπτυχθεί εκεί δεν υλοποιήθηκε, το θέμα παραμένει ενεργό και επίκαιρο. Γι' αυτό η δημοσίευσή του είναι ένας καλός τρόπος να γνωρίσουμε το θέμα πληρέστερα και να το στηρίξουμε όπου δει. Η εισήγηση ήταν η εξής:

Κυρίες και Κύριοι!

Τούτο το συνέδριο, όπως στο τυπωμένο πρόγραμμα θα είδατε, στοχεύει στην ανάπτυξη του τόπου μας, έτσι ώστε σε κάθε χωριό να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας. Από τους εισηγητές, αλλά και από τις παρεμβάσεις που έγιναν, αναπτύχθηκαν ιδέες, προτάσεις και μεθοδολογίες για την υλοποίηση αυτού του στόχου.

Εγώ θα καταπιαστώ με το θέμα : «Αξιοποίηση-εκμετάλλευση του υδάτινου πλούτου και του υδροδυναμικού των ποταμών της επαρχίας Κόνιτσας», που έχει να κάνει με το νερό, το πρωταρχικό αυτό υλικό της φύσης και της ζωής, του οποίου η αξιοποίηση, αν γίνει έξυπνα και παραγωγικά, μπορεί να δημιουργήσει αρκετές θέσεις εργασίας, βραχυχρόνιας ή μακροχρόνιας διάρκειας.

Πρώτα αναφέρω ότι στην περιοχή μας το νερό είναι άφθονο. Αυτό δείχνουν όλα τα υδρολογι-

κά στοιχεία. Από μετρήσεις προέκυψε ότι η επαρχία μας έχει το μεγαλύτερο βροχομετρικό ύψος απ' όλες τις περιοχές της Ελλάδας με εξαίρεση την Κέρκυρα. Τα κατάφυτα καδασωμένα βουνά μας το πιστοποιούν περίτρανα. Εξηγώ ότι όταν λέμε νερό εννοούμε όλο τον όγκο του ύδατος που προέρχεται από κάθε είδος υετό και μετεωρικές κατακρημνήσεις, όπως π.χ. βροχή, χιόνι, κ.λπ., και όχι μόνο το νερό των φυσικών πηγών. Συμπεριλαμβάνονται ακόμη και τα υπόγεια ύδατα.

Η αξιοποίηση αυτού του νερού μπορεί να γίνει με τους εξής τρόπους:

1) Για ύδρευση ανθρώπων και πότισμα ζώων.

1α) Η ύδρευση των χωριών και οικισμών, ενώ δεν δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, βελτιώνει πολύ την ποιότητα ζωής και υγιεινής των ανθρώπων. Νομίζω ότι όλοι οι οικισμοί της επαρχίας μας έχουν ήδη δίκτυο ύδρευσης.

1β) Το πότισμα των ζώων, ενώ φαίνεται σαν απλή διευκόλυνση, έχει κατά βάθος οικονομικό αποτέλεσμα και αποτελεί υποδομή για τη δημιουργία απασχόλησης στον κτηνοτροφικό τομέα. Άλλοι εισηγητές θα αναφερθούν στο θέμα αυτό.

2) Για άρδευση καλλιεργειών και εξειδικευμένων αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

2α) Η άρδευση, εδώ στην περιοχή μας, αφορά κυρίως την πεδιάδα της Κόνιτσας, η οποία έχει αξιόλογη έκταση, ικανή να δικαιολογήσει μελέτες, δαπάνες και πολιτικές παραπέρα επέκτασης της ποτιστικής γης. Σημειώνω, από τεχνικής άποψης, ότι όσο υψηλότερα πάρουμε το νερό άρδευσης, τόσο αυξάνεται και αρδευόμενη επιφάνεια, γιατί το νερό θα φθάνει υψηλά στην πρανή περιμετρική ζώνη του κάμπου. Το αναφέρω εδώ αυτό, επειδή έχει άμεση σχέση με τα φράγματα και τους ταμιευτήρες που θα εξετάσουμε παρακάτω.

2β) Η τροφοδότηση με νερό των εξειδικευμένων καλλιεργειών έχει να κάνει με την θερμοκηπευτική. Αξίζει τον κόπο να ξοδευτούν μερικά χρήματα, από τα τόσα προγράμματα που ακούμε, για να μελετηθεί το θερμικό πεδίο «Καβάσιλα-Αμάραντος» και να εκτιμηθεί το θερμικό φορτίο που μπορεί να διατεθεί πρακτικά στην πεδιάδα της Κόνιτσας για την ανάπτυξη θερμοκηπίων. Αυτή η δράση, αν πετύ-

κει, θα φέρει ολοκληρωτική αλλαγή στις καλιέργειες του κάμπου, με ευεργετικές επιπτώσεις στα εισοδήματα και την απασχόληση.

3) Για παραγωγή ενέργειας από τα νερά των ποταμών.

3α) Είναι φανερό ότι η χρήση αυτή του νερού δεν είναι στα μέτρα μιας μικρής επαρχίας, όπως η δική μας, αλλά έχει σχέση με το ενεργειακό πρόβλημα όλης της χώρας. Θα μπορούσε όμως η επαρχία μας, αν πεισθεί ότι τη συμφέρει μια τέτοια εκμετάλλευση των ποταμών, να πιέσει προς την κατεύθυνση της υλοποίησης τέτοιων προγραμμάτων εδώ στον τόπο μας από την Δ.Ε.Η. Κάτι τέτοιο δεν έγινε μέχρι τώρα από κανέναν τοπικό φορέα, εκτός από την Ομοσπονδία Αδελφοτήτων Κόνιτσας που έθεσε το θέμα του φράγματος ΕΛΕΥΘΕΡΟ, για το οποίο θα πούμε δυο λόγια παρακάτω.

3β) Από γεωγραφική-τοπολογική θεώρηση, την επαρχία μας διασχίζουν δυο ποταμοί· ο Αώος και ο Σαραντάπορος. Για τον Βοϊδομάτη ποταμό δεν κάνω λόγο, διότι όλος εμπίπτει μέσα στον «Εθνικό δρυμό Βίκου-Αώου» και συνεπώς δεν είναι επιδεκτός παρεμβάσεων. Η μεγάλη κλίση της κοίτης των ποταμών και η ορεινή διαμόρφωση των κοιλάδων θαυμάσια προσφέρονται για υδροδυναμική εκμετάλλευση. Άλλα και η ποσότητα του νερού καθενός εκ των δυο ποταμών [μέση παροχή την λένε οι τεχνικοί] είναι σημαντική, και σε υπερετήσια βάση είναι περίπου 25 κυβικά μέτρα ανά δευτερόλεπτο, μετρημένη στον μεν Αώο κάτω από την τοξωτή γέφυρα, στον δε Σαραντάπορο εκεί όπου εκβάλλει στον Αώο.

3γ) Όλο αυτό το νερό, που στην κυριολεξία είναι πλούτος συμποσούμενος περίπου σε 750.000.000 κυβικά μέτρα ετησίως για κάθε ποτάμι, φεύγει σήμερα και χάνεται στην Αλβανία. Δεν λέω να το στερήσουμε από τους γείτονες Αλβανούς, αλλά να τους το στείλουμε αφού πρώτα το εκμεταλλευτούμε. Η αξιοποίηση αυτή γίνεται με φράγματα, που πίσω τους δημιουργούν πανέμορφες λίμνες, τους λεγόμενους ταμιευτήρες νερού.

3δ) Και βέβαια στα δυο ποτάμια μας μπορούν να κατασκευαστούν ταμιευτήρες. Η Δ.Ε.Η., σε προμελέτη του υδροδυναμικού της επαρχίας μας, θεωρεί ως ενδεικνυόμενες θέσεις βαθμιδωτής διάταξης των φραγμάτων τις εξής:

Στον Σαραντάπορο ποταμό :

- Το φράγμα ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ, που προτείνεται να γίνει εκεί όπου ο σημερινός δρόμος προς το χωριό Αμάραντος περνάει τη γέφυρα του ποταμού. Είναι το τελευταίο και σημαντικότερο φράγμα του ποταμού αυτού. Τα νερά του ταμιευτήρα κατακλύζουν ολόκληρη την πλατιά και χαλικώδη ποταμιά κάτω από τα χωριά Μόλιστα και Πύργος και εισχωρούν στον Βουργουπόταμο (Κερασοβίτικο ποτάμι).
- Το φράγμα ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ, που προβλέπεται να γίνει λίγο πιο πάνω από την εκβολή του Γοργοπόταμου (Βουρμπιανίτικο ποτάμι). Το φράγμα αυτό δημιουργεί έναν ταμιευτήρα νερού που εκτείνεται σχεδόν μέχρι το τοξωτό «Καντσιώτικο γεφύρι» και το χωριό Κεφαλοχώρι.
- Το φράγμα ΕΠΤΑΧΩΡΙ, το οποίο σχεδιάζεται για τη θέση «Στόμιο/ Μπουγάζι», στα όρια της επαρχίας μας, εκεί όπου η σημερινή εθνική οδός (ΕΟ) εισέρχεται στη Μακεδονία, και του οποίου τα νερά θα εκτείνονται μέχρι το χωριό Επταχώρι.

Στον Αώο ποταμό προτείνονται :

- Το φράγμα ΕΛΕΥΘΕΡΟ, το τελευταίο και σπουδαιότερο, κάτω από το χωριό Ελεύθερο, στην αρχή του φαραγγιού που οδηγεί στην Κόνιτσα και έξω από τα όρια του «Εθνικού δρυμού Βίκου-Αώου». Τα νερά του ταμιευτήρα απλώνονται μέχρι κάτω από το χωριό Πάδες.
- Το φράγμα ΑΡΜΑΤΑ, μεταξύ των χωριών Πάδες και Άρματα, η λίμνη του οποίου φθάνει μέχρι κάτω από το χωριό Δίστρατο.
- Το φράγμα ΒΩΒΟΥΣΑ, λίγο πιο πάνω από το χωριό Δίστρατο, του οποίου τα νερά θα πλησιάζουν το χωριό Βωβούσα.
- Και κορυφαίο το φράγμα ΠΗΓΩΝ ΑΩΟΥ, που είναι το γνωστό έργο της Δ.Ε.Η., μέσα στον «Εθνικό δρυμό Πίνδου», για το οποίο μεγάλη δημοσιότητα δόθηκε στον τύπο από τις οικολογικές οργανώσεις, όχι τόσο γιατί στερούμαστε εμείς οι Κονιτσιώτες μόνιμη

πηγαία παροχή 4,50 κυβικά μέτρα ανά δευτερόλεπτο, άκρως απαραίτητη κατά το θέρος, η οποία παροχετεύεται στον υδροηλεκτρικό σταθμό της Χρυσοβίτσας και από εκεί στον Άραχθο ποταμό, αλλά διότι ενοχλείται η αρκούδα και τα άλλα ζωντανά του δρυμού.

Ασφαλώς και φαντάζει ουτοπική η εικόνα της επαρχίας μας, όπως παραπάνω την παρουσίασα, με πανέμορφες επάλληλες λίμνες, οι οποίες θα κρατούν εκεί τους ανθρώπους, θα ποτίζουν τα ζωντανά, θα αυξάνουν τη βλάστηση και θα φέρνουν στο νου μας ειδυλλιακά ελβετικά τοπία, έτσι χωμένες καθώς θα είναι ανάμεσα από τα βουνά. [Τωρινή σημείωση: Προς όσους διατηρούν ακόμη επιφυλάξεις συνιστώντας επισκεφθούν τα ορεινά χωριά της Αργιθέας, περί την λίμνη Πλαστήρα, στο νομό Καρδίτσας και θα διαπιστώσουν τη διαφορά του δύστυχου πριν με το εύπορο μετά. Οι Μαστοροχωρίτες κτιστάδες γνωρίζουν καλά το μίζερο πριν, γιατί συχνά ταξίδευαν και δούλευαν εκεί, και μπορούν να κάνουν εύκολα τη σύγκριση].

Και το ερώτημα που έρχεται αμέσως στο νου είναι: Πού και από ποιόν θα βρεθούν τα χρήματα; Και γιατί να ξοδευτούν για να γίνουν όλα αυτά;

Κατ' αρχήν, αν κανείς δεν έχει όνειρα και στόχους, δεν μπορεί να πετύχει μακροχρονίως τίποτε. Εμείς, όμως, έχουμε και παραέχουμε. Θα μπορούσε, πρακτικώς, να υλοποιήσει τους στόχους του, αν τα δικά του όνειρα ταυτίζονταν με κάποια επιτακτική ανάγκη των πολλών. Και εξηγούμαι: Η δική μας ουτοπία για το λιμναίο τοπίο εναρμονίζεται με την ανάγκη της κοινωνίας για περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια. Συνεπώς, από τις πολιτικές για επενδύσεις προς αύξηση της ηλεκτρικής παραγωγής μέσω υδροηλεκτρικών σταθμών, π.χ. από τη Δ.Ε.Η., θα βρεθούν οι απαιτούμενοι πόροι και θα γίνουν τα φράγματα με τους ταμιευτήρες νερού. Τα υδροηλεκτρικά έργα, ενώ καθόλου ή ελάχιστα επιδρούν αρνητικώς στο περιβάλλον και συγχρόνως έχουν ελάχιστο κόστος λειτουργίας, απαιτούν επένδυση τεράστιων αρχικών κεφαλαίων για την κατασκευή τους. Αναφέρω ενδεικτικά ότι το φράγμα ΕΛΕΥΘΕΡΟ προκοστολογήθηκε με τιμές του 1973 σε 115.000.000 \$.

Η Ομοσπονδία Αδελφοτήτων της επαρχίας Κόνιτσας, ύστερα από βασανιστικό προβληματισμό, δέχτηκε ότι έναντι όλων των άλλων ταμι-

ευτήρων πρέπει να έχει προτεραιότητα το φράγμα ΕΛΕΥΘΕΡΟ στον Αώο ποταμό. Αυτό πρώτο και δειγματικά πρέπει να κατασκευαστεί. Για το σκοπό αυτό, την 24-10-1990 οργάνωσε ημερίδα στην αίθουσα της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας στην Αθήνα, στην οποία παραβρέθηκαν και ακούστηκαν οι απόψεις της Δ.Ε.Η., οικολογικών οργανώσεων, ειδικών επιστημόνων και άλλων φορέων, όσων δηλεμπλέκονται στο θέμα της «Θερμής Κοιλάδας» (Βάλια Κάλντα) και του «Εθνικού δρυμού Πίνδου». Η δική μου εισήγηση, η οποία δημοσιεύτηκε και στο τεύχος αρ. 35/1990 του περιοδικού «Κόνιτσα», αλλά και η άποψη της Ομοσπονδίας ήταν τότε η εξής: Αντί και εμείς σε Κονιτσιώτες να αναλωνόμαστε στη διαπάλιμεταξύ οικολόγων και Δ.Ε.Η. για τα απαγόμενα νερά των πηγών του Αώου, ας τους αφήσουμε να ερίζουν ανωφελώς και να ζητήσουμε από την Δ.Ε.Η. να προγραμματίσει, να μελετήσει και να κατασκευάσει το φράγμα ΕΛΕΥΘΕΡΟ, επ' αφελεία του τόπου μας, αλλά και του ενεργειακού δυναμικού της πατρίδας μας. Την πρόταση αυτή, απ' ότι πληροφορήθηκαμε, η Δ.Ε.Η. ευμενώς την άκουσε, όπως μας διαβεβαίωσε ο τότε Δ/ντής υδροηλεκτρικών έργων, και αν παραπέρα την καλλιεργήσουμε σε Κονιτσιώτικη και Ηπειρωτική κλίμακα, έχει πιθανότητα να ωριμάσει πολιτικώς καν γίνει αποδεκτή. Χρειάζεται, όμως, συλλογική δράση.

Εύλογα, θα μπορούσε να αναρωτηθεί κάποιος. Σε τι και πόσο θα ωφεληθεί η επαρχία μας από τον συγκεκριμένο ταμιευτήρα (και αναλογικά από κάθε ταμιευτήρα), ώστε επιτακτικά να ζητήσει την κατακευή του;

Αν και θεωρώ αυτονόητη την ωφέλεια, εν τούτοις, επειδή πάντα υπάρχουν και ακούγοντα αντίθετες γνώμες, θα θυμίσω μερικούς τομείς που ευνοούνται πολλαπλώς:

α) Σε όλη τη διάρκεια κατασκευής του έργου - μια πενταετία τουλάχιστον - θα απαιτηθούν χιλιάδες εργατικά ημερομίσθια.

β) Τα παράλληλα έργα υποδομής που θα γίνουν για την υποστήριξη της κατασκευής του φράγματος (δρόμοι, γέφυρες, κ.λπ.) θα μείνουν επί τόπου και θα είναι στη χρήση των κατοίκων.

γ) Θα κινηθούν μέσω της τοπικής αγοράς τεράστια ποσά για την εξυπηρέτηση του πρωσωπικού που θα εργάζεται εκεί, είτε στην

κατασκευή, είτε στη λειτουργία και συντήρηση
του φράγματος.

) Η ιχθυοκαλλιέργεια μπορεί να αναπτυχθεί
τη λίμνη, αν και είναι σφόδρα αρνητικό ότι η
υκλοφορία της άγριας ιχθυοπανίδας διακό-
τεται με το φράγμα. Όμως, και γι' αυτό έχουν
πινοηθεί τεχνικές αντιμετώπισής του.

) Το λιμναίο περιβάλλον ευνοεί τα μέγιστα
ην ανάπτυξη του ορεινού ήπιου τουρισμού,
ν μάλιστα γίνουν εκεί και μικρής κλίμακας
τουριστικές παρεμβάσεις (περίπτερα, σκάφη
εριήγησης, κ.λπ.).

) Θα ενισχυθεί η υδατοφορία της περιοχής
αι θα υπάρχει άφθονο νερό για όλους και για
άθε χρήση.

) Η υψηλή περιμετρική ζώνη του κάμπου της
ζόνιτσας θα αρδεύεται, διότι το φράγμα έχει
τη στέψη του απόλυτο υψόμετρο +750,00 μ,
νώ ο κάμπος έχει μέσο υψόμετρο +450,00 μ,
ε συνέπεια την αύξηση της αγροτικής παρ-
ωγής.

) Θα υπάρχει άφθονο διαθέσιμο νερό για
κότισμα το καλοκαίρι, όταν και το χρειάζονται
οι γεωργοί, γιατί τα πολλά νερά του χειμώνα
θα είναι συγκεντρωμένα στον ταμιευτήρα.

) Σαφώς και αποκλείονται οι πλημμύρες,
πειδή η ροή κατάντι του φράγματος θα είναι
κάντα ελεγχόμενη.

) Βεβαίως και θα έχουμε παραγωγή ηλεκτρι-
κής ενέργειας 300 MW από την Δ.Ε.Η., την
οποία όλοι μας ευρύτατα χρησιμοποιούμε, με
εξοικονόμηση ισοδύναμης ποσότητας στερε-
ών ή υγρών καυσίμων, γεγονός που συντείνει
στην προστασία του περιβάλλοντος.

Οι αρνητικές επιπτώσεις από την κατασκευή
του φράγματος είναι ελάχιστες και σαν τέτοιες
αναφέρω:

Α) Το μικροκλίμα της περιοχής θα γίνει περισ-
σότερο υγρό, λόγω της λίμνης.

Β) Το θέμα της διακοπής της ελεύθερης
υκλοφορίας της άγριας ιχθυοπανίδας, την
οποία προαναφέραμε παραπάνω στην παρά-
γραφο (δ).

Γ) Θα υπάρχει προσωρινή έντονη όχληση σε
κάθε μορφή έμβιας ζωής κατά το στάδιο της
κατασκευής.

Δ) Θα καλυφθούν από το νερό χρήσιμες καλ-

λιεργήσιμες εκτάσεις, αν και αυτές στην
συγκεκριμένη περιοχή είναι ελάχιστες έως
ανύπαρκτες.

Επειδή η κατασκευή ενός ταμιευτήρα θεωρεί-
ται και είναι ήπια παρέμβαση, η ίδια η φύση
απαλύνει και εξαφανίζει με το πέρασμα του
χρόνου τις παραπάνω αρνητικές επιπτώσεις.

Είναι πλέον σαφές, απ' όλα τα παραπάνω, ότι
η αξιοποίηση του υδάτινου πλούτου και του
υδροδυναμικού συντελεί στην ανάπτυξη και
δημιουργεί πολλές θέσεις εργασίας. Από
όποια άποψη και αν το κρίνουμε, συμφέρει την
επαρχία μας η κατασκευή φραγμάτων-ταμιευ-
τήρων, και νομίζω ότι πρέπει να διεκδικήσουμε
σθεναρώς από την πολιτεία να εντάξει στο
ενεργειακό πρόγραμμα της Δ.Ε.Η. την κατα-
σκευή, σε πρώτη φάση, του φράγματος
ΕΛΕΥΘΕΡΟ, το οποίο για μας θα έχει και πιλο-
τικό χαρακτήρα για επόμενες παρόμοιες δρά-
σεις.

Σας ευχαριστώ.

Κεφαλοχώρι, 04 Αυγούστου 1996

Ιστορικά γεγονότα

Πόλεμος του 1940 – Οι πρώτες μέρες

Επιμέλεια αντιγραφής: Θωμάς Β. Ζιώγας

{Στα δυο προηγούμενα τεύχη του περιοδικού, με αριθ. 17 και 18, δημοσιεύτηκε εκτενέστατη εργασία του Βασίλη Θ. Ζιώγα, αναφερόμενη στα γεγονότα και τις μάχες που έγιναν στα μέρη μας, κατά τις πρώτες μέρες του πολέμου του 1940. Μεταξύ άλλων γίνεται αναφορά στη γενναιότητα του Δαβάκη και στη λιποψυχία του λοχαγού Καντάρα να εμπλακεί στις μάχες, γεγονός που είχε συνέπειες στην πορεία των μαχών, και για την οποία διατυπώθηκε μομφή από το ΓΕΣ. Ο συμπατριώτης **Σπύρος Γαλάνης** (†), από το Κεράσοβο, υπηρετούσε τότε στη διμοιρία πολυβόλων του λόχου Καντάρα. Ήταν αυτόπτης και αυτήκοος μάρτυς, αλλά και παθών, όσων συνέβησαν μέσα στην παραζάλη των πρώτων ωρών και ημερών του πολέμου. Θεωρώ ότι είναι καλό να δημοσιεύσουμε ένα απόσπασμα από τις ενθυμίσεις του, οι οποίες καταγράφονται στο βιβλίο του «Ιστορικά Διηγήματα» Γιάννινα 1992, για να τεκμηριωθούν πληρέστερα όσα γράφτηκαν, και μάλιστα από πρώτο χέρι.}

Λίγα για τη διμοιρία πολυβόλων.

Κάποτε βρήκα έναν και τον ρώτησα:

- «Μήπως ήσουν στο λόχο του Καντάρα το 1940;»
- «Ναι!», μου λέει. «Πού με ξέρεις;»
- «Κι εγώ εκεί ήμουνα», του λέω, «αλλά στη διμοιρία πολυβόλων»
- «Α, α! Είσαι απ' αυτούς που παρατήσατε τα πολυβόλα;», μου λέει.
- «Ναι, αλλά ξέρεις την αιτία;»
- «Δεν θέλω να μάθω τίποτε, σας ξέρουμε.»

Δεν θυμάμαι τ' όνομά του, αλλά δεν έχει σημασία. Έτσι πιστεύουν όλοι, ότι εμείς φταιμε. Δεν έχω ημερολόγιο κι ούτε πίστεua ποτέ να γίνει

τέτοια διαστρέβλωση της αλήθειας. Νομίζω ότι έχω υποχρέωση να το διευκρινίσω ακριβώς απ' ότι θυμάμαι. Στον πόλεμο, αλλά και σε ειρηνική περίοδο, στο κέντρο της προσοχής είναι ο παράγων άνθρωπος, κι έπειτα τα τεχνικά μέσα. Υπάρχουν περιπτώσεις που σε υψηλά στρατηγικής σημασίας, σε αλλεπάλληλες επιθέσεις και αντεπιθέσεις, τα μέσα οπλισμού αλλάζουν χέρια. Συνηθισμένο φαινόμενο.

Την 28η Οκτώβρη αμυνθήκαμε στη Βούρμπια νη μέχρι τ' απόγευμα και συμπτύχθηκαν διμοιρίες απ' τα φυλάκια και ξεκινήσαμε με προορισμό τη Λυκόρραχη, με μια καταρράκτωδη βροχή και βαθύ σκοτάδι. Φθάσαμε την πρωί. Οι διμοιρίες έπιασαν θέσεις στα γύρω υψηλά σημεία. Η διμοιρία μας πήγε σ' ένα ύψωμα να ελέγχει τη διάβαση του ποταμού Σαραντόπορου. Προωθημένο φυλάκιο και τελείως αντικανονικά, νομίζω, πολυβόλα χωρίς έστω και μια ομάδα πεζικού συνοδεία, σε τέτοια επικίνδυνη θέση. Καθίσαμε εκεί μέχρι τ' απόγευμα χωρίς καμία σύνδεση με το λόχο. Η ανησυχία κι αγωνία έντονη. Συνδέει το τηλέφωνο ανθρώπος και πιάνει τυχαία το λοχαγό.

- «Κύριε λοχαγέ, περιμένω διαταγή.»
- «Εγώ φεύγω», λέει εκείνος κι έκλεισε το τηλέφωνο.

Ούτε προφορική διαταγή, ούτε γραπτή, μη σύνδεσμο. Τί να κάνουμε; Να φύγουμε; Εγκαταλειψη θέσης. Να καθίσουμε; Άσκοπα και νύχτωνε.

Τελικά, φορτώσαμε με κατεύθυνση το χωράφι (Λυκόρραχη). Τυχαία συναντάμε την ομάδα διοίκησης του λόχου, έφευγε για το Επταχώρι. Και παράξενο εμείς προχωρούσαμε. Όταν φθάσαμε κι εμείς, δεν τους βρήκαμε, έφυγαν. Με τη φυγή του λόχου, σκόρπισε ένας πανικός και μια τρομάρα στον κόσμο, που μετακινούταν με δαδιά και φωνές, τον κατήφορο προτάτα μαντριά, όπου νόμιζε ο καθένας να κρυφτεί. «Έρχονται οι Ιταλοί» φώναζαν. Ο ανθρώπος μηδού συνοδούς απ' τη διμοιρία μας προχωρούσε μπροστά (προς Επταχώρι). Βροχή πάλι κατακλυσμός. Κάπου στο δάσος, σε μια μεγάλη στροφή, χάσαμε το δρόμο, μπήκαμε σ' ένα χωράφι, βούλιαξαν τα ζώα, γύρισε το σαμάρι με το πολυβόλο. Φωνάζουμε τον ανθρώπο, να μη χαθούμε, να φορτώσουμε. Και μας απαντάει «Παρατάτε τα όλα». Δεν πίστευα στ' αφτού μου. Να παρατήσουμε τα πολυβόλα και να πάμε πού; Φύγαμε, βαδίσαμε όλη τη νύχτα

βρεγμένοι μέχρι το κόκκαλο και παγωμένοι.

Πήγαμε, βρήκαμε το λόχο συγκεντρωμένο, κι όπως ήταν επόμενο η πρώτη λέξη ήταν: «Πού είναι τα πολυβόλα μου, ορέ σκούπιρα;», [Έτσι συνήθιζε να λέει «σκούπιρα» τα κανταρούλια του, αλλά χαϊδευτικά, ενώ σε μας οργισμένα]. Ο ανθ/γός τα μασούσε, «μα - μου», τ' αφήσαμε. Τώρα να πάτε να μου τα φέρετε, αλλιώς δεν έχετε θέση εδώ σε μένα!». Γυρίσαμε οι δυο με τον Αχ. Ζιούλη, δυο από το Δέντσικο, κι ακόμη ένας. Πήγαμε τροχάδην στο μέρος, βρήκαμε κάτι Λυκορραχίτες που μας φώναξαν: «Φύγετε γρήγορα! Έρχονται Ιταλοί». Γυρίσαμε άδειοι τάλι, για ν' αρχίσει το μπαράζ ύβρεων, παριστάνοντας τον προστάτη των πολυβόλων του.

Την προηγούμενη μέρα, όταν έφευγε, δεν σκεπτόταν που τ' αφήνει, πήρε τις διμοιρίες έφυγε και μας παράτησε σαν να μην υπήρχαμε στο λόχο του. Λίβελο υβρεολογίου ξεστόμισε να μας ξεφτιλίσει μπροστά στο λόχο, και δεν περιορίστηκε μόνο στον ανθ/γό, που στο κάτω-κάτω αυτός ήταν υπεύθυνος που μας είπε να τα' αφήσουμε, αλλά ήθελε, πάση θυσία, ν' απαλλαχτεί ακόμα κι απ' τους ημιοντηγούς, λες κι είχαμε χολέρα κι ήθελε ν' απολυμάνει το λόχο απ' τη μόλυνση. Πέτυχε να μας ρεζιλέψει μπροστά στα μάτια ολονών. «Στρατοδικείο, σκούπιρα, να νη σας βλέπω μπροστά μου. Δεν με χρειάζονται τέτοιοι στρατιώτες εμένα». Έγραψε διαταγή, την έδωσε στον ανθ/γό και ξέρασε για τελευταία φορά: «Στον Δαβάκη, γρήγορα!».

Ξεκινήσαμε συνταγμένοι, βουβοί, πεθαμένοι κι άθαφτοι, όχι μόνον απ' το ρεζιλίκι, αλλά κι απ' τον κίνδυνο εκτέλεσης. Στο δρόμο που πηγαίναμε και που η απογοήτευσή μας είχε φτάσει στο κατακόρυφο, εκτός από 4-5% ελπίδα ζωής, η σκέψη μου περιστρεφόταν, πού αλλού; Στην οικογένεια. Μάνα, γυναίκα και δυο παιδιά, που, όταν με ξεπροβόδισαν, μου εύχονταν να γυρίσω νικητής, ξαφνικά να μάθουν εκτελέστηκε ο γιός από δειλία και εγκατάλειψη θέσης ενώπιον του εχθρού. Προδοσία. Βαδίζαμε και δεν έβλεπα τίποτα γύρω μου. Ο νους μου ήταν μακριά. Ένας άλλος πίσω μου σκόνταψε κι έπεσε μέσ' στο ίσιωμα. Φαίνεται κι αυτός δεν έβλεπε που πατούσε.

Πήγαμε στο Επταχώρι, στο κέντρο του χωριού. «Εδώλιο». Εκεί ήταν ο στρατηγός Πετσίκας με τον Δαβάκη. Χαιρετίσαμε. Προχώρησε ο ανθ/γός, έδωσε την αναφορά. Τη διάβασε, μας

κοίταξε σκεπτικός κι είπε ξερά, σαν να μη πίστευε στα λόγια του, δίνοντας το σημείωμα στον Δαβάκη, «Στρατοδικείο». Και πριν προλάβουμε να συνειδητοποιήσουμε τον κίνδυνο της κατηγορίας, και «παρά του αρχηγού παρόντος», πήρε το λόγο ο Δαβάκης βροντοφωνάζοντας: «Μη φοβάστε ορέ παιδιά! Θα τα ξαναπάρουμε πάλι τα πολυβόλα, αλλά και δικά τους ακόμα. Θα τους τσακίσουμε. Πάτε τυφεκιοφόροι!».

Είναι σπάνιες τέτοιες στιγμές που συμβαίνουν στη ζωή του ανθρώπου. Σαν να ξύπνησα από λήθαργο, μόλις άκουσα αυτά τα λόγια, αντί για εκτέλεση που περιμέναμε, κι αυθόρμητα, απ' την απογοήτευση ενθουσιάστηκα, και φώναξα όσο μπορούσα απ' τη χαρά μου «θέλουμε πολυβόλα» και μαζί όλοι, σαν να ήμασταν συνεννοημένοι, φώναξαν «πολυβόλα, πολυβόλα». Κι αξίζει να τονιστεί το σημαντικό που ακούσαμε από Έλληνα πατριώτη αξιωματικό, την πίστη, τη διορατικότητα, την αυτοπεποίθηση για τη νίκη, αυτό που λέγεται «η νίκη κερδίζεται πριν τη μάχη». Πήραμε άλλα πολυβόλα, τώρα «Χότσκινς», ενώ πριν είχαμε βαριά «Σαιν τετιέν». Η ομάδα μας ακολούθησε άλλον λόχο. Φύγαμε απ' τον Καντάρα. Συμπτωματικά, περάσαμε πάλι απ' την κατασκήνωση του λόχου του, περήφανοι που μας έδωσαν πάλι πολυβόλα και χαρούμενοι, εκφράζοντας την αγανάκτησή μας για τη συμπεριφορά του.

Έδρασε ο Καντάρας στη Μ. Ασία, εκεί που ο πόλεμος ήταν κατακτητικός (?????) για ξένα συμφέροντα. Τώρα που ο πόλεμος ήταν απελευτερωτικός απ' την πλευρά μας, που μπήκαν οι ξένοι βάρβαροι κατακτητές, δεν έπρεπε να δράσει; Με ποιόν τρόπο θα έφευγαν οι βάρβαροι; Όλοι οι άλλοι αξιωματικοί ήταν φονιάδες των παιδιών; Δεν πήγαινε, λέει, αυτός για βαθμούς και γαλόνια. Όλοι οι αξιωματικοί και στρατιώτες που σκοτώθηκαν πήγαιναν για γαλόνια; Ποιός πήγαινε στον πόλεμο να σκοτώθει; Υποσχέθηκε στους 150 γονείς να προστατέψει τα παιδιά. Τα σαράντα περίπου παιδιά της διμοιρίας πολυβόλων που ήταν στο λόχο του δεν είχαν γονείς; Γιατί τα άφησε στη Λυκόρραχη; Κι επειδή στενοχωριόταν για τα 150 παιδιά, είχε ένα δερμάτι (ασκί), που έπαιρνε 12 οκάδες κονιάκ και δεν το αποχωριζόταν ποτέ, για να διώχνει τις στενοχώριες, κ' ήταν με ειδικό στόμιο, σαν οι κόφες του κρασιού.

Στις 31 Οκτώβρη η διλοχία μας ξεκίνησε για τον Άι Λιά Φούρκας, ενώ η άλλη διλοχία των Διάκου και Καντάρα πήγαν προς τον Ρωμιό.

Και ενώ ο Διάκος βγήκε με το λόχο του στο ύψωμα και αποδεκατίστηκε, κι ο ίδιος σκοτώθηκε, φράζοντας με το κορμί του το δρόμο στους εχθρούς, ο Καντάρας αγνάντευε απ' τη Ζιούζιουλη, γιατί δεν είχε πολυβόλα, είπε, να τον υποστηρίξουν. Αργότερα, πέρασαν από το Λεσκοβίκι, που είχε απελευτερωθεί πριν από δύο εβδομάδες, κι έκαναν παρέλαση με τα όπλα επ' ώμου. Δεν ήταν κωμωδία, αν όχι κοροϊδία, που άλλοι σκοτώθηκαν κι αυτοί παρουσιάζονταν ήρωες; Ποιοί ήσαν τα επίσημα πρόσωπα στην εξέδρα που χαιρετούσαν; Άλλα ήταν ο ίδιος ο Καντάρας, που έκανε ντόρο για τον εαυτό του. «Ο κόσμος θρηνίζονταν κ' οι κούρβες στολίζονταν». Όπως αποδείχτηκε, το επιτελείο του μετώπου μας εμπιστεύτηκε άλλα πολυβόλα, και τα τιμήσαμε, παίρνοντας ξανά κι εκείνα, και πολυάριθμα άλλα λάφυρα. Εμείς δεν προβάλαμε δικαιολογίες, αλλά τα στήθια μας στον εχθρό. Δεν πήγαμε με τα όπλα επ' ώμου, αλλά με τα πολυβόλα ανά χείρας, τρυπώντας με τις ριπές φασιστικά κορμιά. Το έπος γράφτηκε σε κρίσιμες στιγμές για την πατρίδα, από αξιωματικούς σαν τον Δαβάκη, τον Διάκο, τον Σπυρόπουλο, κι άλλες χιλιάδες Έλληνες ήρωες.

Ο λοχαγός Σπυρόπουλος στη μάχη στον Άι Λιά κατάργησε τον στρατιωτικό κανονισμό και μπήκε πρώτος μόνος του, χωρίς να προωθήσει ανιχνευτές, με το σακκίδιο γεμάτο χειροβομβίδες, αλλού όρθιος κι αλλού έρποντας, δείχνοντας το προσωπικό παράδειγμα στους στρατιώτες του λόχου, σαρώνοντας κάθε εμπόδιο, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη και το φιλότιμο, για να κορυφωθεί ο ενθουσιασμός σε μεθύσι στο σημείο της εφόδου. Κι ακριβώς εκείνη τη στιγμή που όλα τα πυρά του εχθρού ήταν στραμμένα στο λόχο του, ξεπρόβαλλε ο δικός μας λόχος – που είχαμε καθυστερήσει λίγο – απ' το αριστερό αντέρεισμα, πλευροκοπώντας τώρα τον εχθρό, σκορπώντας τον πανικό και το θάνατο, για να τραπεί σε άτακτη φυγή, αφήνοντας κορμιά, τραυματίες και αιχμαλώτους στον τόπο της μάχης. Είχαμε τύφεις ο λόχος μας, που ο δεύτερος λόχος είχε εμπλακεί στη μάχη με τον εχθρό γρηγορότερα από μας και τρέχαμε να προλάβουμε να βοηθήσουμε, να ταχθούμε αλληλέγγυοι, ν' αποστάσουμε τα πυκνά πυρά που δεχόταν καταιγιστικά. Κι εδώ έγινε το θαύμα. Εμείς απ' την πλευρά μας περήφανοι που αποστάσαμε τα πυρά του εχθρού απ' τους συναδέλφους μας, αυτοί απ' την πλευρά τους που ήρθε η ενίσχυση στην

κρίσιμη στιγμή, ξέσπασε, από ενθουσιασμό μεθύσι της μάχης, το συνηθισμένο τους Έλληνες «Αέρα! Αέρα!», κι έλα συγκρατήσεις τον Έλληνα σ' αυτό το σημείο της έξαρσης.

Δεν υπάρχει μεγαλύτερη περηφάνεια απ' το παίρνεις μέρος σε τέτοιες στιγμές, να βλέπει στρατιώτες αυτοκρατορίας να το βάζουν σε πόδια, άνδρες 20-25 χρονών να τρέχουν σε τα μικρά παιδιά που κρύβονται τρομαγμένα κάτω απ' την ποδιά της μάνας τους, και να μη έχεις την ευκαιρία να ξαπλώσεις να ξεκαρδίστείς απ' τα γέλια, για το γελοίο θέαμα των μαντραχαλάδων, αλλά να κατέχεσαι από μαργαρίτη, που τόλμησαν να τσαλαπάσουν και μολύνουν τον τόπο μας.

Αν όμως όλα αυτά εξελίχτηκαν τόσο ευνοϊκά εκτελώντας όλοι μαζικά το πατριωτικό μακάθηκον με συναδελφική αλληλεγγύη, σε διλοχία μας, δυστυχώς τελείωσε αντίθετα συνθηκε στο απέναντι ύψωμα, στο Ρωμιό, που ήρωας της Μ. Ασίας αρκέστηκε να στείλει μόνον έναν οδηγό απ' το λόχο του, να δείξει δρόμο για το Ρωμιό στο λόχο Διάκου. Αφήστηκε στην κρίση του τον κάθε αναγνώστη να δώσει μόνος τον χαρακτηρισμό. Καθόταν και αγνοείται απ' τη Ζιούζιουλη και γευόταν τον αστραπή το κονιάκ, λες και δεν ήταν Έλληνες εκεί που μαζεύονταν στο ύψωμα, σαν να ταν ξένανται απ' τα γεγονότα.

Μόλις καταλάβαμε το ύψωμα εμείς το βρότην επομένη πρωί – πρωί έφθασε ο Δαβάκης με το επιτελείο του. Οι Ιταλοί κυκλοφορούσαν ακόμη στο Ταμπούρι. Ξαφνικά, φάνηκε έρχεται ένα μπουλούκι Ιταλών μαζί με Τουρκούς καλβανίτες ανηφορίζοντας από το Κάντσικο Δαβάκης διέταξε να μην πυροβολήσει κανένας, ώσπου ζύγωσαν, για να τους μιλήσει αρβανίτικα να παραδοθούν. Και παρά τη σιγουρή του επιτελείου του, αυτός σηκώθηκε όρθιος στο γυμνό, κι εκεί δέχτηκε τη σφαίρα κατάστηθα κι έπεσε βαριά τραυματισμένος στα χέρια των ανδρών που ήταν δίπλα του. Τέτοιοι ήταν οι αξιωματικοί που έγραψαν ΕΠΟΣ, παντού σ' όλο το μέτωπο.

Αθήνα, Οκτώβριος 2014

ΦΩΤΟΘΗΚΗ

12.12.1952. Αναζινηστική φωτογραφία γάμου. Στην πρώτη σειρά από αριστερά: Σπύρος Ζιώγας του Θωμά (μπράτικος), Νίκος Λέκκας (Κολούσιας) - γαμπρός, Μαρία του γένους Χαραλάμπου Καρανικούλη - νύφη, Γιάννης Καρανικούλης του Χαραλάμπου - αδελφός της νύφης, Πέτρος Λέκκας του Ιωδίνου - αδελφός του γαμπρού, Βασιλείος Ζιώγας του Θωμά αδελφός του μπράτικου.

Φωτογραφία του 1964. Από το γάμο του Πέτρου Κουτρουμπίνα. Πομπή από το σπίτι της νύφης προς την εκκλησία. Ο γαμπρός συνοδεύεται δεξιά του από τον αδερφό του Κώστα & αριστερά από τον Κώστα Παπαγεωργίου (Ράτσα) γαμπρό του από αδερφή & πλήθος συγγενικών προσώπων.

Φωτογραφία του 1952, Ρουμανία. Από αριστερά: Γιώργος Κοτσίνας (Τσιακουπούρας), Βασιλική σύζυγος Γεωργίου Κοτσίνα (Δεύτερη γυναίκα του) το γένος Θανάση Κουτρουμπίνα (Λαντιάρη), η γυναίκα του Νίκου Κοτσίνα (Κουστάρας) που είναι ξενοχωρίτισα και Νίκος Κοτσίνας (Κουστάρας).

Νέα για τις δραστηριότητες της Αδελφότητάς μας

Προγραμματισμός καλοκαιρινών δράσεων – Αύγουστος 2013

Το Δ.Σ της Αδελφότητας, μετά τις φετινές – απόλυτα επιτυχημένες – εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν το Α' δεκαήμερο Αυγούστου στο ανακαινισμένο και πλήρως λειτουργικό κτίριο του Πνευματικού - Συνεδριακού Κέντρου του χωριού μας, από τώρα προγραμμάτισε τις επόμενες κύριες εκδηλώσεις για το Α' δεκαήμερο του Αυγούστου 2013.

Συγκεκριμένα:

1. Έκθεση φωτογραφίας του Καστοριανού φωτογράφου των αρχών του περασμένου αιώνα Λεωνίδα Παπάζογλου.

Σε συνεργασία με το «Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης» και με την αμέριστη υποστήριξη του διευθυντή του Μουσείου Βαγγέλη Ιωακειμίδη, οργανώνουμε έκθεση φωτογραφίας του Λεωνίδα Παπάζογλου (1872 - 1918) με τίτλο «Φωτογραφικά πορτραίτα από την Καστοριά και την περιοχή της, την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα» της συλλογής

Γιώργου Γκολομπία. Η ημερομηνία των εγκαίνιων της έκθεσης θα καθοριστεί μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου και θα διαρκέσει μέχρι τις 31 του ίδιου μήνα.

Εκτενέστερα κείμενα για το έργο του σπουδαίου αυτού πρωτοπόρου καλλιτέχνη της φωτογραφίας αλλά και για τις δράσεις του «Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης», θα δημοσιεύσουμε στο επόμενο τεύχος του περιόδου μας.

2. Διήμερο εκδήλωσης τιμής και ευγνωμοσύνης για τους γιατρούς που όλα τα προηγούμενα χρόνια βρέθηκαν στο χωριό μας, κάνοντας το αγροτικό τους ιατρείο.

Άνθρωποι απλοί που έγιναν «ένα» με μας τους Καντσιώτες, που γέλασαν και έκλαψαν μαζί μας στις χαρές και στις λύπες μας, που μας πρόσφεραν τα μέγιστα στην ιατρική περίθαψη και όχι μόνο, που έμειναν πιστοί μας φίλοι μέχρι σήμερα, ανεξάρτητα σε ποια θέση και άβρίσκονται.

Γι' αυτούς για τους οποίους αισθανόμαστε την ανάγκη και την υποχρέωση να τους πούμε ένα μεγάλο ευχαριστώ, να τους «φιλέψουμε» με τον τρόπο που θυμούνται και γνωρίζουν, μια Καντσιώτικη φιλοξενία που γνώρισαν φέτος και οι καθηγητές από όλο τον κόσμο που βρέθηκαν στο χωριό μας, στο Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο.

Η εκδήλωση θα περιλαμβάνει επί πλέον ομιλίες και ιατρικές συμβουλές για παθήσεις αναλογά με την ειδικότητα του κάθε γιατρού.

Ήδη αρκετοί γιατροί δήλωσαν την παρουσία και την συμμετοχή τους, μεταξύ αυτών Ελένη Θεοχάρους, Θανάσης Κουβάτσης, Βασίλης Γκοβόσδης, Μάνος Τριαντάφυλλος, Μαρία Γκανίδου, Δημήτρης Αντωνόπουλος, Νίκος Μπατάκης, Νίκος Καλός, Τάσος Σουσουλός, Απόστολος Τασούλας κ.ά, και η προσπάθεια για την επικοινωνία και την συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων συνεχίζεται.

Οι εθελόντριες Καντσιώτισσες, οι εθελοντές Καντσιώτες, η νεολαία μας θα δώσουν ξαντόν καλύτερο εαυτό τους, με μεγαλύτερη εμπειρία, αποδεικνύοντας, για μια ακόμη φορά, ότι οι αρχές της φιλοξενίας, της προσφοράς και του εθελοντισμού που μας κληρονόμησαν οι παππούδες και οι γονείς μας στα κουνζωντανές και ακέραιες μέσα μας, σε μας και τα παιδιά μας.

Εκδηλώσεις

Αγώνες ανωμάλου δρόμου παιδιών

Ιραγματοποιήθηκαν και φέτος οι αγώνες ανωμάλου δρόμου, που είχαν εκκίνηση και τερματισμό την κεντρική πλατεία του χωριού.

Συνολικά 35 αγόρια και κορίτσια του Δημοτικού, έτρεξαν στα στενά δρομάκια του χωριού. Νόθηκαν κύπελλα και μετάλλια στους τρεις τρώτους νικητές και νικήτριες, ανά κατηγορία, και διπλώματα συμμετοχής σε όλους τους συμμετέχοντες, καθώς και από μία αναμνηστική μπλούζα με το σήμα της Αδελφότητας. Συνολικά τα παιδιά είχαν χωρισθεί σε 4 κατηγορίες.

Γο ραντεβού ανανεώθηκε για του χρόνου, για το επόμενο Αύγουστο.

Στους αγώνες πήραν μέρος με σειρά κατάταξης:

1η Κατηγορία: Κορίτσια (έτος γέννησης 2000)

Καθάριου Αριάδνη, Σούλιου Μυρτώ, Έκκα Αναστασία.

2η Κατηγορία: Αγόρια (έτος γέννησης 2000 – 2003)

Κουτρουμπίνας Πέτρος, Σιούτης Κωνσταντίνος, Μακρής Αλέξης, Παρασκευόπουλος Πέτρος, Λάρος Λευτέρης, Βασιλόπουλος Κωνσταντίνος, Κουτρουμπίνας Βασίλης, Σιούτης Λευτέρης, Μουκούλης Παντελής, Σούλιος Βασίλης.

3η Κατηγορία: Κορίτσια (έτος γέννησης 2001-2007)

Μουταφίδου Ελευθερία, Αρβανιτάκη Ισμήνη, Μαυρομάτη Άννα, Χαρχαλάκη Μαρία, Σίμου Λυδία, Σίμου Ναταλία

4η Κατηγορία: Αγόρια (έτος γέννησης 2004-2011)

Τσιγκούλης Θωμάς, Παρασκευόπουλος Βασίλης, Μαυρομάτης Βασίλης, Βασιλόπουλος Χρήστος, Ματζούκας Γιώργος, Μιχαηλίδης Γιώργος, Μιχαηλίδης Βασίλης, Κουτρουμπίνας Χρήστος, Κουτρουμπίνας Αλέξανδρος, Τσιγκούλης Δημήτρης, Κατσαμάνης Δημήτρης, Βλαβιανός Κωνσταντίνος, Κουτουλούλης Δημήτρης, Κυριαζόπουλος Κωνσταντίνος, Κατσούγκρης Αλέξανδρος, Σίμος Ανδρέας.

Αιμοδοσία

Στις 13/8/12 πραγματοποιήθηκε η καθιερωμένη πια, από το 2003, ετήσια ομαδική αιμοδοσία σε κινητή μονάδα του Παν. Νοσ. Ιωαννίνων στο Συνεδριακό – Πνευματικό Κέντρο του χωριού μας.

Αίμα έδωσαν οι: Μουκούλης Αθανάσιος, Σούλιος Ιωάννης, Μουκούλης Κήρυκος, Σιούτης Δημήτριος του Σπύρου, Ζηκούλη Γραμματική, Πατσιωτού Ντίνα, Γκαρτζονίκας Στέργιος, Καπλάνη Ελένη (συζ. Βασιλείου), Κοτολούλης Γεώργιος, Πολυχρονίου Βασίλειος, Ζιώγα Αγνή, Κουτρουμπίνας Στέλιος, Σιούτη Ευάγγελος, Αδαμάκη Κυριακή, Σπέλλα Ουρανία, Σίμου Θεοδώρα, Ζιώγας Βασίλειος, Καπλάνη Σεβαστή, Σπέλλας Κώστας, Σπέλλας Σταύρος, Τσιλιμίγκα Γιώτα

Προσήλθαν αλλά κρίθηκε ότι δεν πρέπει να δώσουν αίμα οι: Καρράς Αθανάσιος, Σιούτης Θωμάς του Κων/vou, Ζιώγα Σοφία, Ζιώγας Αθανάσιος, Λέκκας Ευθύμιος, Μακρής Βασίλειος, Ζιώγας Παύλος, Ζιώγα Κωνσταντίνα

Αυτή η εκδήλωση αλληλεγγύης και ανθρωπιάς δεν είναι χρήσιμη μόνο στους συνανθρώπους μας αλλά και στους ίδιους τους συγχωριανούς μας.

Μέχρι σήμερα εξυπηρετήθηκαν όλοι οι συγχωριανοί μας που είχαν ανάγκη αίματος, χωρίς απολύτως καμία εξαίρεση.

Συγχαίρουμε και ευχαριστούμε θερμά τις/τους αιμοδότες, γι' αυτή την υψηλής ευαισθησίας και ανθρωπιάς εκδήλωση, και ευχόμαστε αυτή η πρωτοβουλία τους να γίνει παράδειγμα προσφοράς και αλληλεγγύης σε όλους τους χωριανούς.

Θερμές ευχαριστίες

Το Δ.Σ ευχαριστεί:

- Τον συγχωριανό μας Θωμά Αθανασίου Μουκούλη

α) Για την οικονομική ενίσχυση της Αδελφότητας με το ποσό των 500 €. (Μέρος του εν λόγω ποσού χρησιμοποιήθηκε για την χρηματοδότηση του ηλεκτροφωτισμού της κεντρικής βρύσης του χωριού «Χώρας» και της βρύσης «Πηγαδούλι»).

β) για την οικονομική ενίσχυση του περιοδικού με το ποσό των 100 € στη μνήμη του Βασίλη Κουτρουμπίνα.

- Την συγχωριανή μας Σεβαστή Τσιγκούλη για την οικονομική ενίσχυση της Αδελφότητας με το ποσό των 200 € στη μνήμη του συζύγου της Θόδωρου Τσιγκούλη για τα 20 χρόνια από το θάνατό του.

Το Δ.Σ ευχαριστεί επίσης τα παρακάτω μέλη και φίλους της Αδελφότητας για την οικονομική τους ενίσχυση.

- Δημητρούλη Νίκο (Καναδάς) ποσό 300 \$
- Κοτσίνα Θεοδώρα ποσό 165 €
- Μπόροντα-Τσιγκούλη Σοφία (Τύρναβος) ποσό 50 €
- Στασινό Δημήτριο (Δάσκαλο) ποσό 100 €
- Γκιόκα Νικόλαο (Δάσκαλο) ποσό 50 €
- Τσούβαλη Κατερίνα (Κόνιτσα) ποσό 50 €
- Ντάφλη Δημήτριο (Κόνιτσα) ποσό 50 €

Επικοινωνία - Επιστολές

Απαντητική επιστολή και ευχαριστίες για την αποστολή του 18ου τεύχους του περιοδικού μας «Τα Καντσιώτικα» έστειλαν:

- Ο Αναπληρωτής Υπουργός του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών Μεταφορών & Δικτύων κος Καλογιάννης Σταύρος.
- Η Ακαδημία Αθηνών, Κέντρο Έρευνας της Ελληνικής Λαογραφίας.
- Η Δημόσια Βιβλιοθήκη Πεταλίδιου Μεσσηνίας.

Οι δύο παραπάνω φορείς, η Ακαδημία Αθηνών και η Δημόσια Βιβλιοθήκη Πεταλίδιου που υπόγεται στο Υπουργείο Παιδείας, ευχαριστούν ιδιαίτερα με επαινετικά λόγια για τις υψηλούς επιπέδου εκδόσεις μας: «Καντσιώτικα παραμύθια» του Θ. Μουκούλη, «Κουδαρίτικα» & «Μαστοροχωρίτικα» του Θ. Ζιώγα, & «Μνήμε σε Άσπρο - Μαύρο» του Κ. Τζιμούλη.

- Η Ηπειρωτική Εστία Θεσσαλονίκης
- Ο Παναγιώτης Κωσταρέλης, Καθηγητής από τον Πύργο Κόνιτσας (Στράτσιανη).
- Ο Γιώργος Σταφέτας, ποιητής – λογοτέχνης.
- Ο Σωκράτης Οικονόμου, συνταξιούχος Δάσκαλος, από τα Γιάννενα.

Αμαρτήματα προηγούμενου τεύχους

Στο κείμενο του άρθρου του Σταύρου Ζηκούλη με τίτλο «Τα γεωργικά εργαλεία του χωριού» και στα αντίστοιχα σχέδια που το συνοδεύουν, τα οποία σχέδια επιμελήθηκε ο Κώστας Τζιμούλης, πρέπει να γίνουν, στις σελίδες 40 και 41, οι εξής διορθώσεις:

Όπου αναγράφερται «Κύριος κορμός» του αρότρου να διορθωθεί σε «συρτάρι».

Όπου αναγράφερται «Χοντρή βελόνα» του αρότρου να διορθωθεί σε «βρουκλείδα».

Όπου αναγράφερται «Βρουκλείδα» του αρότρου να διορθωθεί σε «σταύρωμα».

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΩΝ
ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Μάνου Κατράκη 28, 56533 Πολίχνη, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 587972, Fax: 2310 608957
www.drosopigi.org - email: info@drosopigi.org

